

DZIENNIK BYDGOSKI

Wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt.
Do „Dziennika” dołącza się co tydzień „SPORT POMORSKI”.
Redakcja otwarta od godziny 8—12 przed południem i od 5—6 po południu.
Redaktor naczelny przyjmuje od godziny 11—12 przed południem.
Rekopisów niezamówionych nie zwraca się.
Redakcja i Administracja w Bydgoszczy, ulica Poznańska 30.
Filje: w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 2 — w Toruniu, ul. Mostowa 17
w Grudziądzu, ul. Grobłowa 5.

Przedpłata wynosi w ekspedycji i agencjach 2.75 zł. miesięcznie, 8.25 zł. kwartalnie; przez pocztę w dom 3.11 zł. miesięcznie, 9.33 zł. kwartalnie.
Pod opaską: w Polsce 5.00 zł., do Gdańska 4.00 guld., do Niemiec 4.00 mk., do Francji i Ameryki 7.50 zł. miesięcznie.
W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków itp., wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abonenci niemają prawa do odszkodowania.

Telefony: Redakcja 326, Naczelny redaktor 316, Administracja 315, Buchalterja 1374. — Filje: Bydgoszcz 1299, Toruń 200, Grudziądz 294

Numer 204.

BYDGOSZCZ, środa dnia 5 września 1928 r.

Rok XXII.

Zły owoc.

Po amnestji. — Ułaskawieni zbrodniarze popisują się. — Dla czego żydzi gardłowali za amnestją dla komunistów? — W Palestynie tępią komunizm, a w Polsce go hodują.

Amnestja, która w dziesięciolecie naszej niepodległości otworzyła szeroko więzienną bramę, — wywołała całą falę przestępczości. Bohaterami wykrywanych napadów, rabunków, kradzieży stają się coraz częściej amnestjonowani przestępcy, niepotrafiący się już wyrzec zbrodniczego procederu. Potworzyły się całe szajki, podejmujące napady i wyprawy złodziejskie ze zwolnionymi z więzienia doświadczonymi hersztami na czele, świętaczyni odzyskana wolność nożem, browningiem i wytrychem.

Czarni ci Jazonowie w wyprawach po złodziejskie runo nie gardzą wyższymi metodami, stosowanymi w politycznych samosądach. Dość wskazać na romantyczną miejscowość klimatyczną, Wisłę na Śląsku Cieszyńskim, gdzie bandyci, przebrani za policjantów, napadli na sklep spożywczy. Personel sklepowy, sprytniejszy w tym wypadku od b. min. Zdziechowskiego, czy uczonego literata Nowaczyńskiego, nie dał się wprawdzie wziąć na mundurowe kawałki i strzałami odpędził opryszków, którzy okazali się w każdym razie pojętymi uczniami warszawskich mistrzów, organizujących osławione napady na zniechęcone figury stołeczne, skazane przez nielegalny trybunał na zniesione już dawno pałki. Rząd stał się o jedno doświadczenie bogatszy, że niewyśledzone i nieukarane zło rozczuchwała i znajduje naśladowców.

Mnożące się zbrodnie są ponurym cieniem, towarzyszącym wielkodusz-nemu aktowi amnestji. Uznając rację i istotę amnestji, nie zamykamy sobie drogi do krytyki szczegółów, opracowanych szablonowo, bez większej przezorności. Z drugiej strony to rozmnożenie się przestępczości świadczy, że system więziennictwa w Polsce dotychczas nie leczył, lecz raczej szkolił i pomnażał zbrodnicość. Na więzienia w Polsce jako wylęgarnie zbrodni, dziedzictwo przeważnie zaborcze, wskazał w swojej znakomitej mowie senator chrześcijańsko-demokratycznego klubu Dr. Makarewicz, nawołując rząd do naprawy fatalnych stosunków, przewidzianej zresztą w nowym ustawodawstwie karnem. Idzie też o to, by nowoczesne te, głęboko ujęte przepisy nie pozostały, jak tyle innych, na papierze.

Stan, jaki zapanował po amnestji, budzi jednak największe niebezpieczeństwo i troskę z powodu masowo zwolnionych z więzień komunistów, tych nieprzejednanych, podstępnych wrogów naszego państwowego i społecznego ustroju. Złoczyńca pospolity zagraża głównie jednostkom, komunistyczny zbrodniarz jest groźnym dla całości, a przez to oczywiście

Ze Zgromadzenia Ligi Narodów. Nadzwyczaj przychylna ocena pokojowej polityki Polski. Polacy w licznych komisjach.

Genewa, 4. 9. (tel. wł.) Wczorajsze otwarcie Zgromadzenia Ligi Narodów nie nasuwa specjalnych uwag. Przewodniczącym Zgromadzenia wybrano duńczyka Galle. Nieobecność Chamberlaina i Stresemanna odejmuje w zgromadzeniu wiele powagi, gdyż sprawy polityki międzynarodowej będą przez to słabiej poruszane. Znaczący to pewien upadek autorytetu Ligi. Schodzi ona coraz bardziej do roli regulatorki drobnych tylko spraw.

Genewa, 4. 9. (tel. wł.) Na wczorajszym posiedzeniu Zgromadzenia Ligi Narodów wybrano komisję.

Przewodniczącym komisji rozbrojeniowej wybrano delegata Belgji Carton de Viare, komisji politycznej delegata Jugosławji Warakowicza.

Polska wydelegowała swych przedstawicieli do komisji politycznej min.

Zaleskiego, do ekonomicznej senatora Gliwica, do komisji bezpieczeństwa stałego delegata Sokala, do komisji społecznej b. ministra Chodźkę. Wejście członków do komisji daje gwarancję obrony interesów Polski.

Genewa, 4. 9. (tel. wł.) Sekretarjat Ligi wydał raport uzupełniający za rok ubiegły. Raport wyjątkowo dla Polski korzystnie ocenia spór z Litwą. Potępia

on stanowczo manewry Waldemarasa i stwierdza wzorową lojalność rządu polskiego, dla którego raport domaga się uznania i wdzięczności.

Po raz pierwszy zdarza się, że Liga wyraźnie ocenia postępowanie rządu jedynego z państw członków Ligi i tak surowo potępia wykryty drugi. Raport dowodzi, że interesy polskie znajdują na terenie Ligi obronę.

Niemcom nie powodzi się w Genewie.

Berlin, 4. 9. (tel. wł.) Korespondenci pism tutejszych w Genewie nie ukrywają, że sytuacja Niemiec na terenie Ligi staje się coraz krytyczniejszą. Żądanie opuszczenia 3-ciej strefy Nadrenji zostało przez Francję prawie że odrzucone, gdyż Francja żąda za to wyrównań,

które dla Niemiec są niemożliwe do przyjęcia. Dzienniki nacjonalistyczne obawiają się, że kanclerz celem umocnienia swego stanowiska zaciągnie w Genewie zobowiązania, które mogą stać się fatalne dla przyszłej polityki Niemiec.

Obrady badaczy pisma świętego w Poznaniu.

Poznań, 4. 9. (Tel. wł.) Katolicka Agencja Prasowa donosi: Jak dowiadujemy się z zupełnie pewnego źródła, przed dwoma tygodniami odbył się w Poznaniu międzynarodowy zjazd badaczy pisma świętego. Uchwały zjazdu wykazują charakter sekty. Warunkami przyjęcia do sekty są: wyrzeczenie się Kościoła katolickiego, zobowiązanie się

nie chrzczyć dzieci, dopóki nie wyrosną i same nie zadecydują, do jakiej religii chcą należeć. Każdy członek zobowiązuje się zabraniać odprawiania modlitw w swej rodzinie. Pogrzeb członka rodziny powinien się odbyć bez obrzędów religijnych.

Dlaczego takiego zjazdu się nie rozpędza?

Wielka burza na Helu. Morze wyrzuciło moc bursztynu.

Dnia 1 bm. w godzinach przedpołudniowych nawiedziła wybrzeże morskie niebywała w swych rozmiarach burza. Wskutek oberwania się chmur w dziewiętnastu miejscach wysokie brzozi Chlapowa zupełnie zostały zerwane, pozostawiając po sobie potężne wyrwy. Z latarni morskiej zauważono aż 19 trąb morskich. Rybacy spiesznie z morza dobiegli do brzegu, lecz ich sieci i jadra pędem wichru uniesione zostały w dal

morską. Najstarsi rybacy Chlapowa nie pamiętają takiej ulewy, której na szczęście nie towarzyszyły grzmoty i pioruny.

Fale dochodziły do kilkumetrowej wysokości. Rybacy potracili swe sieci, lecz morze wyrzuciło na wybrzeże wielką ilość bursztynu na przestrzeni od Karwi do Jastarni. Rybacy i nieliczni już letnicy zbierali gorliwie przez kilka godzin bursztyn.

cie dla wszystkich, którzy się na tę całość składają.

Rzecz charakterystyczna, że za amnestjonowaniem komunistów gardłowali najgłośniej postawie i przedstawiciele społeczeństwa żydowskiego. Wypowiadano się n. p. z ich strony przeciw amnestji dla urzędników polskich z powodu nadużycia władzy urzędowej, bo występki na tem tle mógł dotknąć tu i owdzie strzegący się zresztą dobrze żyda. Natomiast za amnestjonowaniem (ułaskawieniem) komunistów rozpetala się po żydowskiej stronie cała fala wymowy i agitacji. Szło przeciw znowu o żydów, dostarczających głównego komunistycznego kontyngentu, zwłaszcza na przewodnie, zbrodnicze stanowiska. Każdy, udaniejszy policyjny połów wśród młodzieży komunistycznej, chwytą w sieć omal wyłącznie żydów, szkolących od zarania siebie i innych w komunistycznym proce-

derze. Zdarza się, że taki młody, żydowski komunist ubiegł nieraz w wolnym miejscu na uniwersytecie łaknącego wiedzy polskiego studenta. A nie potrzeba dodawać, jak łatwo pod szanowaną bluzą akademicką szerzyć zamęt i wywrotową agitację. Zdarza się również, że żyd-rodzic tu czy się koncesją, daremnie wyglądającą przez inwalidę polskiego, a synalek, w dobrym bycie spełnia rolę komunistycznego agitatora i truje dusze maluczkich, często wydziedziczonych z ludzkiego bytu i dostojęstwa.

U siebie w domu stosują żydzi zgoła odmienną receptę. Dość wskazać na chłostę, zaprowadzoną ostatnio w więzieniach w Palestynie na niesfornych komunistów, wysiedlonych zresztą bezceremonjalnie za Jordan. Palestyńskich źródeł zatrudniając komunistom nie wolno, polskie — i owszem, otaczając w dodatku amnestją trucicieli.

Genewa, 4. 9. (tel. wł.) W kołach Ligi Narodów powszechną uwagę zwracało przemówienie ministra finlandzkiego Procope, który zagał Zgromadzenie. Minister specjalnie podkreślił związek istniejący między paktem Kelloga, a zeszłoroczną rezolucją antywojenną Ligi, uchwaloną z inicjatywy i na wniosek delegacji polskiej. Zaznaczyć jeszcze należy, że zamierzana przez Procope wzmianka o układzie anglo-francuskim została w ostatniej chwili usunięta.

Genewa, 4. 9. (tel. wł.) Do kandydatatury Wenezueli, Hiszpanji i Chin na niestale miejsce w Radzie Ligi Narodów, dochodzi kandydatura Persji. Delegat perski oświadczył w wywiadzie dziennikarskim, że Persja domaga się będzie miejsca, zajętego dotychczas przez Chiny, choćby te ostatnie domagały się zachowania ich dotychczasowego mandatu.

Niemcy dostarczają gazów Rosji.

Moskwa, 4. 9. (Tel. wł.) W pracowni wojskowego instytutu gazowego wypróbowano nowy gaz trujący z Niemiec. Próba dała widocznie dodatni wynik gdyż rząd sowiecki zamierza sprowadzić większą ilość tego gazu.

Stało się. Amnestja otworzyła więzienną ryglę i dla komunistów. Wywrotowa fala została zasilona niebezpiecznym nurtem nieszkodliwym dotychczas za kratami. Demon komunizmu w Polsce otrzymał nieoczekiwane świeże skrzydła. Do lotu szlakami zniszczenia gotują się polscy komsomolcy. Nakryła ich niedawno warszawska policja w domu przy ulicy Szwedzkiej, gdzie obradowano nad obchodem święta młodzieży komunistycznej, wyznaczonego na 2 września.

Rodzi się mimowoli pytanie, czy rząd polski, ułaskawiając komunistów, zabezpieczył przez najściślejszy nadzór państwo przed wywrotową ich działalnością? Czy nie sprawdzi się znowu przysłowie o Polaku, mądrym po szkodzie? Szkodzie zagrażającej w najwyższym stopniu dobru publicznemu.

(ab)

Kronika telegraficzna.

Warszawa, 4. 9. (tel. wł.) W szpitalu Stanisława Kostki zmarł na tyfus brat księdza prymasa **ś. p. ksiądz Ignacy Hlond**. Ks. Hlond urodził się w 1879 r. na G. Śląsku. Po dłuższych podróżach i studjach w Ameryce i Włoszech, działał w zakonie Salezjanów.

Warszawa, 4. 9. (tel. wł.) Jak się dowiadujemy, układy z koncertem Harri-manem o wykup akcji hut, na Śląsku weszły w nową fazę. **Rząd niemiecki wywiera nacisk na właścicieli Niemców**, ażeby pomimo, iż układ był już wygotowany zerwali wszelkie rozmowy na temat sprzedaży swych udziałów.

Warszawa, 4. 9. (Tel. wł.) Z końcem tygodnia odbędzie się drugie powakacyjne posiedzenie Rady Ministrów poświęcone sprawie **wywozu**. Udział wezmą prócz premiera Bartla ministrowie Czechowicz, Niezabytowski, Kwiatkowski i podsekretarz stanu Wysocki.

Nowy Jork, 4. 9. (Tel. wł.) Do Związku Narodowego Polaków wybrani zostali: cenzorem Sypniewski, prezesem Romaszkiwicz, sekretarzem Kowalski. Wszyscy należą do lewicy.

Rocznica 10-lecia parlamentaryzmu w Polsce.

Warszawa, 4. 9. (Tel. wł.) W związku z zbliżającą się rocznicą odrodzenia parlamentaryzmu polskiego, która przypada na 9 lutego 1929 r. projektuje się powołanie do życia specjalnej komisji złożonej z posłów i senatorów dla ułożenia programu uroczystości. Wydana ma być księga pamiątkowa poświęcona historii pierwszych trzech kadencji parlamentu w Polsce.

Asystent uniwersytetu skazany za działalność komunistyczną.

Warszawa, 4. 9. (tel. wł.) Na ławie oskarżonych zasiadł wczoraj komunistę dr. Salomon Jachuński, asystent katedry filologicznej na Uniwersytecie Jagiellońskim. Jachuński został za działalność komunistyczną skazany na 4 lata ciężkiego więzienia.

W Niemczech obchodzi się jeszcze Sedan.

Berlin, 4. 9. (Tel. wł.) Stahlhelmowcy urządzili w ub. niedzielę w miasteczku Fürstenwalde pod Berlinem obchód **rocznicy Sedanu**. Zgromadziło się 10

Samobójstwo na sali sądowej.

Warszawa, 4. 9. (tel. wł.) Jak donoszą z Łodzi, wczoraj na sali sądowej rozegrała się następująca tragedia. Sąd rozpatrywał sprawę inkasenta pewnej firmy pabjanickiej, Kirschkego, oskarżonego o sprzeniewierzenie 91½ tys. zł. Sąd skazał go na rok więzienia. Gdy przewodniczący odczytał wyrok, Kirschke **wy dobył z kieszeni rewolwer i strzelił sobie w skroń**. Pogotowie ratunkowe przewiozło go w stanie beznadziejnym do szpitala.

Opinia Deweya.

Wiedeń, (AW.) Dziennik wiedeński „Neues Wiener Journal” poświęca artykuł ostatniemu sprawozdaniu amerykańskiego doradcy Banku Polskiego p. Dewey i podkreśla z naciskiem, że w Polsce niema żadnego przesilenia stabilizacyjnego mimo biernego bilansu handlowego.

Francuz pobli rekord w lotnictwie.

Paryż, 4. 9. (tel. wł.) Lotnik francuski Finart, który w sobotę o godz. 10.45 wznosił się w powietrze z lotniska w Le Bourget na 45-konnym samolocie, aby pobić rekord długości lotu Anglika Broad, wczoraj wylądował rano o 11.18, pobijwszy rekord o 38 minut. Przy lądowaniu miał jeszcze w zapasie benzynę na 6 godzin.

Popowicz i Jowanowicz aresztowani.

Belgrad, 4. 9. (tel. wł.) Wczoraj aresztowano na polecenie sędziego śledczego dwóch posłów do skupczyny Jowanowicza i Popowicza, którzy według zeznań świadków, brali udział w zamachu w skupczynie, 20. czerwca b. r.

Ameryka nie uznaje sowieców.

Moskwa, (AW.) Wedle doniesień z Nowego Jorku, na ostatnim zebraniu ogólnym robotników Federacji Stanu New-York rezolucja mniejszości, która wzywała rząd do uznania de jure SSSR została odrzucona ogromną większością. Przewidywane są nowe masowe wykluczenia komunistów z federacji robotniczej.

Zaginieni lotnicy.

Kopenhaga, (AW.) W związku z wiadomością o uratowaniu na wybrzeżach Grenlandji lotników amerykańskich Hassela i Cramera, zwrócono się z zapytaniem do zarządu kolonji w Grenlandji, jednakże nie otrzymano potwierdzenia oficjalnego odnalezienia lotników.

Lotnicy podjęli, jak wiadomo, lot z Ameryki do Szwecji.

SPRAWA MAZURSKA.

Sprawą mazurską zaczynają się interesować w Polsce coraz szersze koła.

Sędziwi senator **Limanowski** zapoczątkował w Warszawie w r. 1925 tzw. **akademję mazurską**.

Zrzeszenie Polaków Ewangelików w Warszawie i Odolanowie wydaje „**Gazetę Mazurską**” w Działdowie. Redaguje ją znana działaczka **Emilja Sukertowa-Biedrawina**, która wydała częściowo nakładem własnym bądź też za pośrednictwem **Polskiego T-wa Krajoznawczego** dotychczas następujące prace literacko-naukowe: **Mażury w Prusach Wschodnich, Legendy Mazurskie, Polskość Mazowsza Pruskiego**, a przygotowuje do druku: **Szkice Mazurskie**.

Bardzo dużo na temat Prus Wschodnich pisze **Stanisław Srokowski**, dawniejszy konsul generalny w Królewcu, obecnie zamieszkujący w Margoninie. Większa część prac St. Srokowskiego ukazała się w „**Strażnicy Zachodniej**”, kwartalniku Z. O. K. Z. w Poznaniu.

Najlepszym jednak znawcą **dużego** ludu mazurskiego jest **Dr. Szymański**, rolnik w Wierbowie koło Działdowa, rodowity Mażur. Głęboko przemyślane rozprawy historyczne D-ra Szymańskiego, wstępującego w ślady Wojciecha Ketrzyńskiego, wywołują po stronie niemieckiej większy oddźwięk, aniżeli cała warszawska i poznańska „papierowa” propaganda razem wzięwszy.

Szeregi miłośników sprawy mazurskiej pomnażają się z każdym rokiem. **Młodzież uniwersytetu poznańskiego** zawiązała cztery lata temu korporację studencką pod nazwą „**Masovia**”. Korporacja ta, licząca obecnie 80 członków, budzi wśród inteligencji polskiej zainteresowanie do sprawy mazurskiej. Na czele „Masovii” stoi tzw. konwent. Dział naukowy jest najważniejszy. Pracują w tym dziale oprócz stypendystów z Prus Wschodnich, Pomorzanie i Wielkopoleanie, a nawet Małopolanie, m. i. syn profesora Nitscha z Krakowa. Z „Masovią” współpracuje korporacja „**Baltia**”.

Zjazdy doroczne komiltonów i filistrów „Masovii” odbywają się w Działdowie. Połączone one są z tzw. **akademją mazurską**. Zasadniczym błędem urządzających takie akademie było dotychczas to, że **nie umieli**

dotrzeć do mas, zaskorupiając się i odgradzając. Odkąd jednak powstało w Działdowie **Zrzeszenie rodaków z Warmji i Mazur**, kierowane z centrali bydgoskiej, **współpraca inteligencji z ludem mazurskim**, pozornie nieufnym, **zaczyna wydawać owoce**. Tegoroczną akademję 2 września w Działdowie, odwiedziły wszystkie warstwy społeczne, w tem znaczna liczba prawdziwych Mazurów. Na program akademji złożyły się przemówienie prof. Olecha z Torunia, przedstawiciela Z. O. K. Z. na Pomorze, gra na fortepianie akademika Jankowskiego, deklamacja akad. Karlsa, dłuższy referat radcy prokuratury generalnej w Poznaniu Howorki, członka „Masovii”, i wspólny śpiew.

Spółceństwo miejscowe zaczyna się też co raz bardziej interesować **Muzeum Mazurskim**, które istnieje w Działdowie od roku i jest najmłodszym muzeum w Polsce, nie więc dziwnego, że skromnem.

W ostatnich czasach następujące osoby osoby ofiarowały do muzeum:

p. Janowski z Narzemia 2 tafle z posadzkami oraz 2 dachówki, wydobyte z pośród ruin fundamentów starego zamku Narzemińskiego założonego w XIV wieku;

p. Zalewski z Krasnotąki stare krosna, rogi tura, wykopane w bagnie;

p. nauczyciel Kryks z Zakrzewia 2 monety polskie z czasów króla Jana Sobieskiego i Jana Kazimierza, znalezione w Stękinach pod Olsztynem;

p. redaktor Jaroszyk ze Szczytna fotografie ś. p. Bogumiła Linki;

p. redaktor Nowakowski z Bydgoszczy listy oryginalne Jana Karola Sembrzyckiego z Tyłży do Michała Lempickiego na Syberji i numer „Mazura” ostródzkiego z r. 1884;

p. Kosiński z Kurek urnę, wykopaną przez siebie;

państwo Bandownie ofiarowali charakterystyczny „Plon”; a

p. Retkowski senior osobliwość — 11 kłosów wyrosłych z jednego ziarna, okaz ten wyhodował na swem polu, użyźnionem obornikiem.

PROGRAMY RADJOFONICZNE.

ŚRODA, 3 WRZEŚNIA.

Poznań (344,8). Godz. 13.00—14.00: Sygnał czasu. Koncert gramof. firmy St. Pełczyński. 14.00—14.15: Notowania giełdy pieniężnej i zbożowo-towarowej. 14.15—14.30: Komunikaty PAT. 18.00—19.00: Koncert popołudniowy. 19.00—19.30: „Silva rerum”. 19.30—19.55: Odczyt o dziennikarstwie. 20.00—20.20: Komunikaty gospodarcze. 20.30—22.00: Transmisja koncertu z Warszawy. 22.00—22.20: Sygnał czasu, komunikaty: met. i PAT. 22.20—22.40: Nadprogram. 22.40—24.00: Muzyka taneczna z kawiarni „Esplanade”.

Warszawa (1111). Godz. 13.00—13.10: Sygnał czasu, hejnał z Wieży Mariackiej w Krakowie. Komunikat lotn.-met. 15.00—15.20: Komunikaty: meteor., gosp., nadpr. 16.30—16.45: Komunikat harcerski. 17.00—17.25: Program dla młodzieży. 17.25—17.60: „Skrzynka pocztowa”. 18.00—19.00: Koncert popołudniowy w wykonaniu orkiestry P. R. 19.00—19.20: Rozmaitości. 19.30—19.55. Odczyt z działu „Krajoznawstwo”. 19.55

—20.05: Komunikat rolniczy oraz komunikat Tow. Zachęty do hodowli koni w Polsce. 20.05—20.30: Nadprogram, komunikaty. 20.30: Koncert wieczorny. 22.00—22.05: Sygnał czasu, komunikat lotn.-met. 22.05—22.20: Komunikaty: policyjne, sportowy, nadprogram.

— **Reparacja szosy Inowrocław—Gniewkowo**. Krajowy Urząd Budownictwa w Bydgoszczy przystępuje do odnowienia powłoki tłuczniowej na szosie państwowej Nr. 17/6 Kostrzyn—Toruń na odcinku od 94, 189 do 94, 945 i od km 96, 856 do km 98, 056 t. j. między Inowrocławiem a Gniewkowem, oraz od km 114, 152 do km 116, 600 t. j. między Gniewkowem a Podgórzem. Roboty przypuszczalnie trwać będą do 13 października br. Ruch kołowy na wymienionych przestrzeniach w podanym czasie musi się odbywać częściowo na latówce i będzie nieco utrudniony.

Achmed Zogu królem.

Tirana, 3. 9. (tel. wł.) W sobotę, o godz. 5. popoł. nowy monarcha, Achmed Zogu, przez parlament proklamowany królem, złożył przysięgę na wierność konstytucji. Ogłoszenie Achmeda Zogu królem, obwieszczone zostało miastu 101 wystrzałami armatnimi.

Ateny, (AW.) Dzienniki popierające rząd donoszą, że Grecja nie ma powodu mięszać się do wewnętrznych

spraw Albanji. Rządowi greckiemu jest obojętne, czy Albania jest monarchją, czy republiką. Grecji zależy jedynie na konsolidacji położenia politycznego w Albanji i na wytworzeniu dobrych stosunków między Grecją a Albanją. Prasa opozycyjnie nastrojona względem rządu greckiego, oświadcza, że koronacja Achmeda jest **komedją urządzoną przez rząd włoski** i że komedia ta zagraża bezpieczeństwu na Bałkanach.

Chiny przystępują do paktu Kelloga.

Ameryka uznaje rząd nankiński.

Londyn, (AW.) Amerykański konsul w Szanghaju wręczył chińskiemu ministrowi spraw zagranicznych Wangowi notę z zaproszeniem do podpisania paktu antywojennego Kelloga. Minister

spraw zagranicznych oświadczył, że rząd narodowo-chiński powzięnie w tej sprawie decyzję. Fakt zaproszenia Chin przez Amerykę uważają w chińskich kołach politycznych za **oficjalne uznanie rządu nankińskiego**

Koncerny naftowe PREMIER i DĄBROWA oraz firmy Spółka Akcyjna NAFTA i Spółka Akcyjna FANTO, złączone obecnie w grupie francuskich towarzystw naftowych, przemysłowych i handlowych „Małopolska”, zjednoczyły z dniem 1 września br. dotychczasowe organizacje krajowej sprzedaży: Towarzystwa „OLEUM” i „KARPATY” pod firmą:

„KARPATY”

Sprzedaż Produktów Naftowych Sp. z ogr. por. we LWOWIE, ul. Batorego 26

która za pośrednictwem własnych oddziałów i agencji, rozrzuconych na całym obszarze RzPP., sprzedawac będzie z ośmiu rafinerji koncernowych, a mianowicie: Drohobyczu (dwie), Dziedzicach, Gliniku Marjampolskim, Jedliczu, Peczeniżynie, Trzebini i Ustrzykach Dolnych

naftę

benzynę

oleje smarowe

oleje samochodowe

i znane z swej jakości

oleje specjalne marki „GALKAR”.

Widoki emigracji polskiej w Argentynie.

Według referatu p. ministra Wł. Mazurkiewicza, posła Rzezypospolitej przy rządzie republiki argentyńskiej.

Zaczątki emigracji polskiej do Argentyny sięgają 1900 roku. W owym czasie w północno-wschodnim kącie Argentyny w prowincji Misiones, graniczącej z brazylijskim stanem Parana, osiadają na roli, dostarczanej przez państwo, pierwsi osadnicy z Polski. Stopniowo osadnictwo to wzrasta i obecnie ilość Polaków i Ukraińców gospodarujących na własnej ziemi w Misiones, można szacować na 12—15.000 ludzi. Największą osadą polską w Misiones jest „Apostoles” — położona nad brzegiem rzeki Chimurayo (dopływ rzeki Urugwaju), dalej w pobliżu tejże rzeki leży bogata kolonia Azara, u stoku gór „Iman” — osada Bompland i nad rzeką Parana osiedle Santa-Anna.

Już przed wojną, emigracja Polaków i Ukraińców z ziem polskich zanika, natomiast stale, choć w niewielkich ilościach emigrują do Argentyny żydzi, przeważnie z b. Kongresówki.

Czasy powojenne: — silniejszy ruch rozpoczyna się w roku 1921. Do roku 1925 — 80% ogólnej ilości — (od 1921 do 1926 wyemigrowało do Argentyny 33.251 osób, według oficjalnych danych argentyńskich) — stanowią żydzi. Pozostały odsetek mniej więcej po połowie, to Polacy i Rusini.

Od roku 1926 następuje silny wzrost ruchu wychodźczego do łacińskiej republiki południa. W latach 26, 27 przybywa około 33.000 ludzi, czyli kwota mniej więcej równa poprzedniemu 6-letniemu. W składzie narodowościowym ogółu wychodźców następuje charakterystyczna zmiana: 75% ogółu przybywających stanowią Polacy i Rusini, a tylko 25% żydzi.

Obecnie, ogólna ilość obywateli polskich w Argentynie dosięga 120.000 ludzi, a rok bieżący zostanie najprawdopodobniej zamknięty cyfrą 140.000.

Następnie p. Minister zastanawia się nad zagadnieniem emigracji osadniczej. Widoki nabycia własnego warsztatu pracy przez przybyłego z kraju rolnika, są stosunkowo nieznaczne. Na ziemiach rządowych, stosunkowo marnych, oddalonych od linii kolejowych i większych ośrodków, można nabyć hektar za 20—30 pezów (pezo = 3 złote 70 groszy). W miejscowościach położonych korzystnie, za hektar płacić trzeba od 200 do 300 pezów. Stosunkowo najniższe ceny ziemi utrzymały się w prowincji Sant-Jago-

del-Estero, gdzie cena hektara nawet niedaleko od miast i kolei waha się pomiędzy 100—150 pezów za hektar. Rodzina, chcąc osiąść na roli, musi posiadać około 7.000 pezów (26.000 złotych). P. Minister wyraża przypuszczenie, że pomimo wysokiej ceny ziemi, nasza emigracja osadnicza może się rozwinąć dość pomyślnie, jeśli Polskie T-wa Emigracyjne przyjdą z pomocą finansową naszemu pracownikowi i łaknącemu własnego kawałka ziemi — rolnikowi.

Widoki osadniczej akcji rządowej Argentyny? — Stosunkowo małe, gdyż realizacja projektu zdawna leżącego w komisjach parlamentu wymaga ogromnego nakładu sum pieniężnych, na których uchwalenie czyniiki ustawodawcze Argentyny jakoś nie mogą się zdecydować. Chociaż — wobec obje-

cia w październiku władzy przez rząd, który istnienie swe zawdzięcza poparciu najszerszych mas, może się zdarzyć, że program kolonizacyjny zostanie w najbliższych latach pchnięty na drogi realne. Jest to dość możliwe, gdyż obecna konjunktura gospodarza Argentyny wzmagają się, zwłaszcza, że waluta została ostatecznie ustabilizowana, a nadto hasłem dnia całego kraju, importującego rocznie wytworów przemysłu blisko za miliard dolarów, jest: „samowystarczalność przemysłowa”.

Hasło to, prócz widoków na osadnictwo rolne, wywoła, oczywiście wielkie zapotrzebowanie rąk do pracy w przemyśle.

Nie potrzeba silnie zaznaczać, że przy dzisiejszym stanie rozwoju przemysłu w Argentynie, większość naszej emigracji znajduje pracę przedewszystkiem na roli — w wielkich tamtejszych latyfundiach ziemskich. Prace rolne trwają około 6-ciu do 8-miu miesięcy. Po skończeniu prac robotnik stara się znaleźć pracę, chociażby przejściową, bądź przy robotach ziemnych — budowa dróg, mostów, a przedewszystkiem przy zakładaniu nowych linii kolejowych.

Tutaj p. Minister jeszcze raz zwraca uwagę na hasło „samowystarczalności przemysłowej”. Dążenie do samowystarczalności już w ostatnim roku w pierwszym rzędzie wyraziło się w intensywnej budowie nowych odcinków linii kolejowych, zarówno wielkich kompanij kolejowych (przeważnie kapitał angielski), jak i linii rządowych. Należy zwrócić uwagę, że argentyńskie kompanie kolejowe, wzorem kompanij Kanady, rozpoczynają kolonizację w pasach koncepcyjnych toru kolejowego. Fakt ten tak samo wzmagają widoki osadnictwa na roli.

Jeśli zaś chodzi o zapotrzebowanie robotnika w przemyśle, to stale ono się wzmagają, lecz przynajmniej jak dotychczas w niezbyt wielkiej skali. Największe zapotrzebowanie wykazuje przemysł budowlany. Na objaw ten należy zwrócić uwagę, gdyż — jak wiadomo — wzmoczone tempo ruchu budowlanego jest objawem wzmagającej się konjunktury gospodarczej. Następnie p. Minister notuje jeszcze jeden współczynnik wzmoczonego zapotrzebowania wychodźców. W ostatnich latach uległa silnemu zahamowaniu przez rząd włoski emigracja z Italji.

Nowy rekord lotniczy.

Dwaj lotnicy włoscy, komendant Del Prete i major Ferrarin przelecieli Atlantyk z Monte Celio koło Rzymu do Brazylii, pobijając tem samem rekord długości lotu Chamberlina o około 700 mil. Lot trwał 47 godzin. Powodzenie swe dzielni lotnicy w dużej mierze zawdzięczają doskonałemu radioaparatu, skonstruowanemu przez firmę Telefunken, posiadającemu równocześnie stację nadawczą i odbiorczą.

Dzięki swemu aparatowi, którego zasięg wynosi 600 km przy telegrafii i 200 km przy telefonii, lotnicy utrzymywali

stałą łączność z lądem, przedewszystkiem ze stacjami meteorologicznymi.

Widzimy, że dobry radioaparatus może w takim wypadku oddać nieocenione usługi. O tem pamiętać powinny polscy lotnicy, wybierający się do lotu transoceanicznego. Idzikowski i Kubala nie mieli radioaparatu — nawet odbiorczego, co w części przyczyniło się do nieudania ich lotu.

Byliby bowiem wobec ostrzeżeń stacyj meteorologicznych prędzej zawrócili z drogi i uniknęli katastrofy. (Z.)

Nowe wykopaliska na Rugji.

Prace wykopaliskowe, prowadzone pod fachowem kierownictwem profesora Schuchardta, na wyspie Rugji, ognisku kulturalnem i religijnem dawnych Słowian zachodnich, doprowadziły do pomyślnych rezultatów.

Dotychczas Schuchardt odkrył i zrekonstruował świątynię Arkony, na Rugji. Duński pisarz-kronikarz Saxo-Granicus (12 w.), prócz tej świątyni, opisał z najdrobniejszymi szczegółami drugą, podobnie wielką świątynię przy wale Karentji.

Tę właśnie świątynię odkopano obecnie pod Garcem na Rugji. Prace, wydatnie poparte przez pruską Akademię

Umiejętności, prowadziły pierwotnie do ruin małej świątyni, wśród których znajdowały się urny, noże i inne przedmioty. Ale już w pewnym wgłębieniu znaleziono bardzo silne fundamenty, które wskazują, że na tem miejscu stała niegdyś wielka świątynia.

Prace wykopaliskowe posuwają się naprzód na razie z trudnością, dlatego, że słowiańskie świątynie budowano z drzewa, z niewielkimi kamiennymi fundamentami.

Równocześnie znaleziono ślad kaplicy chrześcijańskiej, zbudowanej na ruinach zburzonej pogańskiej świątyni.

Dr. Antoni Marczyński.

72

NIEWOLNICE Z LONG ISLAND

Powieść współczesna.

(Ciąg dalszy).

— Kto?
— James Prawn, który obecnie bawi w Miami.
— Prawn w Miami?! — wrzasnął Izaak, zrywając się na równe nogi.
— Tak jest. Przebywa tam od kilku dni, a jak pańskiemu współnikowi deptał po piętach, to dowie się pan z tego listu — rzekł, wyjmując z kieszeni marynarki zalakowaną kopertę i podając ją Ironfieldowi.

Lecz Izaak ani spojrzął na list Foxa.
— Prawn w Miami! Czegoś mi tego zaraz nie powiedział? — wybuchnął, a potem z szybkością zadziwiającą przy jego tuszy, przyskoczył do aparatu telefonicznego i z nerwowym pośpiechem zaczął uderzać w widełki...

— Hallo! Captain? Nareszcie! Wszystko gotowe? Doskonale. Wyruszamy natychmiast i nie zatrzyma się pan aż gdzieś w Brazylii... Tak. Od brzegów trzymać się zdaleka, — wyrzucił jednym tchem, poczem uspokojony znacznie powrócił do stołu. — Zobaczymy, co Harry pisze, — mruknął, rozdierając kraj koperty, lecz w miarę czytania okrągła twarz wydłużała mu się coraz bardziej, a na czole zaczęły się ukazywać grube zmarszczki. Bo treść listu nie zawierała pomyślnych nowin dla przedsię-

biorstwa Izaaka Ironfielda and & brzmiała następująco...:

„Zaczyna być ciepło. Przyjechał tu James Prawn, rzekomo celem odwiedzenia córki na Florydę. W tym celu zapewne ucharakteryzował się tak, że dopiero za trzecim razem go poznałem i w tym celu lazi za mną krok w krok. Tom spotkał go wczorajszej nocy w pobliżu mego mieszkania. Chce mi zapewne złożyć wizytę, kiedy będę nieobecny i przetrząsnąć moje rzeczy. Nie miałbym nic przeciwko temu, ale na wszelki wypadek zwiędź dziś na Kubę, gdzie będę zapewne dłużej. Oczywiście nie będę próżnował w czasie tych przymusowych wakacji, to też w powrotnej drodze z południa zakotwicz statek naprzeciw Havany i skomunikuj się ze mną. Powrócimy razem do domu i jak sądzę, nie z próżną rękami.

Afera chicagoska wzięła w łeb zupełnie. Gdyby nie nieoceniony Sword Kinczel byłby już siedział, a przyciśnięty do muru, mógłby zacząć śpiewać. Mimo wszystko nie mam tak bezwzględniego zaufania do tego Rusina, jak np. do Jima lub Toma. Grims-haw podpisał już rozkaz aresztowania Kinczela, rozesłano za nim listy gończe, etc. etc., wszystko dzięki naszemu „przyjacielowi” J. Prawnowi. Skąd ten przekłety pies wpadł na trop Kinczela i mój także, tego nawet Sword nie rozumie. Chyba, że ta Betty Trav zdołała nas podejść w jakiś sposób. Może rzuciła w morze butelkę z listem, lub przekupiła kogoś ze służby? Polecam Ci dokładne zbadanie tej sprawy. Nie możemy tolerować zdray-

ców w naszym gronie. Zmusz ją do powiedzenia prawdy, a winnego spław odrazu i wobec wszystkich. To podziała odstraszająco... Betty nie sprzedawaj absolutnie. Wie zbyt wiele i jest dość sprytna, by uciec z każdego lupanaru. Zrób krótki koniec :kamień u szyi i w morze. Nic już na niej nie wymusimy. O sprzedaniu garbarni nie może być mowy. J. Prawn wszystko zepsuł. Dobrze, że się nam udało gotówkę z banku podjąć. Dlatego też nie ostrz sobie zębów, Stary Sknero i nie oszczędzaj Betty w nadziei, że jeszcze coś wydebimy. Kinczela wysłałem do Jima. Tu zanadto za nim wietrzą i będzie go można użyć tylko w Europie.

Słyszałem, że po moim wyjeździe pozwoliłeś Jimowi klub otworzyć. Sprzeciwiam się temu stanowczo i piszę do Jima równocześnie instrukcję. Bądź więc łaskaw nie dezawuować moich poleceń, podyktowanych jedynie względami ostrożności. Sword który wie najlepiej jakie wiatry dla nas wieją, wyraża się o Tobie w ten sposób: „Karygodna lekkomyślność Izaaka przekracza wszelkie granice. Jeśli Pan bezzwłocznie nie zmieni jego idiotycznego zarządzenia, umyłam ręce od wszystkiego.” Chyba nie potrzebuję dodawać własnych komentarzy. Ty, Stary Przyjacielu jesteś zanadto zachłanny na pieniądze, a bezprzekładna chciwość Cię zaślepia. Ja wolę odżalować te parę tysięcy, niż stracić wszystko, nie wylączając wolności. Sądzę, że przestrogi moje, a więc złowięka również jak Ty zainteresowanego w tych sprawach, przemówią Ci wreszcie do serca. Kończąc ten

list życzę Ci szczęśliwej podróży i łaskę uścisk dłońi

Harry F.”

— U! — odsapnął Ironfield, przeczytawszy list do końca. — To się nazywa nowiny! Szlag może człowieka trafić od takich wiadomości.

— Pan nic nie jadł — zmartwił się Tumkur, lecz tym razem jego troskliwość została przyjeta jaknajgorzej. Izaak wpadł w szewską pasję. Porwał talerz z pieczywem i bombardując węgrem sługę bułkami, zaczął wrzeszczeć takim głosem, jak gdyby go kto żywcem ze skóry obdzierał.

— Nie będę jadł!... Tu mi dali jeść w tym świecie! Zabieraj to żarcie, brązowa małpo i won, albo cię talerzem poczęstuję!

Na spełnienie tej groźby przestraszony Hindus oczywiście nie czekał, a rozsierdzony chlebodawca przeżuwał otrzymane wiadomości, pomrukując:

— Harry musiał zaniechać roboty w Miami. Ta wdówka miała bizuterji za dobre ćwierć miliona. Przepadło... Afera chicagoska utknęła. Dwa, co dwa... trzy miliony diabli wzięli. Klub znowu zamknięty... Kinczel i Harry nie mogą nosa wystawić, skazani na bezczynność. A te wszystkie straty, przez jednego człowieka, przez tego, który mnie. Oh, jego dostać, jego dostać w te ręce! — Zakrzuszył się z wściekłości i nie mogąc przez dłuższą chwilę głosu z krzani wybyć, potrząsał tylko pięściami z taką furją, że Tom cofnął się przeczornie za stół. Ten ruch pchnął myśl Ironfielda na nowy tor... — Słuchaj, Tom, — zacharczał. — Chciałbyś zarobić dwadzieścia tysięcy? (Ciąg dalszy nastąpi).

przez odnośne władze argentyńskie bardzo przychylnie, lecz mały to przynosi efekt, gdyż organa policji miejscowej, prowadzące dochodzenia, są całkowicie zależne od miejscowych magnatów.

Usiłowania placówki Rzeczypospolitej szły w pierwszym rzędzie ku zorganizowaniu organu pośrednictwa pracy dla przyjeżdżających. Placówkę taką stworzono. Oddała ona już dość znaczne usługi. Działalność jej okazuje wielką użyteczność zwłaszcza w miesiącach od listopada do końca stycznia. W tym czasie bowiem w Argentynie ukończono roboty polne. Istnieje nadmiar rąk do pracy. Jednocześnie jest to okres roku, w którym nasz chłop najchętniej opuszcza kraj. Z tego powodu w roku 1926, w tym okresie, w Hotelu Emigracyjnym znalazło się aż 6 tysięcy bezrobotnych emigrantów. Trzymiesięczna energiczna akcja naszego biura pośrednictwa pracy dostarczyła pracy tej całej ogromnej rzeszy.

Przy sposobności p. Minister z naciskiem podkreśla, że dla tej masy ludzi nie dałoby się znaleźć pracy w najmniej korzystnym okresie, gdyby nie wzrost dodatni opinii publicznej społeczeństwa argentyńskiego do polskiego wychodźcy. Powoli udało się usunąć fałszywe mniemanie Argentyńczyków o „Polaccas” jako o lichwiarzach oraz mieszkawcach lupanarów.

Dalej — należy zwrócić uwagę społeczeństwa polskiego na powstanie „Domu Polskiego” w Buenos Aires, zbudowanego, przy wydatnej pomocy Urzędu Emigracyjnego, przez tamtejszą Polonję. W „Domu Polskim” znajduje się pomieszczenie dla 80 osób. Ostatnio z inicjatywy placówki powstał i rozpoczął działalność „Związek Stowarzyszeń i Organizacji Polskich w Argentynie”.

Praca kulturalno-oświatowa wśród Polaków w Argentynie rozwija się dość powolnie, ponieważ odczuwa się silny brak inteligencji, którą mogła owocnie pracować. Inteligencja polska w Argentynie, to albo ludzie zwicnięci, albo też ludzie, którzy nie chcą, względnie zajęci swą pracą zawodową, nie mogą poświęcać swego czasu dla pracy społecznej wśród wychodźstwa.

Inteligencji, przyszykowanej do pracy społecznej wśród tamtejszych robotników — niema.

W Argentynie wychodzą trzy pisma: „Orędownik” — wychodzący w kolonji „Azara” w Missiones, oraz „Głos Polski” i „Niezależny Kurjer Polski” — oba wychodzą co tydzień w Buenos Aires, stolicy Argentyny. Warszawa, we wrześniu 1928.

St. Malessa.

Listy rezerwisty.

Paproć i wrzos.

Tudyciszki, we wrześniu.

Mamy za sobą około 40 km. marszu przy równoczesnej budowie linii. Opuściliśmy już Święciany, mamy za sobą również miasteczko Łyntupy. Ponośmy coraz większe trudy, a to, czegośmy dotychczas doznali, początek tylko...

O ile przestrzeń z Święcianski do Święcianski przebyliśmy w doskonałym humorze, obecnie nieco zwieszamy nosy. Do Łyntup bowiem prowadzi ze Święcianski droga piaszczysta, gorsza od najgorszych na Pomorzu, a trakt do Konstanczyna odznacza się niebywałym błotem. Prowadzi ona przez nieprzebyte lasy, a w dodatku lunaj w nocy ulewny deszcz. Przynajmniej to nieszczęście ominęło nas, bo spaliśmy. Ale dziś pogoda znowu taka niepewna, że może jednak zmokniemy do ostatniej nitki...

Jesteśmy pełni podziwu dla Łyntup. W tej dzikiej okolicy, gdzie nieprzebrane krzewy paproci, wrzosu i borówek tworzą podkład gęstego lasu delikatnych jodeł, majestatycznych świerków i siłą tchnących sosen, wyrosła nagle polana pysznie prezentującej się gleby uprawnej. Cztery wielkie kominy ogromnej fabryki wódek sterczą za połowymi hangarami eskadry lotniczej. Miasteczko samo jest małe, posiada jednakże wspaniałą świątynię. Szkoda, że nie było czasu, by ją zwiedzić. Mieszkańcy miasteczka, to przeważnie żydzi. Panuje jednak czystość. Ulice są drewniane, chodniki również zbudowane z belek, a mianowicie w pewnej wysokości nad ziemią.

Również dobre wrażenie robi majątność Olszewo, położona nad rzeczką. Woda musi mieć znaczny spadek, skoro przed wielki młyn. Folwark Bakszta został przed kilkoma laty rozparcelowany. Rozmawiałem tam z zamożnym gospodarzem, u którego kupowałem mleko i chleb (rozliczają się tu z każdego grosza i nie nie oddają za „Bóg zapłać”). Gospodarz ten jest człowiekiem światłym i zna z pism rolniczych dobrze stosunki u nas panujące. Jego żona zaś utrzymuje dom w wzorowym poproście porządku i czystości oraz umie wyrabiać na własnem krośnię ładne i trwałe, wzorzyste dywaniki.

Pojawiły się liczne stada wilków.

Ludność gminy worniańskiej zwróciła się do starosty Witkowskiego z prośbą o zarządzenie środków zaradczych, mających na celu obronę ludności wiejskiej przed plagą wilków. Wilki pojawiły się w tych okolicach w niebywale dotychczas ilości. Stadami lub pojedynczo napadają one na pasące się bydło i konie. Starosta zarządził zorganizowanie szeregu obław.

Przemysłnictwo na granicy Prus Wschodnich.

Na stacji kolejowej Augustów został zatrzymany mieszkaniec wsi Solistówka Piotr Budziński, który usiłował przebiec pociągiem przemyczone z Niemiec 144 sztuk szali jedwabnych, 65 metrów jedwabiu i 200 m taśmy jedwabnej. Przemycznika wraz z towarami przekazano do dyspozycji urzędu celnego w Raczkach.

Grad wyrządził dotkliwą szkodę.

W powiecie rzeszowskim onegdaj burza nawiedziła szereg gmin. Grad wyrządził szkody oszacowane na 120 000 zł.

Z Włocławka.

(Wybory władz klubu sportowego „Cuiavia”. — Wojewódzka komisja sanitarna. — Wyjazd przedstawicieli straży pożarnych na zjazd do Turynu. — Katastrofa samolotu wojskowego. — Pożary. — Kradzieże.)

W piątek dnia 24 sierpnia odbyło się walne zebranie członków włocławskiego klubu sportowego „Cuiavia”. Obrady zajął p. prof. Pajak, prosząc na przewodniczącego p. Dr. Pustelnika. Sekretarzem p. Gąsarczyński. Na zebraniu dokonano wyboru władz klubu. Prezesem przez akklamację został wybrany p. prezydent m. Włocławka Stefan Pachnowski. Do zarządu weszli pp.: Dr. Pustelnik, prof. Pajak, Markowski, Gąsarczyński i Koperski.

Przyjechała do naszego miasta wojewódzka komisja sanitarna złożona z 8 osób, zadaniem której było zbadanie stanu sanitarnego Włocławka. Przewodniczącym komisji był p. Dyr. Łazarewicz, nacelnik wydziału zdrowia w urzędzie wojewódzkim. Z włocławskich przedstawicieli do komisji weszli: dr. Berg, inż. Sztolcman, p. L. Winoградzki, p. podkomisarz Rzęczycki i aspirant Frydrychowski.

Na zjazd straży pożarnych, który odbędzie się w Turynie, wyjechali jako przedstawiciele straży kujawskiej: p. Jerzy Kwasięborski, wiceprezes zarządu straży włocławskiej, p. Antoni Sokółowski, komendant straży w Grabkowie, p. Józef Hellman, komendant straży cukrowni Bucic Kujawski i p. Franciszek Konwicki, członek zarządu okręgowego.

W pobliżu majątku Wielgie wydarzyła się katastrofa samolotu wojskowego typu Potez nr. 40386. Porucznik 4 pułku lotniczego w Toruniu, lecąc na samolocie z Warszawy, wskutek defektu motoru zmuszony był lądować na nieodpowiednim terenie. Podczas lądowania samolot uległ uszkodzeniu. Pilot z katastrofy wyszedł bez szwanku.

We wsi Podczachy w zabudowaniach gospodarskich Mateusza Zawieruchy wybuchł pożar. Spalili się: dom mieszkalny, obora, stodoła i szopa ogólnej wartości 5.000 zł. Z akcją ratowniczą pospieszyli straż pożarna z folwarków Luszyzna oraz Podczachy i po kilkugodzinnej pracy ogień ugasili. Przyczyna pożaru nie została ustalona.

We wsi Zalesie spłonęły dwie zagrody wiejskie, należące do Andrzeja Gapińskiego i Jana Florczaka. Straty bardzo znaczne. Dnia 31 ub. m. w Miejskim Parku Budowlanym wybuchł pożar. Na miejsce pożaru przybyła straż pożarna, która po dwugodzinnej pracy ogień ugasiła. Spłonęła doszczętnie betoniarnia. Straty bardzo duże.

W nocy z dnia 28 na 29 ub. m. nieznanymi sprawcami skradli p. Walemanowi, zamieszkałemu przy ul. Stodólnej nr. 76, garderobę męską i 700 zł gotówki.

W nocy z dnia 29 na 30 ub. m. ze sklepu rzeźnickiego p. Fijałkowskiego przy ul. Wienieckiej nr. 25 skradziono mięsa i wędlin na ogólną sumę 300 złotych. Policja wszczęła energiczne śledztwo. Z. B.

Wojna ogrodników.

Wystawa małego domku. — Weranda na dachu. — Weranda taka okazała się najlepszym szpitalem.

Znosi się na wojnę między ogrodnikami angielskimi a węgierskimi. Zwycięstwo co lata ogrodnicy w Szeged na Węgrzech wysyłali pocztą róże do Anglii. Róże te przychodziły zwiędnięte, i nie mogły wpływać na targ kwiatów w Londynie. Tego roku ogrodnicy Szegednicy utworzywszy stowarzyszenie, wynajęli kilkanaście aeroplanów i codzień wysyłali z Budapesztu parę aeroplanów, które w 20 godzin dowoziły do Londynu świeżutkie róże, tak piękne, jak gdyby dopiero zerwane. Takim sposobem dostarczyli aeroplany 5 milionów róż z Budapesztu do Londynu, w ciągu miesiąca czerwca. Tego już było za wiele ogrodnikom angielskim, tem bardziej, że ceną nie mogli konkurować. Wszczęli tedy hałas tak wielki, że rząd musi coś obmyśleć, aby swoich ogrodników ratować od ruiny.

Otwarto tu Wystawę Małego Domku Exposition of a Little House. Jest to domek podobny do zwykłego angielskiego domu chłopskiego, patrząc z zewnątrz, ale wewnątrz przedstawiający coś zupełnie innego. Naprzód tam gdzie u chłopca jest świetlica, największa od frontu izba do przyjmowania gości, to tu jest mersery, pokój dla dzieci, duża i jasna, słoneczna komnata, zajmująca całą południową ścianę domu, i tworząca jedno wielkie okno. Zamiast salonu jest parlor-kitchen to jest kuchnia, będąca zarazem bawialnią. Ściany tej izby pokryte są obrazami, podłoga zasłana linoleum, pieca kuchennego niema wcale, a po środku stoi duży stół, który ma służyć do spożywania obiadu lub kolacji. Ten stół jest pod spodem zabudowany — i to jest kuchnia gazowa. Podzieleną jest ona na przedziały. Każdy przedział może gotować tylko jedną potrawę. Dajmy na to, że ma się upiec pieczeń wołowa. Więc w rondlu układa gospodyni mięso tak jak ma podać na stół, patrzy do katalogu, odczytuje wiele minut ma się potrawa gotować, na-

kręca odpowiednio zegar i zamyka przedział. Gdy nadejdzie odpowiednia godzina, dzwonek dzwoni. Wtedy gospodyni otwiera przedział i wyjmuje rondel. Potrawa jest gotowa, upieczona dokładnie, ani surowa, ani przypieczona, słowem tak spreparowana, jak przez najlepszego kucharza. Anglicy utrzymują, że te nowoczesne angielskie kuchnie są idealne i nic lepszego wymyśleć nie można.

Jeden z tutejszych właścicieli kamienic kazał dach jej zrobić zupełnie płasko, otoczył szklanymi ścianami, nakrył dachem i utworzoną w ten sposób ogromną werandę ofiarował będącemu w pobliżu szpitalowi dzieci. Zarząd szpitala przyjął tę ofertę z uczuciem mówiąc, że darowanemu koniowi nie patrzy się w zęby, ale kiedy latem nastąpiły wielkie upały, a tłumy dzieci zaczęły zapadać na rozmaite choroby, tak, że już miejsca na chorych brakowało, przypomniawszy sobie zarząd szpitala ową dachową werandę i przetransportował na nią kilkanaścioro dzieci. Weranda była tak urządzona, że można było podnosić wszystkie jej ściany, wskutek czego dzieci leżały w możliwie najczystszej powietrzu. Po kilku dniach dwaj lekarze, przeznaczeni na tę werandę stwierdzili, że ich dzieci są już prawie na zdrowieniu. Jeszcze parę dni i były zupełnie zdrowe.

W szpitalach każda choroba ma zgóry oznaczony okres trwania. Jedna trwa sześć tygodni, inna trzy miesiące, a znów inna tylko 12 dni. Tymczasem dzieci na tej werandzie dachowej wytrzymały z pod tych przeciętnych okresów i zamiast chorować trzy miesiące, były już zdrowe po pięciu tygodniach. Wtedy lekarze zaczęli wszystkie ciężkie wypadki przysyłać ze szpitala na werandę i mieli tę satysfakcję, że przez całe lato ani jedno dziecko na werandzie nie umarło, a wszystkie wyleczyły się o wiele wcześniej, niż statystyka zapowiadała.

Kaszel powodem 42 procesów.

Sądy amerykańskie zajmują się obecnie 42-ma niezwykłymi procesami. Chodzi mianowicie o to, czy kaszląca dama ma prawo słuchać gry mistrza Paderewskiego?

Owa dama wybrała się na koncert Paderewskiego, cierpiąc na ostre ataki kaszlu. Stanowiło to nieprzewidywany dodatek do programu, przeciwko któremu zaprotestowali sąsiedzi melomanki, prosząc, żeby opuściła salę.

Dama odmówiła. „Zapłaciłam za bilet i mam prawo słuchać koncertu!” — rzekła.

Tę samą odpowiedź otrzymała służba. Ponieważ przepisy nie mówią o usuwaniu z

salii kaszlących osób, zostawiono ją w spokoju i do końca wysłuchała koncertu.

Czy jednak ta przyjemność nie okaże się zbyt kosztowna?

W kilka dni po koncercie otrzymała owa dama 42 wezwania o zapłacenie odszkodowania za „zepsuty koncert”. Niektórzy poszkodowani domagają się 1000 dolarów, inni skromniejsi, obliczają tylko straty realne: koszt biletu, kursy samochodów i wynagrodzenie za trzy godziny, razem 100 dolarów! I ostatni mają większe szanse wygrania!

Tak twierdzą amerykańscy prawnicy.

„SZKICE”.

Spotkanie.

Nie każde spotkanie osoby znajomej albo nie znajomej (na razie), z którą trzeba rozpocząć pertraktacje towarzyskie, handlowe lub jeszcze inne, jest przyjemne. Nie nazwiemy przecież przyjemnym spotkanie się zazdrosnej żony, aż za bardzo znajomej swemu mężowi, z tym ostatnim, idącym w towarzystwie młodej, żonie nie znanej, kobiety...

Niekiedy są jednak spotkania przyjemne.

Fan Ignacy Rosenblatt, członek redakcji wickiej i słynnej „Gazety Głośniejszej”, został zaproszony na imieniny.

Dokąd?

Mniejsza z tem. Na imieniny można być częściej zaproszony, więc nikt się nie pyta, dokąd, tylko idzie na imieniny. Solenizantów jest przecie dużo.

Pan Ignacy spóźnił się. Miał przyjść o czwartej — przyszedł o szóstej z minutami. Przyjeżdż nad wyraz gościnnie, skłonił się wszystkim układnie, po redaktorsku.

— Pan Rosenblatt... pani Mizgalska... pani Iksińska, pan Veilchenduft...

— Aaa — klaniał się pan Ignacy, czując zamęt w duszy i pustkę w żołądku.

Zadrżał nagle.

— Pan Rosenblatt... pan Potworski — przedstawił gospodarz uprzejmie.

Rosenblatt przełknął ślinę, dławiącą mu gardło i zakłuszył się.

— B... b... bardzo mi przyjemnie... nie.

— Tyy — dodał w duchu. — Ten potwór i tu gotów mnie ostrzyć...

Pan Potworski był cenzorem prasowym wrogiem „Gazety Wszczęgłosej”, „Głosu Zbłą-

kanego” i pomniejszych czasopism lokalnych. Strzygi nożycami dzielnie i rzetelnie, nie żałując wycinanego papieru, a nawet skoniskowanej dziennikarskiej bibuły. Za to go dziennikarze lubili bardzo... oj, bardzo. Pomnik mu chcieli wystawić za życia.

Przyjęcie było piękne, więc rozradowało się serce Rosenblatta. Nawet pan cenzor okazał się kulturalnym i miłym człowiekiem. Mówił całkiem do rzeczy, a w opowiadaniu anegdod prześcignął nawet gospodarza, znanego w całym mieście kawalarza i dowcipnisia.

W chwili, kiedy towarzystwo już naleźycie było rozbawione, zadzwonił ktoś gwałtownie.

— A, to pan.

— Tak, szanowna pani.

We drzwiach ukazał się... pan Filip Krzyknicki, przedstawiciel redakcji „Głosu Zbiakanego”, pisma skrajnie radykalnego, największego wroga „Gazety Głośniejszej”. Rosenblatt skrzywił się, jakby połknął rycynową pigułkę.

— Aaa — bardzo mi przyjemnie spotkać kolegę — wyszczał zjadliwie, mierząc przeciwnika straszliwym, „krew w żyłach ścinającym” spojrzeniem.

Ten nie zmieszkał się bynajmniej; miał w tej chwili zupełnie pokojowe zamiary. Kiedy trzej „najlepsi” przyjaciele zasiedli przy wspólnym stole, byli już zupełnie pogodzeni.

Jednak dla pewności, obu przedstawicieli potężnej prasy... odgrodzono — cenzorem.

Przyjęcie trwało dość długo. Pod koniec trzej przyjaciele, naleźycie podpicci, padli sobie w swe męskie objęcia, przysięgając wiekiasta przyjaźń.

Nazajutrz rano zostały skoniskowane obie gazety. (Z).

„Wesele na Kurpiach“ najnowszy utwór regionalny.

Regionalizm jest obecnie zagadnieniem bardzo aktualnym, nie tylko dla nas, ale i dla zagranicy.

Co znaczy słowo: regionalizm?

Wywodzi się ono od łacińskiego wyrazu *regio* (okolica), oznacza zatem to, co jest związane z pewną okolicą, pewną częścią kraju.

Kultura (literatura, malarstwo itd.) regionalna polska może być: kaszubska, pomorska, wielkopolska, mazowiecka, kurpiowska, śląska, podhalańska itd.

Posiadamy już wiele utworów regionalnych, wystarczy wymienić powieści Reymonta („Chłopi“), Żeromskiego („Wiatr od morza“, części trylogii „Walka z szatanem“ i inne), powieści poetyckie lub poematy Tetmajera („Legenda Tatr“, „O Janosiku Strzelcu“), Orkana, Asnyka, Hieronima Derdowskiego („Jak Czorliński do Pućca po sece jachol“ i in.) i wiele innych utworów mniej znanych autorów.

Najnowszym utworem polskiej literatury regionalnej jest sztuka teatralna ks. Władysława Skierkowskiego „Wesele na Kurpiach“, w sposób malowniczy i melodyjny malująca życie osobliwego, nieskażonego jeszcze ludu leśnego — Kurpiów. Piękne pieśni ludowe, obyczaje, zwyczaje obrzędowe kurpiowskie znalazły niezwykle udatne odzwierciedlenie w sztuce ks. Skierkowskiego, pełnej wdzięcznych śpiewek, tańców ognistych, milej swojskości.

„Wesele na Kurpiach“, z entuzjazmem przyjęte w Płocku, znalazło wkrótce wspólnie przyjęcie w Warszawie, na scenie „Teatru Regionalnego“. 60 razy z rzędu powtarzane już przedstawienie, zawsze przy wypełnionej sali.

Powodzenie ma sztukę zapewnione. Ma ona w sobie urok jakiś, bije od niej duch najczystszej polskości; widz od pierwszej chwili żywa się ze sceną, a w ciągu przedstawienia ogarnia go wzruszenie na widok kurpiowskich tańców: powolników, trampolek, kozaków, mazurków, albo przepięknych weselnych obrzędów, przeplatanych śpiewkami w prawdziwej gwarze kurpiowskiej.

Wielką jest potęgą polskiej pieśni gminnej. A przytem wielkie jest jej zadanie.

„O pieśni gminna — ty stoisz na straży Narodowego pamiątek kościoła“ — powiedział Mickiewicz w „Konradzie Wallenrodzie“, określając temi słowy szczytne zadanie regionalnej pieśni.

Takie też jest zadanie „Wesela na Kurpiach“.

Nasz Teatr Miejski w swym repertuarze na nowy sezon nie uwzględnił tej pięknej sztuki, której powodzenie i u nas będzie zapewnione. Zmianę można jeszcze przeprowadzić. (Z.)

Z PROWINCJI.

BRZOZA. (Kradzież.) Podczas zabawy w oberży Behnkego, skradziono rower Herbertowi Wagnerowi z Przylęk. Nr. rejestracyjny roweru 3761, fabryczny zaś 1214352 marki „Weltrad“.

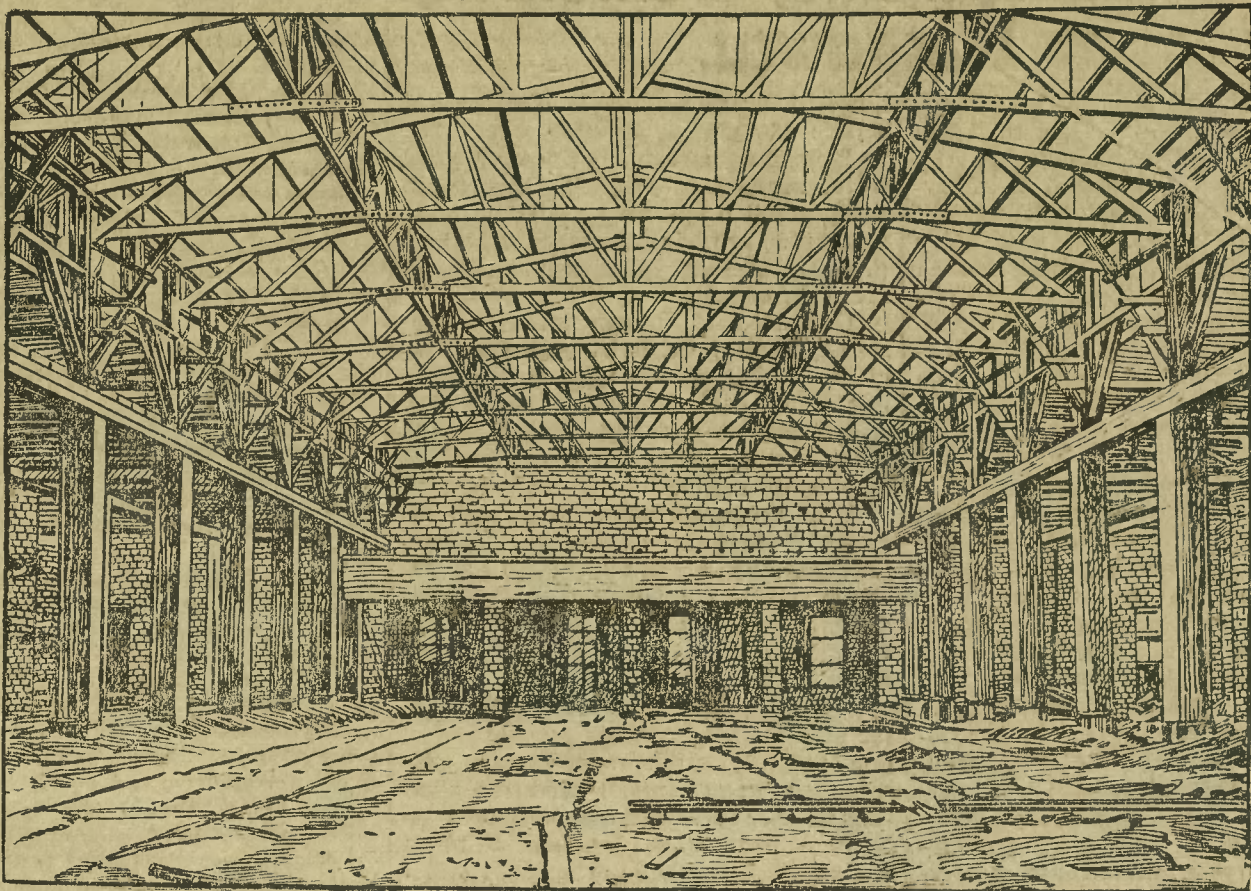
UGODA. (Znikł z rowerem.) Do mieszkanka Alojzego Rybarczyka w Ugodzie przybył jego dawny służący, Antoni Chwyćko i pożyczyl od matki nieobecnego wówczas w domu Rybarczyka rower, pod pozorem udania się w ważnej sprawie do Sicienka. Chwyćko już się więcej nie pokazał i policja nie może go odszukać. Rower jest czarny i ma nr. rejestracyjny P. 4276.

WUDZYN. (Pogrzeb zacnego obywatela.) W ub. tygodniu zmarł śp. Jan Wardziński, lat około 70, znany właściciel ziemski w Wudzynie. W ub. piątek odbył się wspaniały pogrzeb. Zwłoki złożono w grobowcu.

DRZYCIM. (Poświęcenie stacji sanitarnej.) W czwartek dnia 6 bm. w Drzycimiu odbędzie się o godz. 6 po poł. poświęcenie stacji sanitarnej Powiat. Kasy Chorych w Świeciu.

MROCZA. (Smutny koniec zabawy.) Na moście małej rzeczki, przepływającej przez Mrocze, bawiło się kilkoro dzieci w łopatkach. W pewnej chwili jeden z chłopców, tracąc równowagę, wpadł do wody i pokaleczył się o kamienie.

Z Poznańskiej Wystawy Powszechnej.

Hala Włókiennicza

(tereny wschodnie) o powierzchni 7.500 m², gdzie pomieszczą się wystawy: przemysłu włókienniczego, przemysłu konfekcyjnego, przerob. produkt. zwierzęcych. (Projektował inż. arch. R. Sławski).

— **Potrzebny jest weterynarz w Mroczy i okolicy;** jest wolne mieszkanie (willa piętrowa) 10 ubikacyj z ogrodem warzywnym i owocowym. Egzystencja zapewniona.

Fordon.

Pierwsza komunja św. W ub. niedzielę dzieci przystępowały do pierwszej komunji św. O godz. 10 zebrały się dzieci w liczbie 64, na dziedzińcu szkolnym, skąd w procesji, w towarzystwie swych rodziców i nauczycielstwa wyruszyły do kościoła, pięknie przybranego w zieleń. Mszę św. odprawił wikary, ks. Głowczewski, który przed komunją św. przemówił do dzieci serdecznymi słowami. W czasie mszy św. odśpiewała „Cecylja“ parę pięknych pieśni. Po nabożeństwie udały się dzieci na kawę do szkoły, przygotowaną przez panie z Tow. Św. Wincentego a Paulo. Po tym posiłku wikary ks. Głowczewski rozdał na pamiątkę piękne obrazki, poczem dzieci rozeszły się do domu.

Koronowo.

Introdukacja ks. prob. Żelewskiego. Podniosła uroczystość przeżywała parafia koronowska w ub. wtorek. Oto w dniu tym nastąpiło uroczyste wprowadzenie w urząd proboszcza naszej parafji, ks. Żelewskiego, który w ub. roku przybył z Chełmna. Pogoda dopisała w całej pełni. Przed poł. o godz. 10,30 zebrały się przed plebanją dzieci z miejscowej ochronki, delegacje bractw i organizacji społecznych ze sztandarami oraz liczne rzesze wiernych. W procesji, w otoczeniu 15 księży, wprowadzono ks. prob. Żelewskiego do kościoła pokłasztornego, przed którym wręczono mu klucze kościoła. Przed ołtarzem zajęli miejsca członkowie dozoru kościelnego oraz delegacja korporacji miejskich z burmistrzem Wodniczakiem na czele. Po odczytaniu dekretu najprzew. ks. biskupa dr. Okoniewskiego i złożeniu przyrzeczenia przez ks. prob. Żelewskiego, stosowne przemówienie wygłosił ks. dziekan Jaruszewski z Dóbrcza. Uroczystą mszę św. w asyście trzech księży, odprawił nast. ks. prob. Żelewski, okolicznościowe kazanie wygłosił ks. katecheta z Nowego Miasta. W czasie mszy św. piękne pienia religijne wykonało tow. śpiewu im. Św. Cecylii, pod batutą dyrygenta p. Fr. Pckłkowski. Po mszy św. odśpiewano „Te Deum“, poczem w procesji odprowadzono ks. prob. Żelewskiego do plebanji.

Chleb potaniał. W ub. tygodniu potaniał w mieście naszym chleb. Do niedawna za 3 funt. bochenek płacono 1 zł., dziś za chleb tej samej wagi płaci się 90 groszy.

Rekord Pomorza w rzucie oszczepem pobit w ub. niedzielę, na międzymiastowych zawodach sportowych w Bydgoszczy, członek „Sokła“ koronowskiego, p. Władysław Mikrut, zdobywając przestrzeń 51,70 m.

Urodzenia, zgony i śluby. W miesiącu sierpniu br. zgłoszono w urzędzie stanu cywilnego na miasto Koronowo 12 urodzeń, w tem 6 chłopców i 6 dziewcząt, wypadków śmierci 3, ślubów zawarto 3.

Zabawa strażaków Miejsc. Ochotnicza Straż Pożarna urządziła w niedzielę dnia 9 bm. wielką zabawę na Grabinie.

Sensacyjna rozprawa w Inowrocławiu. 10 lat więzienia za zabójstwo narzeczonej.

Było to rok blisko temu, w listopadzie. Panna Nałkowska, narzeczona Bronisława Morusa z Bronisławia, dowiedziała się pewnego dnia od swego brata o mającym za kilka dni nastąpić ślubie Morusa z niejaką p. K. z Bronisławia.

Biedna kobieta, przerażona niewiernością narzeczonego, udała się do Bronisławia, właśnie trafiając na chwilę ślubu w kościele.

Wróciła zatem pod dom panny młodej, by móc się zobaczyć z Morusem.

W kilka minut po rozpoczęciu uroczystości weselnych, padł strzał. Wśród gości zapanała panika. Uspokojono ich wkrótce oświadczeniem, że to strzelanie na wiwat.

Po dwóch dniach Morus, udawczy się z bratem do ogrodu, znalazł nawpół żywą Nałkowską.

Alarmem zwołani gospodarze orzekli, że N. chciała popełnić samobójstwo.

Denatka, przewieziona do Szałna, zeznała natomiast, że Morus do niej strzeżił.

Niebawem Nałkowska zmarła. W torebce jej znaleziono list, w którym donosi, że popełniła samobójstwo. Sprawa był zatem zagmatwana.

Ostatnio przez cztery dni toczyła się przed Izłą Karną przy Sądzie Powiatowym w Inowrocławiu rozprawa przeciw Morusowi, oskarżonemu o zamordowanie Nałkowskiej.

Sąd ustalił, opierając się na zeznaniach 50-ciu świadków i 2-ch grafologów, że zabójstwa dokonał Morus, że on również list, znaleziony w torebce N., sfałszował.

Oskarżony do winy się nie przyznawał. Sąd skazał go na 10 lat więzienia i 10 utraty praw obywatelskich, Oskarżony, usłyszawszy wyrok, zaczął się awanturować, tak, że siłą musiano go odstawić do więzienia.

Odkrycie starego cmentarzyska w Serocku.

W Serocku, w powiecie świeckim odnaleziono w ub. tygodniu groby przedhistoryczne. Mianowicie, przy drodze do Wątrobowa, obok posiadłości p. Szymańskiego, zajęty był robotnik p. Słomski wydobywaniem kamienia. Na niewielkiej głębokości znalazł on urnę, o czym powiadomił miejsc. kierownika szkoły p. Wilczyńskiego, który doniósł o tem konserwatorowi przy Województwie. Niebawem przybyła specjalnie wy-

ślana p. Cichoszewska. Podjęto prace poszukiwawcze. W jednym dniu odkryto dwa grobowce; w jednym znaleziono cztery urny, z tego dwie zupełnie całe, zaś w drugim grobowcu znajdowało się również kilka urn, lecz zniszczonych. W urnach znajdował się popiół, oraz resztki z spalonych kości; w jednej znaleziono jedną brązową spinkę, zniszczoną zębem czasu. Grobowce te pochodzą z czasów 500 — 800 lat przed Chrystusem.

Ogólny zjazd kupiectwa pomorskiego w Toruniu.

W dniach 7 i 8 października odbędzie się w Toruniu olbrzymi, ogólny Zjazd Kupaictwa Pomorskiego. Na zjazd ten, zjadą również reprezentanci towarzystw kupieckich z całej Polski, by w zgodnym trudzie zastanowić się nad sprawami dotyczącymi handlu polskiego.

Zjazd ten będzie równocześnie rewją prac dziesięcioletnich Związku Towarzystw Kupieckich na Pomorzu. Śmiało rzec możemy, że w dniach tych patrzeć będzie na kupiectwo Pomorza cały polski świat handlowy, wierząc w inicjatywę, wyrobienie i ciężkie

doświadczenie kupca tej dzielnicy. Na zjeździe tym, starannie już przez sekcje przygotowywanym, wygłoszone zostaną referaty opracowane przez niezawodne siły fachowe.

Wierzyć więc należy, że każdy kupiec Pomorza na dzień 6 i 7 października ściągnie do Torunia, by dać dowód sprężystości organizacyjnej, by doświadczeniem swoim zasilił obrady, by stwierdzić, że kupiectwo Pomorza, jako stróż handlowy brzegu polskiego i tej najdroższej dzielnicy Polski doskonale rozumie swą rolę.

Wiec Chrześcijańskiej Demokracji w Wągrowcu.

W niedzielę, 26. sierpnia — jak już o tem pisaliśmy — odbył się tu liczny wiec Chrześcijańskiej Demokracji.

Zagał wiec p. Bartłomiej Wróblewski z Wągrowca, a następnie udzielił głosu p. posłowi Czeszewskiemu, który podziękował na wstępie wyborcom za wybór, poczem w barwnych i dobitnych słowach przedstawił tok prac sejmowych, stosunek sejmowi do rządu i na odwrót, oraz ustosunkowanie się Ch. D. do rządu, i najżywniejszych zagadnień państwowych, związanych ze zmianą Konstytucji.

W swej relacji poselskiej podniósł p. poseł szereg charakterystycznych momentów minionej sesji sejmowej w dziedzinie spraw podatkowych, ustrojowych, uposażenia urzędników państwowych, spraw inwalidzkich i innych.

Nie ominął również p. poseł całości kształtu wiecnie aktualnych zagadnień państwowych, społecznych i religijnych, rozpatrywanych z punktu widzenia ideologii Ch. D., wiodącej zdaniem referenta do równowagi państwowej i społecznej. Ostrzegł przed zgubną działalnością socjalistów i komunistów, i nawoływał do obrony przed ich niebezpiecznymi hasłami, przedstawiając dowody z działalności wywrotowej socjalistów i komunistów.

W zakończeniu swego przemówienia przedstawił p. poseł ideologię Ch. D., której program i działalność cechuje kierunek nawskroś państwowotwórczy.

W dyskusji nad relacją poselską poruszyli pp. radny Wiśniewski i J. Adamowicz sprawę krzywdzącej waloryzacji

i prosili, by reprezentacja narodowa w sejmie zdobyła się na stanowczy krok w kierunku zwrotu poszkodowanym waloryzacją pieniędzy. P. Okoniewski zaś potrącił o sprawę socjalistów i komunistów, broniąc ich, za co dostał od p. posła słuszną, przekonującą zebranych, odprawę.

Odpowiedział interpelantom p. poseł Czeszewski. Co do kwestji waloryzacji zapewniał, że klub Ch. D. podejmie inicjatywę ponowną, ale zapowiedział, że powodzenie tej akcji zależy jest od sentymentu i układu sił w parlamencie i od zgody rządu.

W zakończeniu wiecu przewodniczący p. Wróblewski podkreślił konieczność kontaktu narodu z sejmem i że podobne relacje poselskie są bardzo pożądane. W dalszym ciągu uchwalono rezolucję, w której zebrani protestują przeciw zniesieniu okólnika M. W. R. i Ośw. Publ. z dnia 9. 12. 1926 r., domagając się katolickiej szkoły wyznaniowej; domagają się od posłów popierania rządu w jego poczynaniach, zgodnych z zasadami sprawiedliwości społecznej i interesem wszystkich warstw narodu; domagają się rozbudowy miast i wsi i poprawy doli robotnika i pracownika umysłowego, żądają waloryzacji sprawiedliwej pożyczek państwowych z ub. lat, oraz wyrażają zaufanie posłom z Klubu Ch. D. Po wiecu odbyła się konferencja ścisłego zarządu miejscowej grupy Ch. D. z p. posłem, na której omówiono taktykę polityczną stronnictwa na prowincji.

(es-te).

Przed wielkim świętem w Gębicach.

Z Gębic donoszą nam:

Odbyło się tu zebranie zarządu Sokola, celem opracowania ścisłego programu uroczystości poświęcenia pomnika poległych bohaterów. Dzień uroczystości odsłonięcia pomnika uchwalono 16. września. Program uroczystości jest nast.: Rano o godz. 6-ej zaciągnięcie warty honorowej przed pomnikiem poległych; o godz. 9.15 powitanie gości i delegatów, pochod i wymarsz do kościoła na uroczystą mszę św., po mszy wyruszy pochód z wieńcami przed pomnik, gdzie nastąpi uroczyste odsłonięcie pomnika wobec rodzin poległych, salwa honorowa, śpiew chórowy, wspólny śpiew, na zakończenie defilada wszystkich towarzystw przed pomnikiem. Po defiladzie odbędzie się uroczysta akademja w salce p. Gałęzowskiego, w razie pogody przed pomnikiem poległych, następnie wspólny obiad.

Po południu występ doroczny Sokola z okazji odsłonięcia pomnika na łące p. Barczka, gdzie również odbędzie się koncert orkiestry sokolej z Słupcy, popisy sokolic i drużyn sokolic, loterja fantowa, strzelanie o nagrody i różne niespodzianki.

Nakło.

Dobry uczynek nie zawsze popłaca. Do gospodarza Chranowskiego w Paterku przybyła ub. nocy rodzina, składająca się z 7 osób, z prośbą o przyjęcie na nocleg. Gospodarz zlitował się nad biedakami, nakarmił ich i ulokował w wygodnym miejscu. Jakież było jego zdziwienie, gdy się w nocy obudził i zajrzał do swoich nieproszonych gości, nie zastał ich, pozostało tylko 2 małych dzieci (1 pięcioletnie, drugie 5-letnie). Niewdzięczników przyłapano pod Nakłem i oddano im pozostawione dzieci.

Razi go. Mieszka tu w naszym mieście weterynarz, hakata p. Passig, który nie może znieść polskich pieśni. Gdy przed kilku dniami Tow. Przemysłowców urządziło w sali p. Dąbrowskiego swoje miesięczne zebranie i na zakończenie zaintonowało „Rotę”, mieszkający u góry p. P. wychylił się przez okno i począł wykrzykiwać, używając wyrazów takich, jak „verfluchte B-nde, verfluchte Polacken itp. P. Passig, jeśli pana tak polska pieśń razi, droga do „Vaterlandu” otwarta.

Zebranie. We wtorek 4 bm. o godz. 8 wieczorem odbędzie się w sali Strzelnicy zebranie Tow. śpiewu „Harmonja”. Przybycie wszystkich członków pożądane.

Gniezno.

Zapisy do Instytutu Muzycznego przyjmują kancelaria przy ulicy Mieczysława 6. Instytut przyjmuje uczniów począwszy od lat 8, zarówno początkujących jak i zaawansowanych, do klas fortepjanu, skrzypiec, altówki, wiolonczeli, śpiewu solowego i teorii.

Oszustwo pośredników majątków. Gosp. Konstanty Grajek Kołdrabia pow. Żnin, po odstąpieniu swego gospodarstwa przybył przed kilkunastu dniami do Gniezna, by przez pośredników wystarać się o dzierżawę dogodnego gospodarstwa. Grajka na dworcu już zaczepiło 2 osobników, którzy, dowiedziawszy się o celu jego przybycia, przedstawili mu się jako pośrednicy majątków i zaproponowali mu dzierżawę 70-morg. gospodarstwa w Ruchocinku. Grajek propozycję chętnie przyjął i cała trójka udała się samochodem do Ruchocinka, a następnie po obejrzeniu obiektu do Witkowa, gdzie w biurze obrońcy prywatnego Łuszczewskiego zebrał się oprócz nich jeszcze rzekomy właściciel tego gospodarstwa, Antoni Nowicki oraz pośrednik Władysław Makowski, który uprzednio już dzierżawił od Nowickiego fikcyjnie gospodarstwo i posiadał fikcyjny kontrakt. Makowski teraz u Łuszczewskiego oddzierżawił gospodarstwo Grajkowi, który a conto wypłacił oszustom 4000 zł., które oni na miejscu się podzieliłi. Gdy Grajek stosownie do kontraktu po kilku dniach chciał objąć gospodarstwo, dowiedział się od żony Nowickiego, że ona jest prawowitą właścicielką i o kontrakcie nie wie. O oszukańczych praktykach dobranej czwórki uwiadomił Grajek policję, która aresztowała Kupnego i Jewasińskiego — obu pośredników, oraz Nowickiego i Makowskiego.

Dyrekcja szkoły przygotowawczej przy ul. Łubińskiego komunikuje, że z powodu robót na podwórzu, nauka rozpocznie się dopiero dn. 10 września.

Szkoła wydziałowa donosi, że wakacje przedłuża się z powodu niewykończenia budowli, do dnia 16 września włącznie.

Rozbiegane konie. W ub. piątek spłoszyły się o godz. 16.30 konie na ulicy Dalkowskiej. Woźnica, rob. Wincenty Szymankowski ze Skiczszewa został porwany z wozu i wleczony na dłuższej przestrzeni przez konie. Rannego odstawiono samochodem do szpitala miejskiego.

— **Związek studentów Kresów Zachodnich Szkół Akademickich** m. Lwowa zawiadamia wszystkich maturzystów, mających studiować we Lwowie, że dla wyгоды swoich przyszłych członków wyznaczył na czas wakacyjny kolegów informatorów, którzy udzielają informacji co do warunków studjowania we Lwowie. Adresy kolegów informatorów są następujące: Wacław Sigurski — Wąbrzeźno, Rynek; Józef Reiman — Wąbrzeźno, Kościuszki 7; Marjan Krajewski — Leszno, Marcinkowskiego 24; Kazimierz Antoni — Kępno,

Ostrów.

Osobiste. Komendant P. P. p. Ziłogórski powrócił z urlopu wypoczynkowego i objął urzędowanie.

Srebrne gody małżeńskie obchodzi mistrz malarstwa p. Michał Pankowiak z swą małżonką Walentyną z domu Nierzwów. Jubilatowi „Szczęść Boże”.

Zmarł znany ogólnie starszy sekretarz sądowy dla spraw opiekuńczych, s. p. Władysław Klimkiewicz, przeżywszy 55 lat. Pogrzeb odbył się w ub. czwartek, przy licznych udziałach duchowieństwa i obywateli miejscowych.

Wybuchł pożar w sąsiednich Gorzycach Wielkich, który zniszczył stodoły rolnika Marcina Kaliny i Jana Dylaka, z tegorocznym żniwem i maszynami rolniczymi. Straty, wynoszące w jednym wypadku 16.200 zł.

Rada Kasy Chorych udzieliła zarządowi pełnomocnictwa do zakupu gruntu pod budowę nowego gmachu administracyjnego oraz na urządzenie nowoczesnego zakładu fizykalnego i kąpielowego.

Przed I izbą karną w Ostrowie rozegrał się epilog słynnego swego czasu napadu bandyckiego na kupca Drygasa z Ostrowa. Akt oskarżenia zarzucił masarżysta Józefowi Dahowskiemu i ksiązkowemu marjanowi Kaczmarkowi, (oba z Poznania), że dnia 7 marca br. razem z nieżyjącym Józefem Chojeckim, napadli na szosie Kottów - Strzyżew, na kupca Kazimierza Drygasa, chcąc mu pod groźbą użycia broni odebrać 1300 zł. Drygas uszedł wówczas szczęśliwie, odnosząc lekką tylko ranę w nogę, sam zaś zranił Chojeckiego, który przewieziony do lecznicy w Ostrowie, zmarł. Sąd, po przesłuchaniu świadków, skazał Dakowskiego i Kaczmarka po 5 lat ciężkiego więzienia z policzeniem aresztu śledczego. Marja Chojecka ze Strzyżewa, która z mężem uplanowała napad, i skazanych D. i K. ukrywała w swem mieszkaniu, została uwolniona.

Zrzeszenie rodaków z Warmji, Mazur i Ziemi Malborskiej

zaprasza wszystkich dotąd nie zorganizowanych uchodźców z Prus Wschodnich, Polaków urodzonych na terenie oraz działaczy z innych dzielnic, którzy tamże brali udział w życiu narodowym i akcji plebiscytowej, na

zjazd w Toruniu,

w niedzielę 9 września br. o godz. 2 po południu w Strzelnicy, ul. Przedzamcze.

O celach i zadaniach Zrzeszenia zreferuje red. Nowakowski z Bydgoszczy.

Z POMORZA.

LUBIEWO. Sodalicia Marjańska dla Pańien obchodziła drugie z rządu święto przyjęcia do Sodalicii. Tegoż dnia rano udały się Sodaliski na uroczystą Mszę św., celebrowaną przez moderatora Sodalicii ks. wik. Schlepa, podczas której członkinie przystąpiły do Komunii św. Po południu odbyły się uroczyste nieszpory i wspólna kawka w sali p. Klóski.

POLSKIE ŁAKI (Odpust.) Ub. niedzieli parafja łąkowska obchodziła uroczystość doroczny odpust ku czci św. Bartłomieja. Nabożeństwo odprawił proboszcz ks. Repiński, kazanie wygłosił ks. kuratus Brząkała z Bładzimia.

BYŚLAW. (Dożynki.) W majątności pułk. Rutkiewicza odbyły się tradycyjnym zwyczajem dożynki, czyli wieńcowe. W ogrodzie dziedzica bawiono się do wieczora a następnie udano się na salę p. Kamińskiego. Przygrywała orkiestra p. Hoppego.

LUBIEWO. (Jarmark.) W środę 5 bm. odbędzie się doroczny jesienny jarmark kramny wraz z targiem na konie i bydło.

WEJHEROWO. (Nieszczęśliwy wypadek.) W Bolszowie pod Wejherowem przy młoceniu zboża zajęty był syn Malotki, 30-letni Ignacy wpuszczaniem zboża do maszyny. W pewnej chwili stracił on równowagę i przez nieostrożność dostała się jedna noga w mechanizm maszyny. Odrazu maszyna urwała nogę aż do kolana i wskutek upływu krwi nieszczęśliwy umarł w godzinę po wypadku wśród okropnych boleści.

Pruszcz świecki.

Ofiary na budowę kościoła. Na budowę kościoła katolickiego w Pruszczu, na ręce skarbnika Tow. Budowy Kościoła, p. Hoppego, wpłynęły w dalszym ciągu dobrowolne datki od: pp. Dyrekcja Poczty i Telegr. Gdańsk 29.51 zł., Urząd Poczty Będzin 4 zł., Polski Urząd Poczty nr. 3 w Gdańsku 6.80 zł., Urz. Pocz. Katowice I, 7.20 zł., Urz. Pocz. Gruczno 30.10 zł., wojewoda lubelski Lublin 31.10 zł., Urz. Pocz. Brześć nad Bugiem 5.50 zł., Polski Urz. Pocz. nr. 1 w Gdańsku 24.31 zł., sędziowie i urzędnicy sądu powiatowego i prok. sąd. w Brodnicy 30.40 zł., ks. dziekan Dembek Grudziądz 10 zł., Centrala Rolników Sp. Akc. Poznań 100 zł., Urz. Pocz. Tczew I, 4.95 zł., Urz. Telegr. Grudziądz 12.50 zł., Urz. Pocz. Brodnica 16 zł., Urz. Pocz. Świecie 6.05 zł., Michał Zamojski, dyr. urzędu pocztowego Lwów I, 2 zł., Krajewski, Czersk 10 zł., dr. Mieczkowski, Warszawa, 200 zł., Bank M. Stadhagena Bydgoszcz 20 zł., radca pocztowy Kroll, Grudziądz, 3 zł., Gaszyński Brzeźno 5 zł., ks. kanonik Kurowski, Pelplin 50 zł., Rogaczewski, Pruszcz 50 zł. — Zarząd Tow. Budowy Kościoła w Pruszczu składa wszystkim ofiarodawcom serdeczne „Bóg zapłać”, jakoteż uprasza o dalsze dobrowolne datki na tak zbożny cel. Datki kierować należy do skarbnika p. Hoppego, naczelnika stacji w Pruszczu koło Bydgoszczy, lub też na konto w P. K. O. nr. 207.899.

Chelmża.

To i owo. Pomimo wykrycia szajki złodziejskiej i zamknięcia jej w murach więziennych, grasuje w naszej okolicy jeszcze inna banda. Z 30 na 31 ub. m. w nocy zakradli się dotąd nieznanymi sprawcy do mieszkania osadnika Debanta, Żelźnie pod Chelmżą, okradając go z gotówki, wartościowych przedmiotów i odzieży, na łączną sumę około 5000 zł. Nie wątpliwy, że i tych rzezimieszków uda się naszej dzielnej policji wysledzić i unieszkodliwić.

W Toruniu znaleziono u niej. Drapiewskiego srebrny dzwonek kościelny, pochodzący z kradzieży, dokonanej w roku 1920 w kościele w Dźwierznie. Drapiewski ma brata w Witkowie, który obecnie posiada tam osadę, zaś przedtem był włodarzem, przed rozparcelowaniem Witkowa. Pewną część łupu odnalaziono już w roku 1920 na terenie Witkowa. D. nie umiał się wytlomaczyć skąd i od kogo posiada wymieniony dzwonek.

Zastępca burmistrza, adw. Wyszowski, pełniący funkcje burmistrza za zawieszonych w urzędzie burm. Kurzetkowskiego, został mianowany komisarzem rządowym Powiatowej Kasy Chorych w Chelmży, aż do czasu wyborów do Kasy chorych, które mają się odbyć 11 listopada br.

Naczelnikiem tut. sądu powiatowego został wyznaczony sędzia dr. Langner z Sepolna, który z dniem 1 bm. objął urzędowanie.

Chojnice.

Nominacja. Nasz proboszcz ks. Makowski, otrzymał nominację na kanonika. Nominatowi „Szczęść Boże”.

Odpust. W ub. niedzielę odbył się w kościele farnym doroczny odpust. Uroczyste nabożeństwo odprawił ks. Grzemski, zaś kazanie wygłosił przybyły ks. Dąrkowski. Podczas uroczystości chór „Lutni” wykonał piękną mszę Rheinbergera oraz „Ave Verum” Mozarta. Świątynia wypełniona była po brzegi wiernymi.

Wstrzymanie ruchu pojazdowego. Z powodu prac betonowych na szosie powiatowej Swonegacie - Chociński Młyn, ruch pojazdowy został wstrzymany aż do odwołania.

Zabawa Związku Inwalidów Wojennych. W ub. niedzielę, odbyła się na Wilhelmince doroczna zabawa Zw. Inw. Wojennych na pow. Chojnice. Zabawa urozmaicona była różnymi niespodziankami, jak: strzelanie do tarczy, loterja fantowa itp. oraz danciemgi. Udział gości był liczny, to też wiele grosiwa wpłynęło do pustej kasy.

Zabawa Podof. Rezerwy. W ub. niedzielę odbyła się zabawa taneczna Koła Podof. Rez., w „Centralnym”. Zysk z zabawy przeznaczono na cele towarzyskie.

Z życia Tow. Powst. i Woj. (Lichnowy). W odległych o 6 km. od Chojnic Lichnowach, znajduje się żywotne i wzorowo zorganizowane Tow. Powst. i Wojaków. Sama wioska zamieszkała jest przeważnie przez obywateli narodowości niemieckiej (Koszajdry), zatem finansowego poparcia Tow. Powst. i Woj. od miejsc. społeczeństwa spodziewać się nie może. Aby uzbierać odpowiednią kwotę na zakupienie upragnionego sztandaru, towarzystwo łączy od czasu do czasu różne imprezy, połączone z tańcówkami. Otóż i w ub. niedzielę, 2 bm. odbyła się podobna zabawa w sali p. Zakrzewskiego. Udział gości był liczny, bawiono się wesoło do rana.

Z Charzykowa. W ub. niedzielę, mimo pięknej pogody nie dało się zauważyć w Charzykowie wielkiego ruchu. Powodem tego była zabawa inwalidów, która miejsc. społeczeństwo tak ze względów patriotycznych jak i obywatelskich poprzeć musiało.

Złot Sokołów w Gniewie.

(Od własnego sprawozdawcy „Dziennika Bydgoskiego“).

Stylowe miasteczko Gniew, rozłożone podobnie jak przeszliczne Chelmino na wzgórzu, gościło w ub. niedzielę sokolstwo z okręgu Gniew-Tczew-Starogard. W starożytnych murach grodu zawrzało życie. Dzień był piękny, złot dobrze przygotowany i przeprowadzony, więc też cała impreza udała się jak najlepiej.

Dzień Sokoła zaczął się już o 5-ej rano, a już o 6-ej ćwiczyły drużyny na boisku. Do zbiórki stanęło 400 sokołów i sokolic, z gniazd: Gniew, Tczew, Starogard, Pelplin, Zblewo, Lubichowo, Dalwin, Kościerzyna, Skarszewy, Kolonia Ostrowicka. Czerek przystąpił silną orkiestrę, która przez cały czas dzielnie się sprawowała. Wszystkie prawie gniazda miały sztandary. Najsilniej stanął Tczew z 85 ćwiczącymi, z prezesem Przybylskim. Poza tem wzięły udział w obchodzie: miejscowe Bractwo Strzeleckie, Powstańcy i Wojacy, Inwalidzi i Młodzież Katolicka.

Pod komendą naczelnika okręgowego Szczepanowskiego z Tczewa szedł pochód przez miasto, witany flagami, które powiewały z kilku dymów. W potężnym kościele — tak potężnym jak wiara pomorska — odprawił uroczyste nabożeństwo i wygłosił kazanie kapelan szkolstwa pomorskiego, ks. prob. Turzyński.

Otwarcie zlotu nastąpiło na rynku, zapelnionym uczestnikami i publicznością. Dokonał go prezes okręgu p. Wójcicki. Z balkonu ratusza, przystrojonego flagami i kwiatami, przemawiali do zebranych kolejno: pp. burmistrz miejscowy Dziegolewski, wiceprezes Dzielnicy

Pomorskiej p. Czaplicki z Gdańska (obecny był także wice-naczelnik Dostatny), red. „Pielgrzyma” Matłoz, red. „Dziennika Bydgoskiego” Wiertelorz, delegat okręgu IX. Stochaczewski, starosta tczewski Dytkiewicz, komendant garnizonu kpt. Janowski w im. dowódcy korpusu VIII, hr. Mielżyński w im. Powstańców i Wójcicki. Obecni przy otwarciu byli także: p. starosta gniewski Lemańczyk i mjr. Krewko, oficer rejonowy P. W.

Z rynku udano się na zamek, gdzie pod gołym niebem spożyto wspólny obiad żołnierski. Była to chwila nastrojowa. Wisła leżała w blasku słonecznym. Z błękitnej dali witały wieże niewywołanego Kwidzyna. Starsi jak p. A. Brejski z Tczewa, opowiadają o tem, jak król Jan Sobieski rezydował na zamku; po swarach warszawskich podobały mu się powieści i pokój na Pomorzu. Później Prusacy „przystosowali” ten wielki, wspaniały zamek do swoich potrzeb, zakratowali okna jak w cuchthauzie. Górna część zamku spłonęła. Teraz mieszczą się w nim młkoszary...

Popołudnie było poświęcone ćwiczeniom i zawodom na boisku. Dość liczna publiczność podziwiała te różne biegi, skoki, rzuty, boje najszej dzielnej młodzieży. Wszystko wykonywano chętnie i sprawnie. Najwyższej latały i skakały oczywiście małe sokolice. Zwycięzców nagrodzono. Wieczorem bawiono się na dwu salach wesoło i ochoczo. Tak minął ten pamiętny dla Gniewu dzień.

Wiadomości z Tczewa.

Odnaczenie. Michał Sztormowski, starszy posterunkowy tut. komendy policyjnej, został odznaczony medalem i dyplomem marszałka Piłsudskiego, za mistrzostwo w strzelaniu w zawodach strzeleckich w Toruniu. P. Sztormowski, jako najlepszy strzelec w komendzie tczewskiej, upatrzony jest na mistrza w zawodach strzeleckich w Warszawie, odbyć się mających w dniach od 5 do 8 września br.

Poważna placówka. Do egzaminów do tut. szkoły rzemieślniczo-przemysłowej zgłosiło się 43 chłopców, przeważnie synów kolejarzy z Tczewa. Z tych przyjętych zostało, po złożeniu wstępnego egzaminu, 32 kandydatów, do klasy pierwszej. Szkoła z roku na rok zyskuje coraz większą popularność.

O mało nie katastrofa. Dwóch domorosłych wioślarzy, którzy wynajęli łódkę na przystani Ligi Morskiej wjechało na środku Wisły w sieci rybaka tczewskiego p. Kiedrowskiego, i to tak fatalnie, że nie mogli się z nich wyplatać. Na krzyk podniesiony przez nich, przybyli im na pomoc prawdziwi wioślarze ze statku „Kopernik”. Sieć została poważnie uszkodzona.

Jak z opary — Pani Ango! Ostatni dzień targowy był widownią zacieklego roznamietnienia dwu pań — handlaerek, które taki podniosły krzyk na rynku, że ścigały mieszkańców z sąsiednich ulic. Walka zaczęła być niebezpieczną. Dopiero interwencja policji ochłodziła temperatury głośnych nad wyraz bohaterek chwili.

Czyżby — kleptomani? Czternastoletni Piotr..... Dworcowa, został schwytyany w łazienkach kąpielowych na kradzieży. Panu K. z ul. Dworcowej zginęła portmonetka z kilku złotymi w gotówce. Przy rewizji osobistej znaleziono przy nim pieniądze, Kara, którą mu

na miejscu wymierzono, może go od tego nalogu wyleczy.

Dowiadujemy się, że połowa floty handlowej, własność Towarzystwa „Wisła-Bałtyk” w Tczewie została sprzedana za granicę. Druga połowa ma jakoby pozostać w Tczewie. Nabywcą pozostałych lichtugów jak i holowników będzie prawdopodobnie państwo, które odda następnie w dzierżawę zarządowi miasta lub też jakiemuś przedsiębiorstwu prywatnemu cały port tczewski.

Inspekcja urzędów policji państwowej. Podinspektor pol. państw. p. Cyankiewicz z Torunia, bawił w Tczewie i przeprowadzał inspekcję urzędów pol. państw. w mieście i powiecie. Pomoc lekarska okazała się daremną. Na statku „Bydgoszcz”, który przybił do naszej przystani, zasiał nagle pałacz statku. Pomimo natychmiastowej pomocy lekarskiej, chory wyzionął ducha. Powodem zgonu był udar serca.

Nie powiodło się. Kupiec tut., starozakonny, Kac, zatrzymany został na moście przez urzędników celnych, którzy mu skonfiskowali 130 par rękawiczek płóciennych, 16 par skórkowych, 51 par pończoch i 38 kłębów nici. Towar ten przemycił z zagranicy.

W trzy karty. Od kilku dni zjawiało się na bruku tczewskim kilku podejrzanych ptaków niebieskich, którzy grasują specjalnie w środowiskach robotniczych lub przyjezdnych włóścian z powiatu. Specjalnością ich jest gra hazardowa w „trzy karty”. A zatem — baczność przed wydrwigroszami!

Przeliczył się. Pewien wieźwien w czasie spaceru przesadził wysoki parkan, okalający podwórze i wy dostał się na ul. Kościuszki. Wózny p. Falgowski przy pomocy jakiegoś przechodnia złapał go i odprowadził z powrotem do więzienia.

Z Grudziądza.

Niebywała atrakcją zakończenia zlotu sokolego będzie niewątpliwie „Noc Wenecka”, urządzona 9. września o godz. 20-ej na boisku miejskim.

Naprogram „Nocy Weneckiej” w Grudziądzu składają się tańce rytmiczne, piramidy, krakowakie wesele, mazur sokoli, balet sokolic, żywe obrazy itd. Wszystko przy barwnem oświetleniu reflektorów.

W zlocie Okręgu III. w Grudziądzu 8/9 września, biorą żywy udział drużyny P. W. z Torunia, Bydgoszczy i Świecia.

* * *

Jazda sokoła gniazd Grudziądza i Chelmino wystąpi pod kierownictwem komendanta p. majora rez. Droueta z specjalnymi ćwiczeniami i szablami.

Węgiel górnośląski jest potęgą na rynkach światowych.

Wypiera on wywóz angielski.

Węgiel górnośląski zdobył podczas strajku górników w Anglii 1926 r. część rynków angielskich (szczególnie w Skandynawji) i zdołał je też utrzymać. Doskonałe świadectwo dla naszego wywozu węgla wystawia bezstronny głos „Vorwaerts'u” z 26 z.m. Pismo stwierdza, że

„Polska stała się potęgą na międzynarodowym rynku węglowym”.

„Produkcja i wywóz węgla polskiego — czytamy dalej — osiągnęły w ostatnich czasach coraz to większe znaczenie w ogólnoeuropejskim handlu węglowym. Przyczyniły się do tego dwa ważne wydarzenia: 15 lipca 1925 r. powstała obowiązująca konwencja, że Niemcy musiały odbierać miesięcznie 500.000 ton węgla z polskiego G. Śląska. Niemcy nie chcieli przedłużyć tego zobowiązania i tak doszło do wojny celnej między obu krajami, która trwa do dziś. Jest to przykład, jaką rolę węgiel (tak samo jak nafta) odgrywa w polityce międzynarodowej. Ponieważ Niemcy odpadli, Polska musiała oglądać się za rynkami zagranicznymi. Powstały europejskie dążności ekspansyjne polskiego handlu węglowego. W tym okresie bardzo się przysłużył Polsce

węgiel z kopalniami niemieckimi na dostawę 5 milj. ton węgla rocznie do 6 lat. Włochy brały jeszcze 1926 r. blisko milion ton węgla polskiego. Zrozumiałe więc, że taki zwrot dotknął bardzo mocno górnictwo polskie. Czy nadzieje polskie na odbyć w Niemczech i Litwie, z którymi chce się wejść w stosunki handlowe, się spełnią, okaże przyszłość.

Z pośród nowo i na stałe przez Polskę zdobytych rynków są najważniejsze rynki skandynawskie, gdyż tu łączy się ostra walka konkurencyjna z Anglią. Na zebraniu przemysłowców węglowych Jorkshire i Midland wiceprezydent organizacji A. W. Archer wywozili, co następuje:

Brytyjskie koła węglowe są bardzo przygnębione sposobem, jakim Polska wyzyskuje swą swobodę handlową. Polska jest czarną plamą w europejskim handlu węglowym. Płaci najniższe zarobki górnicze(?) i stoi na najniższym poziomie technicznym(?). Jest to najbardziej zacoferany(?), lecz zarazem najbardziej rentowny kraj węglowy Europy. Uniemożliwia on dla Anglii osiągnięcie odpowiednich cen na rynkach skandynawskich i innych. Czy to podzięką za pomoc udzieloną dla jej niepodległości przez Anglię i Francję?(!) O ile jednak dojdzie do walki rozstrzygającej, Anglia musi wygrać.

Wobec takiej konkurencji górnictwo angielskie gotuje kontratak. Właściciele kopalni w Jorkshire i Midland zawierają umowy z eksporterami w północno-wschodnich portach Anglii, że za każdą wywiezioną tonę będą płacili 3 szylingi premii wywozowej, którą chce się powetować na kieszeni konsumentów krajowych przez podwyżkę krajowych cen o 3 pence. Obciążeniem rynku wewnętrznego i najostrzejszym dumpinżem zagranicą kopalnie angielskie chcą się nareszcie pozbyć groźnego konkurenta. Niebezpieczna dla Anglii jest także konkurencja niemiecka. Dlatego Ascher wyowiada się też za utworzeniem kartelu węglowego między Anglią, Polską a Niemcami celem podziału rynków zbytu.

Tyle „Vorwaerts”.

Do wywodów Aschera możemy tylko dodać, że są one zbyt jednostronne, zaciemnione widocznie zazdrością konkurencyjną. Dziwne bowiem, że zarzucą on Polsce zafałszowanie techniczne i zarobkowe, kiedy właśnie takie powody wywołały długotrwały strajk angielski.

Konkurencji angielskiej nie można oczywiście sobie lekceważyć. Chodzi więc o to, aby wykonać na czas: 1) nową kolej G. Śląsk — Gdynia; 2) rozbudować flotę handlową.

Grudziądzkie tow. „Moniuszko” w dniu swego 10-lecia.

Pochód do kościoła. — Akademia w sali Tivoli. — Składanie życzeń. — Produkcje artystyczne. — Wspólny obiad i popisy.

Grudziądz, we wrześniu.

Jednym z piękniejszych przejawów duszy ludzkiej jest jej mowa — pieśń, wyrażająca najgłębsze tęsknoty serc i najwznioślejsze uczucia. „Zasiądź, bracie, gdzie śpiewają — zli tylko pieśni nie znają” — mówi powszechnie utarty aforyzm. I nic dziwnego, że towarzystwa uprawiające kulturę muzyczną, kulturę śpiewu cieszą się ogólną popularnością i są cenione dla ich głębokich zalet społeczno-wychowawczych. Jubileusz towarzystwa śpiewu zawsze musi być świętem-cenionem i powszechnie sympatją się cieszącym.

Takie święto, dziesięciolecie swego istnienia obchodziło w niedzielę towarzystwo śpiewu „Moniuszko” w Grudziądzu. Na uroczystość tę zjechały pokrewne organizacje z Torunia, Bydgoszczy, Włocławka i z innych dalszych i bliższych miast a nawet wiosek. O godz. 9-ej przed poł. z Tetru Miejskiego, jako miejsca zbiórki, udano się w barwnym pochodzie ze sztandarami, przy dźwiękach orkiestry, do kościoła, gdzie ks. Mańkowski odprawił nabożeństwo na pomyślność towarzystwa.

Z kościoła ruszono do „Tivoli”, gdzie odbyła się według programu akademja. Zagaja prezes towarzystwa „Moniuszko”, p. Stankowski, witając w dłuższym przemówieniu licznie zebranych gości i podkreślając, czym w życiu społeczeństwa są organizacje śpiewackie. Chór „Moniuszko” pod batutą dyr. p. Baryły, odśpiewał bardzo udatnie cantatę: „Witamy”.

Na przewodniczącą akademji powołano prezesa okręgowego p. Nowackiego. Przy stole przydzielonym zasiadli p. starosta Czarliński, prezes Izby Skarbowej p. Brzeski, prezes Tow. Muzycznego, p. Gańska, radca Rozborski, red. Rakowski, p. Dawidowicz, p. Tomaszewski, p. Wachowiak, p. Tałasko i inni.

Historję towarzystwa bardzo sumiennie i szczegółowo opracowaną odczytał p. Lewandowski. Z tej kroniki dowiadujemy się o zaszczytnej działalności tego towarzystwa, które na całym szeregu zjazdów zdobywało nagrody a nie rzadko nawet pierwsze. Członków chór „Moniuszko” liczy 80. Po okresie przelomowym towarzystwo nabrało siły do pracy i dziś intensywnie pracuje. Działalności towarzystwa przesyła p. Stankowskiemu, jako też i dyrygentowi p. Baryle. Również życię towarzyskie, koleżeńskie, kwitnie w harmonji i w zgodzie

a na potwierdzenie tego prelegent wskazał, iż w krótkim stosunkowo czasie rezultatem tego rozwiniętego życia towarzyskiego było pobranie się 15 par. małżeńskich z łona organizacji. Prelegent wskazuje na wielkie zasługi oddane towarzystwu przez s. p. prezesa Stobichowskiego. Powstawszy z miejsc, zebrani oddają hołd zmarłemu. Po tym referacie, nagrodzonym oklaskami, przewodniczący odczytuje cały szereg depesz powitalnych, między innymi od ks. prałata Dembka i p. generała Rachmistruka.

Z kolei następuje deklamacja wiersza p. tyt. „Do pieśni” Kornela Ujejskiego, wypowiedziana przez p. Wieczorkównę nader udatnie i ze swadą.

Następnie program przewidywał powitania i składanie życzeń. Pierwszy przemówił w pięknych słowach p. starosta Czarliński, wnosząc okrzyk na cześć Najjaśniejszej Rzeczypospolitej i Jej Prezydenta. Składał życzenia senior dziennikarzy pomorskich, red. Rakowski, prezes Gańcza, p. Beszczyński z Torunia, p. Tałasko z Lisewa, p. Wachowiak, przedstawiciel towarzystwa śpiewu kolejarzy z Bydgoszczy, przedstawiciele: „Lutni” z Tczewa, „Lutni” z Grudziądza, tow. „Dzwon” i wielu innych. Po ceremonjale składania życzeń następuje serdeczna uroczystość wręczania dyplomów zasłużonym członkom towarzystwa. Honorowe dyplomy otrzymać mają od specjalnie wysłanej delegacji: wiceprezydent miasta p. Krobski i p. Korzeniowski Waclaw. Na miejscu prezes Stankowski wręczył dyplomy honorowe zasłużonemu na polu rozwoju towarzystwa „Moniuszko”, p. St. Różeńskiemu i niestrudzonemu, bezinteresownie pracującemu dyrygentowi Baryle. Oprócz tego dyplomy otrzymali najstarsi i najgorliwsi członkowie towarzystwa, jak pp.: Waclaw Piątkowski, Bol. Szwebs, panna Łukaszewska, panna Turzyńska, pp. Radtka Jan, Górski i Einsborn. — Wiceprezes wręcza w imieniu towarzystwa dyplom zasłużonemu przesyłowi p. Stankowskiemu, który dzięki wdzięcznym przysługom, przyrzeka tem wytrwale pracować dla dobra organizacji.

Na zakończenie odśpiewano pieśń. O godz. 1-ej w serdecznym nastroju odbył się wspólny obiad, a o 3-ej po poł. w „Tivoli” nastąpiły popisy artystyczne. Towarzystwo wspaniale stało się postępowe i wysoką klasę śpiewacką tow. „Moniuszko”.

(es)

cena 45 gr
za paczkę

Oszczędna i dbająca o swą bieliznę
gospodyni używa tylko

Kosznik'a 33% GRYF
najlepszy i najtańszy proszek mydlany

KWK

Jedyny
wytwórca
na całą
Rzeczposp. Polskę
FR. KOSZNIK
FABRYKA
MYDEł
BYDGOSZCZ

Z KRAJU.

Otwarcie pierwszej wołyńskiej wystawy.

W Lucku minister rolnictwa Niezabytowski dokonał otwarcia pierwszej wołyńskiej wystawy. W uroczystości otwarcia wziął także udział wiceminister przemysłu i handlu Doleżał.

Katastrofa samolotowa.

Na polu koło wsi Nowodolna w powiecie łódzkim, wskutek defektu w motorze, zmuszony był wylądować samolot wojskowy „Potez XV”. Po skutecznym naprawie silnika pilot usiłował wystartować. W czasie startu samolot zawadził skrzydłem o drzewo, i doznał uszkodzenia, wskutek czego z wysokości 2 metrów spadł na ziemię.

Zasądzenie 18 letniego zabójcy.

W Katowicach zapadł wyrok przeciw 18-letniemu zabójcy gospodarza Jana Piątka z Zawady, pow. pszczyński, Ryszardowi Buchalikowi z Zawady.

B. tłumaczył się, że nie zamierzał zastrzelić s. p. Piątka, bronił się jedynie przed uderzeniami.

Prokurator domagał się dla oskarżonego 10 lat ciężkiego więzienia, skazano jednak B. na 3 lata więzienia, z czego na podstawie amnestji darowano mu 1 rok.

Zamordowanie dorożkarza.

Na drodze prowadzącej z Białegostoku do Marczuka, w odległości 6 km od Białegostoku znaleziono w drodze konnej Nr. 5 zwłoki 54-letniego dorożkarza Chaima Krukowskiego, zabitego przez nieznanego sprawcę wystrzałem z rewolweru w lewą skroń.

Nowe pisma w Polsce.

W końcu lipca i w sierpniu powstało w Polsce szereg nowych pism, a mianowicie w Krakowie dwutygodnik polityczny „Głos Legionisty”; w Warszawie tygodnik społeczno-ekonomiczny „Naród-gospodarz” i kwartalnik lekarski „Gastrologia”; w Poznaniu tygodnik satyryczno-humorystyczny „Pregierz” i wreszcie w Czersku „Czasopismo popularne”, dodatek do „Echa Borów Tucholskich”.

Bydgoszcz.

Otwarcie Domu Towarowego Bracia Mateccy.

W ubiegłą sobotę nastąpiło oficjalne otwarcie magazynu „Dom Towarowy Bracia Mateccy” przy Starym Rynku. Już od samego rana zrzeszenia społeczne, Izba Przemysłowo-Handlowa i inne instytucje składały nowej firmie życzenia.

Przestronne sale magazynu tworzą pod każdym względem bardzo estetyczną całość, budzącą podziw kupujących. Tak samo na zewnątrz stanowi magazyn prawdziwą perłę wśród innych składów na Starym Rynku. Specjalnie podkreślić trzeba pierwszorzędne wykonanie sztyldów, rzucających się w oczy; wykonał je p. Paweł Słomski z Bydgoszczy.

Magazyn obejmuje oddziały: futer, konfekcji męskiej i damskiej, obuwiu, firany, dywanów, kapelusze damskie (najnowsze modele), jedwabie, trykotaże oraz oddział kroju Ullsteina.

Już w pierwszym dniu można było zauważyć w magazynie ogromny ruch. Znani ze swej inicjatywy B-cia Mateccy kierować się będą zasadą „wielki obrót, mały zysk a solidny towar”.

Czytelnicy winni poprzeć w pierwszym rzędzie Domy Towarowe, które starają się dostarczyć dobry towar po taniej cenie; unikać zaś należy tandetnych sklepów żydowskich, gdzie zwykle za towar się przepłaca.

Nowemu przedsiębiorstwu „Szczęść Boże!”

Zjazd obwodowy Powstańców i Wojaków w Margoninie.

(Od własnego sprawozdawcy „Dziennika Bydgoskiego”).

Ub. niedzielę odbył się w Margoninie zjazd obwodowy Powstańców i Wojaków, na który przybyły bardzo licznie okoliczne bratnie towarzystwa, przedstawiciele władz wojskowych i cywilnych oraz zaproszeni goście. O godz. 10 rano wymaszerowano w karnych szeregach z prezesem obwodowym p. Stanikiem na czele do kościoła na Mszę św. podczas której chór kościelny śpiewał pieśni liturgiczne, wspomagany przez orkiestrę wojskową. Po nabożeństwie odbyła się wspaniała defilada na rynku, którą odebrał major Arciszewski w otoczeniu starszyzny wojskowej, m. i. inż. Bernarczka, prezesa okręgowego, prezesa Stanika, p. Bemniskiego z Szubina i in.

Uroczyste posiedzenie w sali p. Binaskiewicza zajął prezes obwodu p. Stanek, który również wygłosił treściwy referat o szczytnej idei powstańczej. Witał on również przybyłych maj. Arciszewskiego, inż. Bernarczka, szczegó-

nie serdecznie zasłużonego dla sprawy wojskowej, dyr. Mańczaka z Chodzieży, pułk. Jakubowskiego, kpt. dr. Matuszewskiego, przedstawiciela „Dzien. Bydg.” i in. Po przemówieniu maj. Arciszewskiego zabrał głos prezes okręgowy inż. Bernarczek, który w swym przemówieniu chwalił bardzo pracę w obwodzie, ostrzegając przed partyjnością i rozbięciem i wzywał do dalszej pracy. Następnie wręczył dyplomy uznania nast. druhom z Margonina: p. Jeske St., Kriegerowi i Laskowskiemu. Serdeczne życzenia dalszej owocnej pracy złożył zebrany red. H. Ryszewski. Wreszcie prezes Stanek zakończył uroczyste posiedzenie okrzykiem na cześć obywateli miasta Margonina. Po wspólnym obiedzie żołnierskim odbyły się zwody sportowe z dobrym wynikiem, zaś wieczorem wesoła zabawa taneczna.

Zarząd obwodowy stanowią pp.: Stanek, Grajewski, Lura, Jagielski, Szymański i Korak.

— **Pijany 19-letni chłopiec wywołuje zgrozzenie.** Onegdaj o godz. 23 policja znalazła leżącego na bruku przy ul. Kąciak nagiego i pijanego do nieprzytomności 19-letniego chłopca Bernarda N., który swą nagością wywołał zbiegowisko. Odwieziono go karetką pogotowia do aresztu śledczego. N. znany już jest z tego, że po pijanemu rozbiera się na ulicy. Ubranie prawdopodobnie zostało mu skradzione. Wstyd i hańba, aby smarkacz 19-letni upijał się do tego stopnia, aby wywoływał zgrozzenie. Nie wymieniamy nazwiska chłopca w nadziei, że to więcej nie nastąpi.

Z ŻYCIA TOWARZYSTW.

Tow. Przemysłowo-Rzemieślnicze. Zebranie plenarne we wtorek 4 bm. o 8-iej w Ognisku przy ul. Jagiellońskiej. Na porządku dziennym referat syndyka Izby Rzemieślniczej, p. Dutkowskiego na temat „Wybory do Izby Rzemieślniczej” i sprawozdanie ze zjazdu w Poznaniu. Poza tem bardzo ważne komunikaty, jak umowa o pracę robotników i inne. Uprasza się o liczne i punktualne przybycie wszystkich członków.

Związek Pracowników Kupieckich. Plenarne zebranie 5 bm. w hotelu Lengninga o 8-iej wiecz. Interesujący referat p. posta Bigońskiego. Uprasza się o punktualne i liczne przybycie.

Tow. Powstańców i Wojaków Szwederowo. Zebranie zarządu dziś, we wtorek o godz. 7 w sekretariacie, ul. Ugory 25.

„**H A L K A**”. Z dniem 6. bm. (czwartek) odbywać się będą regularne lekcje śpiewu (w poniedziałki i czwartki od godz. 20-tej począwszy) w lokalu p. Jarnatha przy ul. Jana Kazimierza.

Tow. Uczniów Kupieckich. Zebranie zarządu w środę, 5. bm. w sekretariacie Związku Pracowników Kupieckich przy ul. Mazowieckiej 43. Początek punktualnie o godz. 8 wieczorem.

„**Moniuszko**”. Zebranie we wtorek 4 bm o 8-iej w salce przy kościele św. Trójcy. Zebranie zarządu w poniedziałek o 7-iej wiecz.

„**Sokół**” Bydg. V, Okole-Wilczak. Plenarne zebranie w środę 5 września o 7-iej w sali Kocerkki. Zebranie zarządu we wtorek 4 września o godz. 6.30 w mieszkaniu prezesa.

Polski Związek Kolejowców, koło ruchu Bydgoszcz. We wtorek, dnia 4 września o godzinie 18.30 w lokalu Kasyna Kolejowego przy ul. Zygmunta Augusta, zebranie. Na porządku obrad referat prezesa okręgowego. Komplet członków pożądan.

Zebranie informacyjne Związku niższych funkcji i pracowników Państw. R. P. Kolo Bydgoszcz odbędzie się dnia 4. bm. we wtorek, o godz. 7 wiecz. przy ul. Poznańskiej 20. Na porządku dziennym sprawozdanie z zjazdu delegatów. O liczne przybycie członków jak i sympatyków prosi **Zarząd.**

Koło absolwentów szkół handlowych. Dzisiaj zebranie miesięczne o godz. 20.30 w Strzelnicy. O liczny udział członków prosi zarząd. Fotografje z zabawy można oglądać od godziny 19.30 do 20.30 na schadzkiach koleżeńskich, w Strzelnicy. Od 6. bm. są fotografje do nabycia u p. Kalki co wtorek i czwartek od 19.30 godz. na schadzkiach w Strzelnicy.

Sokół III. Posiedzenie we wtorek 4 bm. o godzinie 19.30 w hotelu Lengninga, ul. Długa 56.

Tow. Czeladzi Rzemieślniczej. Nadzwyczajne posiedzenie w środę, 5. bm. o godz. 7.30 w Domu Czeladzi. Uprasza się o jak najliczniejsze przybycie.

Towarzystwo kupców detalistów branży spoż. Zamówienia na cukier i wszelkie inne artykuły przyjmuje nieodwołalnie do środy południa Bank Ludowy, Stary Rynek, telefon 927-938.

Sokół I. Miesięczne plenarne zebranie w czwartek, o godz. 8 wiecz. w Resursie Kupieckiej. Zebranie zarządu godzinie wcześniej.

Bydgoskie Towarzystwo Cyklistów. Jutro, 5. bm. zebranie miesięczne w Resursie Kupieckiej o godz. 19-tej. Ważne sprawy.

Sokół III. Posiedzenie plenarne dzisiaj we wtorek, o godz. 19.30 w hotelu Lengninga, ul. Długa. Komplet pożądan.

Sekcja Dobroczynności. Dziś, we wtorek o godz. 7 wieczorem zebranie w biurze parafjalnem przy kościele św. Trójcy.

Pomorski Okręgowy Związek Pływacki uprasza celem pożegnania trenera o przybycie wszystkich pływaczek i pływaków dziś, o godz. 21.30 na dworzec — peron odjazdowy pociągu pospiesznego Gdańsk — Poznań — Kraków.

Związek Urzędników Kolejowych, koło I. Zebranie miesięczne dnia 5 bm. o 20-iej, w Kasynie Kolejowym, ul. Zyg. Augusta.

S. M. P. „Wolność”. Zebranie zarządu w środę o godz. 7.30 wieczorem w szkole na Bielawkach.

Zebranie Konfer. Męskiej św. Wincentego a Paulo odbędzie się w środę dnia 5. bm. w zakładzie św. Florjana o godz. 8 wieczorem.

Powstańcy i Wojacy Szwederowo. Dziś w środę, 5. bm. zebranie plenarne o godz. 19 w lokalu p. Kołodzieja. Na porządku dziennym ciekawy odczyt „Powstańcy zdobywają Szubin” po dług pisma podanego z organu „Żołnierz Wlkp.”. Następnie ostateczne ustalenie zawodników na przyszłe zawody z okazji zjazdu i święta P. W. Zebranie zarządu także w środę o 17.30 po poł. czyli 1 i pół godz. wcześniej.

S. M. P. „Zorza”. Zebranie plenarne starszego oddziału we wtorek, 4. bm. o godz. 7.30 wiecz. w szkole Henryka Sienkiewicza.

Sokół IV. Bielawy. Zebranie miesięczne w środę o godz. 8 wiecz. w sali posiedzeń Inst. Rolniczego przy ul. Zacisze. Na porządku obrad bardzo ważne sprawy oraz wykład druha dr. J. Glińskiego. Zebranie zarządu w tym samym dniu o godz. 7 tamże. Przyjmuje się również zapisy na członków.

„**Lutnia**”. Dziś, we wtorek, o godz. 8 wiecz. zebranie plenarne w lokalu p. Jarnatha.

Tow. pom. fryzjerskich. W czwartek, 6. bm. zebranie o godz. 8 u p. Mellera, pl. Piastowski. Na porządku dziennym m. in. sprawa kursu. O liczny udział uprasza się.

Związek akuserek na miasto Bydgoszcz i okolicę. Zebranie odbędzie się 5. bm. godz. 4 po poł. w szkole Sienkiewicza, ul. Sowińskiego.

Tow. kupców det. branży spożywczej. Zebranie plenarne w czwartek, 6. bm. o godz. 20 w sali Resursy Kupieckiej.

Bydgoski Klub sportu wędkarskiego, zawiadamia aktywnych członków połączonych klubów, że miesięczne po letnich ferjach zebranie odbędzie się 5 września br. o godz. 20 w lokalu „3 Maja” przy pl. Piastowskim.

Baczność, Marynarze! Ważne miesięczne zebranie Tow. marynarzy dnia 6. bm. w lokalu Resursy Kupieckiej przy ul. Jagiellońskiej. O liczny udział członków i gości byłych marynarzy prosi **Zarząd.**

Cedula urzędowa giełdy pieniężnej w Poznaniu.

POZNAŃ, dnia 3 września 1928 roku.
8% dolarowe listy Pozn. Ziemst. Kred. 96,00—00,00 (za 1 dolar.)
4% listy zastaw, konwert. Pozn. Ziemstwa Kredytowego 00,00—54,50—00, proc.
6 proc. listy żytnie Pozn. Ziem. Kredyt. 30,00
Polski Bank Handl. Poznań I—IX —0,50
Zjedn. Brow. Grodziskie I—IV em. 62—
Herzfeld — Viktorius I em. 51,50—51,
Dr. Roman May I em. 119—120,00
Tendencja. spokojna:

Notowania Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu.

POZNAŃ, dnia 3. 9. 1928 roku.
płacono za 100 kg. w zł.
Zyto nowe . . . . . 35,00—35,50
Pszennica nowa . . . . . 43,50—45,50
Jęczmień przemysłowy . . . . . 32,50—34,50
Jęczmień browarowy . . . . . 36,00—38,00
Owies . . . . . 31,75—33,25
Maka żytnia 65 proc. . . . . 52,00—00,00
Maka żytnia 70 proc. . . . . 50,00—00,00
Maka pszenna 65 proc. . . . . 63,00—67,00
Otręby żytnie . . . . . 27,50—28,50
Otręby pszenne . . . . . 27,00—28,00
Rzepak . . . . . —
Groch Viktorja . . . . . 70,50—75,50
Groch Folgera . . . . . 68,00—73,00

Bank Polski płacił dnia 4 września za:

dolary amerykańskie	8,85—8,84
funtów szterlingów	43,10
franki szwajcarskie	171,02
franki francuskie	34,68
marki niemieckie	211,62
guldeny gdańskie	172,36
szylingi austriackie	125,15
liry włoskie	46,52
korony czeskie	26,31

Giełda warszawska

dnia 3 września
Papiery Państwowe i Obligacje
5-proc. poz. premj. dol. 090,75 089,75 090,00
5 proc. poz. kon. 000,00 000,00 067,00
5 proc. poz. kol. konw. 000,00 000,00 061,50
10-proc. poz. kol. 000,00 000,00 104,00

Akcje w złotych:
Bank Polski . . . . . 181,50—182,00
Bank Dyskontowy . . . . . 000,00—184,50
Bank Handlowy . . . . . 000,00—117,00
Bank Zachodni . . . . . 33,00—00,00
Bank Zw. Sp. Zarob. . . . . — 82,00
Siła i Światło . . . . . 153,00—152,00
Chodorów . . . . . —183,00
W. T. F. Cukru . . . . . 63,00—62,75
Firley . . . . . 69,00—68,50
Nobel . . . . . 00,00—33,00
Lilpop . . . . . 00,00—41,00
Modrzejów . . . . . 00,00—43,00
Norblin . . . . . 000,00—250,00
Ostrowickie Zakłady . . . . . 126,00—125,50
Rohn Zieliński . . . . . 00,00—14,00
Starachowice . . . . . 00,00—54,75
Haberbusch . . . . . 232,00—234,00
Klucz. Fabryka Papieru . . . . . 00,00—07,20

Stan wody w Wiśle w dniu 4. września rano: Zawichost + 0,67; Warszawa + 0,77; Płock + 0,22; Toruń — 0,0; Fordon + 0,1; Chełmno — 0,20; Grudziądz — 0,10; Korzeniewo + 0,32; Piekło — 0,60; Tczew — 0,98; Einlage ± 2,08; Schiewenhorst ± 2,54.

Kino Krystal
645 i 880

Dziś we wtorek premiera
wielkiego dramatu według zna-
nej powieści Oktawiusza Penil-
letta w 10 wielkich aktach p. t.

ŁOWCA POSAGOWY

(Miłość ubogiego młodzieńca.)

W rolach głównych:
Luzy Vernon, Mały Delschaft,
Włodzimierz Gajdarow.

NADPROGRAM:
prócz tego tygodniki
Garmonia i Pathégo.
Mity wnuczek
komedia w 3 aktach
23789
Całość 15 aktów.

KRONIKA

Bydgoszcz, dnia 4 września 1928 roku.

KALENDARZYK.

Dziś: Rozalji p., Róży p.
Jutro: Wawrzyńca Just., Urbana pap.
Wschód słońca o godz. 5,14.
Zachód słońca o godz. 18,41.

DYZUR NOCNY W APTEKACH.

Od poniedziałku, 3. bm., do poniedziałku,
10. bm., dyżurują:

- 1) Apteka Centralna, ul. Gdańska,
- 2) Apteka pod Lwem, Okole.

Wypożyczalnia książek „Lektor”, ulica
Gdańska 141, otwarta codziennie od godziny
8 rano do 6 wieczór. Telefon 1739.

TEATR MIEJSKI.

Dziś, we wtorek o godz. 7½ staraniem
Funduszu Zapomogowego Wydziału Kon-
troli Dochodów dyrekcji gdańskiej „Bohate-
rowie” O. Straussa. Wszystkie bilety sprze-
dane.

W środę o godz. 7½ staraniem P. Z. K.
„Ożenek” Gogola. Wszystkie bilety sprze-
dane.

— **Mieczysław Frenkiel w Bydgoszczy.** W
dniu dzisiejszym przybywa do naszego mia-
sta na zaproszenie dyrekcji teatru nestor
aktorstwa polskiego, największy z żyjących
artystów naszych mistrz **Mieczysław Frenkiel**.
Pierwszy występ odbędzie się w czwar-
tek, dnia 6. b. m. w sztuce M. Bałuckiego
„Grube ryby”, w której Frenkiel jako Wi-
stowski święcił wszędzie niebawale wprost
tryumfy. Wielki pokup na bilety zapowia-
da i w Bydgoszczy powodzenie nadzwyczaj-
ne.

W piątek po raz drugi „Grube ryby” M.
Bałuckiego z Frenkiem.

W sobotę daną będzie następna doskona-
ła sztuka p. t. „Pan Geldhab” Al. hr. Fre-
dry, w roli tytułowej wystąpi również **Frenkiel**.

— **O eksport do Włoch.** W dniu wczoraj-
szym zawitał do Bydgoszczy radca
handlowy przy poselstwie polskiem w
Rzymie p. Bolesław Mikulski, zwiada-
jąc bydgoskie zakłady przemysłowe ce-
lem zbadania możliwości eksportowych
na rynki włoskie. Pan radca Mikulski
udaje się w tym samym celu do Toru-
nia, Grudziądza i Poznania.

Piszą nam:

Odnosnie do podatku 72%-go, który
ma być doliczanym do komornego na
cele rozbudowy domów mieszkalnych,
należy pamiętać, że u nas stworzono już
wiele bardzo uciążliwych podatków na
pewne specjalne cele, a w rezultacie po-
datek ten obracano na cele zupełnie in-
ne. Przecież podatek tak zwany loka-
torski został pod tem samym hasłem na
najszerze warstwy ludności nałożony,
przynosi on ogromne dochody, a gdzieś
się te pieniądze podziwiają? Rząd ża-
danych domów mieszkalnych nie buduje.
Czynią to od biedoty komuny i niektóre
współdzielnie. Rząd stawia tylko pałace
mniej albo więcej niepotrzebne. Wła-
śnie donoszą znów pisma warszawskie,
że ma być odnowiona wielkim sum-
ptem sala Rady ministrów. Przypadkowo
znam tę salę. Jest ona tak piękna i tak
dostatnio urządzona, że przerwanie jej
jest co najwyżej chimerą któregoś z dy-
gnitarzy, albo spekulacją na zarobek ze
strony osób, które do tej przeróbki zo-
staną wciągnięte. Za te pieniądze posta-
wiłby z pewnością szereg domów robot-
niczych, albo bodaj jedną kamienicę
z osmioma mieszkaniami dla inteli-
gencji.

Przypominam podatek kinowy, jaki
ściąga gminy. Przecie obowiązywała
zasada, że ma on być obracany wyłącz-
nie na cele filantropijne. Dziś jest on dla
wielu gmin łatą na dziury w budżecie.
Taki Lublin dla biedoty prawie nic nie
robi, choć podatek kinowy daje mu rocz-
nie miljonowe dochody.

Prawdopodobnie z podatkiem mie-
szkaniowym, który tak niesłychanie ob-

ciąża ludność, będzie znów ta sama hi-
storja. Sejm uchwała tego rodzaju po-
datki, nie troszcząc się, czy postanowie-
nia z temi podatkami związane, zosta-
ną ściśle dotrzymane. Naturalnie w
państwie zupełnie praworządne kon-
trola taka jest może i zbyt czułą. Ale u
nas, gdzie rząd już tyle razy zrobił z gę-
by cholewę, byłaby ona bardzo wska-
zana.

— **Wielki koncert benefisowy orkiestry**
62 p. p. Wlkp. Bydgoską publiczność czeka
w czwartek bm. wspaniała biesiada muzy-
czna. Zaszczycenie znana orkiestra 62 p. p.
Wlkp. urządziła w czwartek wielką wspania-
łą audycję muzyczną, na program której
złożyła się wysokiej wartości utwory muzy-
czne. Gdy dodamy ponadto, że koncertem
tym będzie osobiście dyrygował por. Gra-
bowski, kapelmistrz tego pułku, znany tu
jako subtelny dyrygent, artysta o wyso-
kich walorach muzycznych, a zespół jego
występuje w pełnym komplecie, liczącym
przeszło 50 koncertantów, musimy przyznać,
że będzie to istotnie „koncert nad koncer-
tami”, który całą muzykalną Bydgoszcz do
Ogrodu Teatralnego ściągnąć powinien.

Oszust matrymonjalny.

Na terenie naszego miasta pojawił się ja-
kiś oszust matrymonjalny, który podając się
za „nauczyciela” gimnazjalnego, przez ogłosze-
nia w gazetach poszukiwał żony. Zawarł on
w ten sposób znajomości z wielu paniami, wzdychającymi do hymenu małżeńskiego, które na-
stępnie pod pozorem ożenku wyzykiwał
materjalnie.

Dla wzbudzenia zaufania legitymował się
on następującym zaświadczeniem: „Poświadcze-
nie. Panu Ignacemu Grzesiewiczowi, nauczycie-
lowi służy niniejsze zaświadczenie jako legity-
macja. Legitymacja nr. 3412 — p. Ig. G. nau-
czyciela matematyki w gimnazjum Chopina w
Gnieźnie znajduje się w Kuratorjum Szkolnym
ocem odnowienia na rok szkolny 1928/29.
Pan Ign. Grzesiewicz zamieszkuje Gniezno,
Kępińska nr. 6 u pp. Dorofiejów”.

Na legitymacji widnieje pieczęć rzekomego
dyrektora gimnazjum z napisem: Heiman Lyp-
szylz” oraz nieczytelny podpis. A dalej jeszcze
dwie pieczęćki, służące do laku z gotyckim nie-
wyrażnym monogramem i napisem „Koło”.

Rzecz oczywista, że dokument był fałszywy,
bo ani gimnazjum Chopina w Gnieźnie nie ist-
nieje, ani żaden Lypszylz nie jest znany w Kur-
atorjum szkolnym. Również adres oszusta był
fałszywy... Wpraszał się on do domów różnych

— **Baczność, b. zawodowi wojskowi.** Dzi-
siaj we wtorek, 4 września o 8 wieczorem
odbędzie się w Resursie Kupieckiej przy ul.
Jagiellońskiej zebranie miesięczne Związku
b. zawodowych wojskowych, na które się u-
przejmie zaprasza członków i kandydatów.
Związek ma szczególnie na celu strzec praw
wojskowych zawodowych, nabytych w służ-
bie czynnej, wobec tego udział w zebraniu
zainteresowanych leży w własnym ich in-
teresie.

Prezesem towarzystwa jest p. Kowalski,
sekretarz poczt., sekretarzem p. Jan Mier-
nik, kupiec, ul. Królowej Jadwigi 14. Towa-
rzystwo liczy już blisko 100 członków.

— **Kradzież w pociągu.** W dniu 2. bm.
skradziono w pociągu kolejki powiatowej
Koronowo—Bydgoszcz uczniowi gimnazjal-
nemu, Edmundowi Tojzy, walizkę z garderob-
ą i bielizną wartości 120 zł. Tojze wracał
z wakacji na stację.

— **Kradzież w składzie.** Do składu bław-
atów Schreitera przy ulicy Gdańskiej 164
przybyło dnia 1. bm. w godzinach przedpo-
łudniowych dwóch nieznanymi osobnikami,
którzy pod pozorem kupna, skradli 6 i ¼
metra materiału na ubrania koloru grana-
towego. Podczas przeglądania towarów
przez osobników, przyszło do składu dwóch
następnych, którzy pod pozorem kupienia
spodni starali się zająć sprzedawców i od-
wrócić uwagę od pierwszych. Osobnicy ci
byli prawdopodobnie w znowie z sobą. Jak
jedni, tak drudzy nie kupili.

— **Odebrać szpilkę złotą z łańcuszkiem**
i 3 medalami wojskowymi b. armji niemie-
ckiej, jeden złoty, jeden srebrny, i krzyż
żelazny, wszystko w minjaturze. Szpilkę o-
debrano pewnemu włamywaczowi, miał ją
między innymi rzeczami przechowaną w le-
sie. Właściciel niech zgłosi się w Wydz.
Śledczym, ul. Jagiellońska 21, pokój 73.

Wzrost drożyny w Wielkopolsce.

Wojewódzka komisja badania zmian
kosztów utrzymania ustaliła stopę wzro-
stu cen w ciągu sierpnia na 1,2%.

Twarda głowa biurokraty.

Mimo wielkiego echa, jakie znalazła
sprawa oceniającego zwycięskiej łodzi B. T.
W. w prasie polskiej, zakrawającej na
prawdziwy skandal, czynniki miarodaj-
ne milczą — a łódź, po zdobyciach lau-
rach, spoczywa w wagonie kolejowym
już 15 dzień. Dla uzupełnienia naszego
artykułu piątkowego pt. „Biurokracyzm
naszych władz celnych” podajemy, iż
łódź przed wysłaniem jej z Bydgoszczy,
równocześnie z łodzią A. Z. S. Warsza-
wa, należyście opłombowano i zareje-
strowano nazwy polskie łodzi. Rozpo-
znanie zatem musiało być łatwe dla
władz celnych. Od dnia 19 sierpnia łod-
zie spoczywają na dworcu towarowym.
Cła zażądano 554 złote oraz dolicza się
do tego za każdy dzień postoju 18 zło-
tych. Ogólna suma dochodzą zatem do
tysiąca złotych. Quousque tandem?

Kalendarzyk zebrań Ch. Z. Z.

Zebranie Ch. Z. Z. oddziału w Toru-
niu, odbędzie się w środę, 5. września
o 6 wieczorem w Gospodzie Cechów Zje-
dnoczonych.

Zebranie Ch. Z. Z. filij pracowników
komunalnych odbędzie się w piątek, dn.
7. września o 7-ej wieczorem w Ognisku,
ul. Jagiellońska 71.

Zebranie Ch. Z. Z. filij cegielnianej
(ogólne) odbędzie się w sobotę 8 bm. o
7-ej w Ognisku, ul. Jagiellońska 71.

Zebranie filijne Fordon, odbędzie się
w niedzielę, dnia 9. września br. o 12-ej
w południe w lokalu p. Krügera.

Zebranie Związku Właścicieli Auto-
Derozek odbędzie się w czwartek, dnia 6.
bm. o godz. 8 wiecz. w lokalu posejden
Harmonja, ul. Marcinkowskiego 1.

— **Zaginiony.** Dnia 2. bm. oddalił się sa-
mowolnie z domu rodzicielskiego 16-letni
Adolf Czechowski, uczeń stolarski, zamiesz-
kały przy rodzicach, ulica Nakielska 10, i
dotychczas nie wrócił. Wyraził on się do
swych kolegów, u których był dnia 2. bm.,
że już go więcej nie zobaczą, gdyż zamierza
popelnić samobójstwo i żegna się z nimi na
zawsze.

Chłopiec jest wzrostu 1,72 cm., blondyn,
oczy niebieskie, ubrany w jasno brązowy
garntur i takąż czapkę sportową.

Polskie Stronnictwo Chrześ. Demokracji.

Zebranie koła Śródmieścia odbędzie
się w czwartek 6 bm. o godz. 7 w Ogn-
sku przy ul. Jagiellońskiej 71.

Z powodu bardzo ważnych spraw pro-
si o liczne przybycie Zarząd.

Tow. Filatelistów. Pierwsze powakacyjne ze-
branie w środę 5 bm. o 10,30 w Domu Parko-
wym przy ul. św. Trójcy, na które członków
i sympatyków uprzejmie zaprasza zarząd.

— **Walki zapasnicze u Kocerki (Patzera).**
W dniu wczorajszym najbardziej gorącą i zacię-
tą była walka rewanżowa Lielkajs—Badurski,
dająca dużo emocji publiczności: Kulisy zatrzę-
sły się a nawet służyły Lielkajowski jako pas
ratunkowy przy niebezpiecznych chwytach za-
stosowanych przez swego przeciwnika; tym sa-
mym Lielkajs dał dowód swej wielkiej odwagi.
Badurski, jak zwykle znajdował się w doskona-
łej formie i niespodziewanie, dzięki dobrej orjen-
tacji, pokonał groźnego Lielkaję po upływie
25 minut. Publiczność zgłowała Badurskiemu
gerając owację i oklaskom nie było końca. W
walce rewanżowej Rogenbaum—Faktor zwycię-
żył Rogenbaum po 24 minutach. Walka rusko-
szwajcarska Michelson—Kroton przyniosła zwy-
cięstwo Michelsonowi po 3 minutach, ze wzglę-
du na to, iż Kroton gurt pusił. Tuma—Stern-
berg walczyli tylko krótki czas; Sternberg mając
żebro złamane nie mógł walki dokończyć.

Dziś benefis Rogenbauma: podnoszenie i żon-
glerowanie ciężarami. Prócz tego: Rogenbaum—
Kroton drugie decydujące spotkanie, Sam Sandi
—Badurski, walka rewanżowa, Michelson—Wu-
wer, spotkanie decydujące dwóch kolosów, Tu-
ma—Rogenbaum oraz boks angielski Szpika—
Maciejewski. Do turnieju zgłosił się jeszcze
John Morri, kolosalny zapasnik ciężkiej wagi
z Berlina.

PROGRAM W KINACH.

KRYSTAL. Jeżeli miłośnikowi sztuki fil-
mowej chodzi o całość obrazu dobrze skonstru-
owanej technicznie i pod względem logicznym,
to znajdzie te zalety w filmach osnutych na tle
powieściowym. Dzisiejsza premiera w Krystalu
posiada w fabule swej tę wartość logiczną i sil-
ne sceny dramatyczne, rozgrywane się na tle
miłości ubogiego młodzieńca do arystokratki pt.
„Łowca posagowy” w wykonaniu takiej miary
artystów jak Suzy Vernon, Gajdarowa i Stein-
rlicka. Nadprogram 3 aktowa farsa i dwa ty-
godniki, razem 15 aktów.

NOWOSCI. Wielka tragedia „Wieczna mi-
łość” poemat cierpienia i bólu. Akcja filmu
dzieje bohaterów, pozostanie w pamięci każde-
go, kto zobaczy.

MARYSIENKA daje dziś po raz ostatni
„Przesady i przewidzenia”. Rolę główną kreuje
znany Douglas Fairbanks.

CORSO. Dziś, nieodwołalnie po raz ostatni
wielki podwójny program II-ga serja „Demon”
oraz melodramat pt. „Branka srogiego zbroja”.
Od jutra III-cia i ostatnia serja „Demonu” pt.
„Demoniczny szal i w szponach Indjan”.

Druhny żeńskiego Sokola

W środę, dnia 5. bm. odbędzie się o
godz. 1/8-iej wieczorem w Resursie Ku-
pieckiej plenarne zebranie Żeńskiego
Sokola, na którym ygłosi referat na te-
mat „Historja Sportu w Bydgoszczy”
prof. Albrzycht. Uprasza się o liczne i
punktualne przybycie tak członkiń, jak
i sympatyków Żeńskiego Sokola.

Nabożeństwo z powodu rozpoczęcia roku szkolnego.

Wczoraj i dziś zaroily się ulice miasta mło-
dzieżą szkolną obojga płci, która długimi sznu-
rami pod dozorem profesorów ciągnęła do ko-
ściołów, w których tradycyjnym zwyczajem od-
prawione zostały nabożeństwa na intencję szczę-
śliwego rozpoczęcia roku szkolnego.

Spotkałem właśnie jednego znanego mi uc-
niaka, który z rozpromienioną twarzą wychodził
z kościoła.

— No i cóż zuchu, bardzo się modliłeś —
zapytałem.

— O tak, proszę pana, bardzo.

— A o cóż się tak bardzo modlił?

— Modliłem się, żeby mi Pan Bóg pobłogo-
słowił w naukach, abym mógł szczęśliwie skoń-
czyć szkoły i być pomocą moim biednym ro-
dzicom. Ile razy proszę pana tak szczerze,
gorąco się pomodłę, to tak wielką chęć uczu-
wam do nauki i tak prędko się uczę, że zawsze
proszę Boga o tę pomoc.

— Rób chłopcze tak zawsze, a będę z ciebie
ludzie. Uściskiem serdecznie dłoń chłopca i
poszedłem dalej.

**Zabawa taneczna Towarzystwa gimn. Sokół III
w Bydgoszczy**

odbędzie się w sobotę, 8 września w sali Strzel-
nicy, ul. Toruńska. Zarząd Towarzystwa czyni
starania, by zabawa ta w miłym nastroju zaba-
wiła gości do rana, to też zapraszając Szan.
Obywatelstwo żywi nadzieję, że dozna poparcia
a wysiłki czynione dla rozwoju tężyzny fizycznej
i narodowej młodzieży spotykają uznanie.

Pranie przestało
być znienawidzoną
'mordega'

JUŻ sam widok stosów brudnej bielizny, która musi być uprana, przerażał dawniej wszystkie gospodynie, ponieważ nie istniał dobry środek do prania. Było zawsze dużo niepotrzebnej pracy połączonej z długotrwałym męczącym tarcieniem bielizny, co podkopywało zdrowie. Obolały krzyż i czerwone ręce—to były następstwa tej ciężkiej pracy. Wszystkie gospodynie westchnęły z ulgą odkąd istnieje Rinso, bo Rinso spełnia pracę rąk ludzkich w formie ulepszonej—jest ono ostatniem słowem przemysłu mydlarskiego. Ziarenka Rinso są niebywale aktywne—doprowadzają one bieliznę do idealnej białości nie nadwrażając tkaniny.

Na noczyć bieliznę—oto wszystko.

Rozpuścić zawartość paczki w odpowiedniej ilości wody gotującej i wlać ten roztwór w balję napełnioną do połowy letnią wodą. Moczyć brudną bieliznę przez parę godzin, najlepiej przez noc, a następnie spłukiwać gruntownie każdą sztukę z osobna w kilku wodach i . . . dzieło dokonane!

Można również gotować bieliznę w Rinso.

Kto po praniu gotuje bieliznę, ten bez Rinso obejść się nie może. Jednym słowem: Rinso używać można tak na zimno jak i na gorąco i do gotowania.

Rinso jest sprzedawane tylko w paczkach

PRÓBKĄ DARMO

KUPON. Do firmy „Sunat” Spółki Akcyjnej, Skrzynka Pocztowa 479, Poczta Główna, Warszawa. — proszę o bezpłatne przesłanie mi próbnego pakietu (14.152), wystarczającego na próbne pranie.

Imię i nazwisko _____
adres _____
D.B.52 (Uprasza się o wyraźne pisanie.)

Lever Brothers Limited, Anglja.

R.P.32—1

Konkurs.

Magistrat miasta Grudziądza wstawi zaraz starszego technika budowlanego (inżyniera)

z ukończoną szkołą budowlaną, doświadczonego (w samodzielnym projektowaniu, kosztorysowaniu i dobrego statyka.

Kandydaci obeznani z tutejszemi przepisami policyjno-budowlanymi, mają pierwszeństwo.

Pobory wedle klasy IX, względnie VIII, pragmatyki państwowej plus każdorazowy dodatek miejscowy. Zgłoszenia z dołączeniem życiorysu i uwierzytelnionych odpisów świadectw, których się nie zwraca, należy skierować do niżej podpisanego Urzędu, do dnia 15 września 1928 r.

Magistrat, V. Bud.

Pomocnik szwajcarski

kawaler, potrzebny.

Zarząd Dóbr Ostromecko.

Obełga

rzuconą na pannę Zuzannę Dzieńca zamieszkałą Szwedowo, ul. Strzelecka 83 i pana Leona Stanisławskiego zamieszkałego w Bydgoszczy, Toruńska 188 za straszne brudne wyrzuty, które na nich powiadziały z żalem cofam i przepraszam. Władysława Bejrówna, Okole, Grunwaldzka 83. Za zgodność Gierszewski, sędzia polubowy. (23764)

Wila

komfortowa, 6 pokojowa z ogrodem 116 drzew, 45 tys. zł. Dom piętrowy o 12 ubikacjach, ze sklepem i warsztatem stolarskim, do tego 3/2 morgi ogrodu i 6 mórg l. kl. łąki, cena 25 tys. zł. Dom 2 piętrowy z piekarnią i 2 sklepami cena 45 tys. zł. Dom 2 sklepami i mieszkaniami 3 pokojowem. przy kupnie wolne, cena 32 tys. zł. Dom I piętrowy 3/4 morga ogrodu, 4 pokoje wolne 22.900 na sprzedaż. Małek, Bydgoszcz, Dworcowa 2, telef. 699. (23797)

Lakierników

dzielnych na pierwszorzędną pracę samochodową poszukuje (23813)

Fabryka powozów

J. Polcyn, Poznań, ulica Strzałowa nr. 2. Tel. 23-67.

Dzielny i sumienny pomocnik handlowy

z branży kolonjalnej potrzebny od 1 października r. b. Zgł. do Dz. Bydg. pod „Pomocnik handl.” (23814)

SPRZEDAŻ

Największy wybór domów, will, interesów handlowych i przemysłowych, fabryk, młynów, poleca na najlepszym położeniu, 5 pokojowe mieszkanie, miesięczny obrót do 2500 zł powiększający się przez Kasę Chorych, konkurencja nie wchodzi w rachubę, natychmiast na sprzedaż. Zgłoszenia pod „Ródło” do Dzien. Bydg. Grudziądza. (23810)

5 walców do rur w różnych rozmiarach na sprzedaż. Pomorska 71. (13125)

Kamienica

3 piętrowa, 3 składy, dochód roczny 12.800, cena 130.000, wpłaty 70.000 zł. 2 piętrowa kamienica w centrum 52.000, domy komfortowe w centrum miasta w dużym wyborze wile, młyny, majątki ziemskie korzystnie poleca biuro Sochacki, ul. Dworcowa 13. (23584)

Dom

piętrowy, skład, wolne mieszkanie, cena 20 tys. zł. Dom parterowy 2 morgi ogrodu 13 tys. zł. sprzed. Kieliszek Łomżyński. Pl. Piastowski 12. (12117)

Zakład dentystyczny

na Pomorzu w mieście 6000 mieszkańców, bogata okolica w najlepszym położeniu, 5 pokojowe mieszkanie, miesięczny obrót do 2500 zł powiększający się przez Kasę Chorych, konkurencja nie wchodzi w rachubę, natychmiast na sprzedaż. Zgłoszenia pod „Ródło” do Dzien. Bydg. Grudziądza. (23810)

Dom rodzaju wili, 4 pokoje wolne i ogród sprzeż. Sokołowski, Plac Wolności nr. 2. 13067

Dom II. piętrowy z składami, narożnik za 40.000 zł na sprzedaż. Sokołowski, Plac Wolności 2. 12066

Sprzedam powózkę do wyjazdu używaną. Kujawska 50. 13062

Wóz 2 cal. na sprzedaż. Bełzka nr. 91. (23256)

Gnłada klacz 4 letnia na sprzedaż. Kujawska 47. (23840)

Pianino w dobrym stanie okazynie sprzedam. Zgł. pod „Pianino” do Dz. Bydg. 23785

Na sprzedaż kostium popielatą ryps na wysoką szczyplą figurę. Sienkiewicza 11a, II p. prawo. (13084)

Interes kolonjalny, skład z towarami, w dobrym położeniu korzystnie sprzedam. Adr. Dzien. Bydg. 23782

Restauracja z jadalnią wraz z mieszkaniami na ruchliwej ulicy, dobrze zaprowadzona z powodu choroby na sprzedaż. Zgłoszenia Dziennik Bydgoski Grudziądza pod „Jadalnia”. (23811)

Skład kolonjalny, 2 pok. z kuchnią z powodu wyjazdu zaraz sprzedam. Wiadom. filij Dz. Bydg. (13079)

Dom piętrowy z składami w śródmieściu za 25 tys. zł i dużo innych sprzed. korzystnie Bydgoskie Biuro pośrednicze, Bydgoszcz, Dworcowa 50. 23834

Młyn wodny, II p. z najnowszymi maszynami i 100 mórg roli wpłaty 70.000 zł. sprzed. Sokołowski, Plac Wolności 2. 13064

Sprzedam dwupiętrową kamienicę niedaleko dworca, Wład. u portjera domu ul. Warszawskiej 13. Pośrednicy wykluczeni. 13075

Domy składy, gospodarstwa poleca i przyjmuje zlecenia sprzedaży „Ostoja” Dworcowa 59. (13102)

Napisowy wiersz tusty 20 groszy, każde dalsze słowo 10 groszy. 5 cyfr = 1 słowo — i, w, s, a = każde stanowi słowo.

DROBNE OGŁOSZENIA

Ogłoszenia większe pod niniejszą rubryką oblicza się na mm o 100% drożej.

Dla poszukujących posady 20% zniżki. — Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 9 przed południem.

POLECENIA

Niniejszem daję do publicznej wiadomości, iż za długi oraz wszelkie inne przestępstwa mej żony Joanny nie odpowiadam. Franciszek Piotrowski, Hetmańska 17 23836

„Wygoda”

zakład krawiecki przy ulicy Gdańskiej 148 wykonuje wszelkie garnitury na miarę i przyjmuje garderobę wszelką do czyszczenia, reperowania i prasowania. Dla Spółdzielni „Szatniówka” wykonuje się także wszelkie prace. Stałe wielki wybór w materiałach na składzie. 13126

Najtańsze

źródło zakupu artykułów piśmiennych. Ceny konkurencyjne. Cieszkowskiego 12. A. Reychowa. 13077

Książki szkolne

poleca „Antykwarnia” — Hetmańska 25. 13114

SPRZEDAŻ

Pierwszorędne składy każdej branży z mieszkaniem, w centrum miasta poleca na dogodnych warunkach. Kieliszek Łomżyński, Plac Piastowski 12. (13116)

Budynek

I p. z ogródkiem przy Dworcu w Bydgoszczy zaraz z wolnym mieszkaniem z powodu wyjazdu za cenę 18.000 zł na sprzedaż. — Wiad. Kujawska 89. (13085)

Wila

wolne 6 pokoi suma 23 tys. zł. sprzed. Sokołowski Pl. Wolności 2. 13065

Skład

z mieszkaniem bez odstępnego. Skład rzeźniczy z urządzeniem, mieszkaniami, centrum. Nowakowski, Dworcowa 69. (13121)

Urządzenie

fryzjerskie na trzy obsługi, najnowszego stylu sprzed. korzystnie L. Gutkowski, Znín, Sniadeckich 14. (23818)

KUPNA

Poszukujemy folwarków, gospodarstw, dzierżaw, domów, fabryk, młynów, piekarni, cegielni, tartaków, restauracji, składów dla poważnych reflektantów z gotówką. Złatwiamy sprzedaż spiesznie i fachowo. Bydgoskie biuro pośrednicze, Bydg. Dworcowa 50. (23838)

Ryby

zakupujemy w każdej ilości — płacimy najwyższe ceny rynkowe gotówką. Zgłaszać połowy: „Pomoryb”, Bydgoszcz, Szopena 10. (23470)

NAUKA

Udziałem

lekcji gry na fortepianie. Toruńska 180. 13081

Matura!

Przygotowuję gruntownie Włostowski, Gdańska 43. 13112

Pianistka

udziela lekcji muzyki. Kościuszki 46. (23578)

POSADY WOLNE

Czeladnik

zaraz potrzebny na łańcuskowe materace. (Kettenmadratten). Jan Gutman, Pracownia materaców, Grudziądza, 3 Maja 41. (23838)

Służąca

umiejąca gotować potrzebna zaraz. Zgłoszenia w składzie Dworcowa 35. (23828)

Czeladnik stolarski

może się zgłosić. Raclawicka 8. (23827)

Poszukuję

dziewczę do prac domowych od lat 14—15. Janowski, skład, Pomorska nr. 14. 23784

Młodsza

posługawca potrzebna. — Król. Jadwigi 4b, I piętro lewo. (13090)

Piekarza

młodszego poszukuje zaraz Kujawska 51. 23801

Dziewczę

14-letnie na cały dzień do lekkich prac domowych, język polski i niemiecki, zaraz. Świętojańska nr 16 III. p. pr. 23804

Służąca

kochająca dzieci do wszelkich prac domowych z gotowaniem potrzebna zaraz. Gdańska 40, I. pr. 23798

Chłopak

potrzebny, Nakielska nr. 8. 23799

Potrzebny

czeladnik krawiecki. Szpitalna 7, Wilk. (23794)

Do mego

składu obuwia mogą się zgłosić kilka ekspedjentek i uczennic. A. Przybylski, Gdańska 15. 13113

Uczniwa

dziewczyne 15—16 letnią do lekkich prac domowych i dzieci poszukuje. Sniadeckich 7, III p. pr. 23831

POSADY POSZUKUJĄ

Poszukuje zajęcia jako pokojówka lub do dzieci zaraz. Zgł. do Dz. Bydg. pod „U.P.H.” 23832

Młynarz

(nadmłynarz), kawaler, 20 lat praktyki poza sobą, dzielny w swoim zawodzie, obecnie za kierownika w 30 tonnowym młynie poszukuje od 15. 9. lub później odpowiedniej posady. Łask. oferty pod „Młynarz” do Dziennika Bydgoskiego. (23805)

DZIERŻAWY

Skład

pieczywa (filija) wśródmieściu do odstąpienia. Oferty Dzien. Bydg. pod „Skład Pieczywa”. 23788

130 mórg

do wdzierżawienia lub na sprzedaż. Sokołowski, Plac Wolności 2. (13033)

W Żninie

jest skład wraz z 2-pokojowem mieszkaniem i kuchnią, w najlepszym położeniu miasta nadającego się na każdą branżę zaraz do wdzierżawienia. Oferty upr. się nadesłać do Dzien. Bydg. pod nr. „305”. (13082)

POKOJE

Pokój

do wynajęcia dla panów zaraz lub od 15 z całodziennym utrzymaniem lub bez. Ul. Marcinkowskiego 10 I p. pr. (13105)

Samotna

osoba, krawcowa poszukuje od 1. skromnieumebl. jasnego pokoju bez poscieli ewentualnie 1 pok. mieszkanie z kuchnią za rocznym czynszem zgóry, możliwie przy ul. Promenada lub Jagiellońskiej, Ossolińskich, Krakowskiej, Chopina, 3 Maja. Łask. oferty proszę Kubaczewska, Promenada 22. (13091)

Pokój

umeblowany dla 2 panów z osobnym wejściem, niekoniecznie, poszukuje się od 1. 10. Zgł. do Dzien. Bydg. pod „Pokój 2”. (23760)

Przyjme

2 ucni lub uczennice z całem utrzymaniem, troskliwa opieka. Gdańska 75 e. (23829)

Pokój

umebl. z osobnym wejściem do wynajęcia, ul. Siemiradzkiego 10, I p. pr. 23791

Pokój

umebl. czysty w dobrym domu do wynajęcia. Gdańska 52, I p. lewo. (13038)

Pokoju

próżnego z używaniem kuchni poszukuje urzędnik kolejowy, żonaty z dwuletnią córeczką, zapłać czynsz za kilka miesięcy z góry. Spieszne oferty pod „F. P. 300” do filij Dz. Bydg. (13074)

Przyjme

2 ucni na stancję lub lepszego pana. Sniadeckich 15/16 part. lewo. 13111

Pokój

dobrze umebl. z balkonem dla solidnego pana do wynajęcia przy ul. Świętojańskiej 23 I p. pr. 13106

Pokój

z kuchnią od właściciela wdzierżawie. Zgłoszenia Nowakowski, ul. Dworcowa 69. 13115

Pokój

umeblow. do wynajęcia. Dworcowa 19, III piętro wprost. 13000

ROZMAITE

Z Paryża

Wiednia, Berlina i Warszawy nadeszły najświetniejsze zurnale mój ogólnie sezonowe na 1929 oraz na miesięczne na wrzesień, do księgarni, N. Gieryna, Plac Teatralny 3. 23373

Zgubiłem

zniżkę kolejową, uczciwego znalazcę proszę o zwrot za wynagrodzeniem. Ig. Szczeciński, Jasna 23. (23790)

Obełga

rzuconą na p. R. Baranowskiego cofam. Boro-wiak. (23730)

Na wszechstronne życzenie Szanownej Klienteli, **zaprowadziłem w mym magazynie mód specjalny**

Dział futer

Konfekcje futrzana

oraz **wszelkiego rodzaju błam i skórek**

na futra damskie, (męskie i kołnierze), w wielkim wyborze najlepszych gatunków.

Pracownie kuśnierskie są pod kierownictwem **pierwszorządnych sił fachowych**. Firma daje pełne gwarancje za **pierwszorządne wykonanie** tak zamówionych przedmiotów jak i wszelkich przeróbek oraz reparacji.

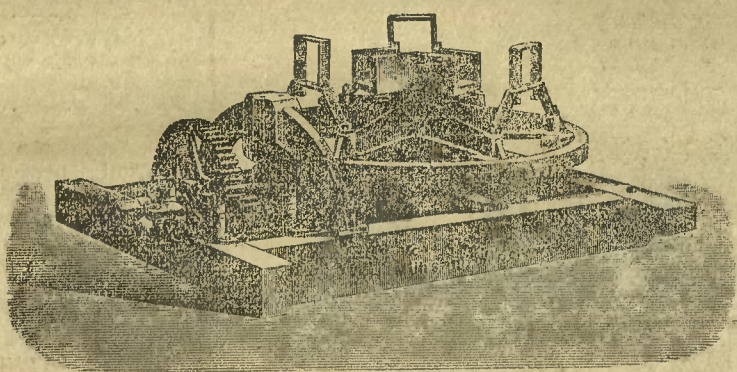
Taksamo jak w konfekcji, tak i przy zakupie futer, firma stosować będzie jak **najdogodniejsze warunki spłaty**.

Zapraszam do **zwiedzenia mego magazynu**, celem przekonania się naocznie o **doborze towaru** oraz o **najniższej kalkulacji** mych cen.

Polecając się względem Szanownej Klienteli, zapewniam, iż usilnem mem dążeniem będzie, tak samo jak w dziale konfekcyjnym, zawsze zadość uczynić wymaganiom Szanownej Klienteli.

B. Cyrus, Bydgoszcz, Gdańska 155, tel. 1433

23732

Młocarnie
szerokomłotne

Młocarnie cepówki
Młocarnie kołcowe

Sieczkarnie – Śrutowniki – Wialnie

w wielkim wyborze

Bracia Ramme, Bydgoszcz

Ul. Sw. Trójcy 14b — Telefon nr. 79.

Wyjeżdżam na

Wystawę Radja
w Berlinie.

Poczekajcie z waszemi zakupami
Przywiozę **najnowsze** rzeczy

Gdańsk, Kohlenmarkt Nr. 8. Telefon 22706.

23273

PIANINA

najlepszego gatunku

za cenę zł. 2.200.— do 3.000.—

na **odpłatę do 18 miesięcy**
przy wpłacie ca. 1/3 ceny kupna - dostarcza

B. SOMMERFELD

Bydgoszcz, ulica Śniadeckich 56

Największa fabryka pianin na wschodzie, 150 ludzi
Rok zał. 1905 Tel. 833 i 458

6875

Zadać żółtej blaszanki
z czarną opaską

NISZCZY

Muchy, Komary, Mole, Mrówki, Pchły, Pluskwy,
Karaluchy i wszelkie inne owady oraz ich zarodki

20% zniżki

Wielka Reklamowa Sprzedaż Tapet!

Kilka set deseni od najtańszych do
najlepszych stale na składzie.

Korzystaj z okazji!

W domu mile chwile spędzisz, gdy odnowione mieszkanie
mieć będziesz — to co szukasz znajdziesz...

Hort.

W. GRACZYK „Dom Tapet”

Gniezno, ul. Dąbrówki nr. 25
23745) Telefon nr. 327.

Wielki wyprzedaż 50-100

Od 1-15 września 1928

Wszystko 10%

Specjalny skład nabiału

codziennie świeże masło
deserowe, sery tyłzyc-
kie, szwajcarskie jako
specjalność, wszelkie de-
likatesy oraz towary
kolonjalne w urozmai-
conym wyborze. (23471)

Jan Kwela

Gdańska 31-22.

Fotograf dobry retuszer i samo-
sila dzielny operator, tylko
sila pierwszorządna, również i
młodszy fotograf-laborant
może się zgłosić. Of.
L. Poznański, Grudziądz,
Rynek 21.

Realność miejska

30 mórg dobrej ziemi, po-
łączona z furmaństwem i
gospodarstwem mlecznym
na sprzedaż. Ziemi można
podług życzenia dzierża-
wić. Prywatna bez długu.
Wila, 6 pięknych ubikacji
z balkonem na sprzedaż.
Of. uprasza **M. Mertins**,
Brodnica, Miejskie Po-
le 14.

Poszukuje się zaraz dzielnego

kamienio-przedrukarza
oraz **maszynisty kamienio-drukarza**

reflektując tylko na pierwszorządne siły.

Zgłoszenia wraz z odpisami świadectw proszę
skierować do Adm. Dzien. Bydgosk. pod „E. H. M.”
(23711)

Hipoteki

reguluje z dobrym skutkiem w kraju i zagranicą
St. Banaszak,
obronca prywatny, Bydgoszcz, ul. Cieszkowskiego 2. Telefon 1304. Długoletnia praktyka. (20390)

Wróciłam
i przyjmuję pacjentki. T. Chrzanowska, akuszerka, Petersona 14. (13095)

Pierwszorzędna
sieciska dubeltowo obsiana, krótko rżnięta jak również wszelkie paszy, po cenie konkurencyjnej oddajemy interesy handlujących paszą, jako dalsi sprzedawcy sieciski poszukiwani. Bydgoska Centrala Paszy Bydgoszcz, Dworcowa 18d tel. 1135. 12753

Linoleum
A. O. Jende, Bydgoszcz, Gdańska 165, tel. 1449. 22496

Nowożeńcy!
Kupujcie meble wszelkiego rodzaju, oraz leżanki, kanapy i materace tylko u Andrzeja Nowaka, Podgórna 28, róg Wełnianego Rynku. (21901)

Książki
powieści polskie i niem. kupujcie za gotówkę. Gazecczarnia ul. Marcinkowskiego 1, Wypożyczalnia Książek. (13004)

Kanapy leżanki
i materace najtaniej i pod gwarancją sprzedaje tylko Andrzej Nowak, ul. Podgórna 28, róg Wełniany Rynku. (22625)

Książek szkolnych
wielki wybór do wszystkich szkół. Nowe i używane. Zamiana. Sprzedaż Kupno. Wypróbowane od siedmiu lat źródło. Kordeckiego 1a, I ptr. Książnica Samokształcenia. 23704

Fasonowanie
kapeluszy damskich i męskich. Bydgoszcz, Pomorska 22/23. (16081)

SPRZEDAŻE

Gospodarstwo
prywatne, 150 mórg pszenno-buraczanej ziemi, budynki nowe masywne, inwentarz pierwszorzędny, dobre pełne zniwo, kociół, szkoła, dworzec w miejscu, wpłaty 75 000 zł. zaraz sprzedam. Polachowski, Makowski pow. Bydgoszcz. (23572)

Kolosalny
wybór domów, wil, gospodarstw, majątków ziemskich. Szarek, Dworcowa nr. 90. 13012

Gospodarstwo
22 morgi średniej ziemi sprzedam zaraz z powodu wyjazdu wraz ze żniwami, inwentarzem, meblami za 12.500 złotych, wpłaty 8-10 tys. Budynki i kl. bez długu. Wiadomość Chomiczka, Paterrek, poczta Nakło n/N. 23709

Majątki
320 mórg pszenno-buraczanej ziemi, żywy i martwy nadkompletny, cena 180.000 zł. 250 mórg cena 140.000 zł., 95 mórg cena 50.000 zł., 68 mórg cena 40.000 zł. i dużo innych po cenie „Stella“, Dworcowa 64. (13041)

Wilka
na sprzedaż, wolne 4 pokoje i kuchnia. Of. do filii Dz. Bydg. Dworcowa nr. 2, pod „Ogród“. 13094

Dom
murowany masywny jednopiętrowy, o 8 pokojach i 2 kuchniach zaraz wolnych, z zabudowaniami, ogród 4 morg. warzywno-owocowy przy przystanku tramwajowym. Cena 45 tys. zł. Pośrednicy nie-wykluczeni. Wiad. Biuro Ubezpieczeń Toruń, Mostowa 21, tel. 331. Od godz. 9 rano 3 po poł. (23064)

Baczność!
Panowie młynarze i przedsiębiorcy, wielka okazja jakich mało — młyn parowy 10 par walcy, 500 centn. przemiał, nowoczesne urządzenie, Zylona 5000 centnarów. Idzie dzień i noc. — Okolica pszenno-buraczana. Stacja kolejowa i szosa w miejscu, traktor na 120 cent. stale zajęty dowozi do okolicznych filii, zboża nigdy nie zabraknie. Jednym słowem po paru latach umiejętnie prowadzonym, ten majątek zostaje się darmo. Powód sprzedaży rozdział familijny przytem dom willa komfortowa o 10 pokojach, światło elektryczne, kanalizacja, telefon w parku 8 morgowem, staw rybny. Cena 350.000 zł. wpłaty 150 tys. Zgłosz. biuro Pogoń, ul. Dworcowa 80. Znaczek na odpowiedź

Piękna rezydencja
160 mórg, ziemia pierwszej klasy, dom pałacowy I. piętrowy 9 pokoi, w parku i ogrodzie 6 morgowem, budynki masywne wodociąg, kanalizacja, telefon, dom dla służby na dwie rodziny. 1. kil. od stacji kolejowej w Poznankiem. Cena 120.000 zł wpłaty najmniej 80.000 zł, biuro Pogoń, ul. Dworcowa 80, telefon nr. 18-15 Znaczek na odpowiedź.

700 mórg
zabudowania I kl. pod dachówką, dom 8 pokoi, elektr., kompletny inwentarz żywy i martwy, 3 km. od stacji, przy szosie ziemia przeważnie żytnia, włącznie z długami za zł 180 tys. na sprzedaż. Zgl. Pryl, Dworcowa 34. 23623

Dom
nowoczesny 3 piętrowy, dochód miesięczny 1.600 zł. cena 175.000 zł. Dom 2 piętrowy z ogrodem, cena 60.000 zł., 2 domy II-piętrowe z ogrodem, cena 65.000 zł. i dużo innych poleca „Stella“, Dworcowa 64. (13040)

Skład
w centrum z towarami lub bez sprzedam. Wiadomość w filii Dz. Bydg. Dworcowa 2. (13093)

Wille
komfortową sprzedam lub zamienię na wille ewtl. dom w Poznaniu, Zakopanem. Reja 2. 13039

Żwirownia
wielka, 80 m. głęboka, jest do wyczerpania. Odległość od szosy 800 m. Łaskawe oferty nadesłać Kuźniewski, Swiecie n/Osą tel. 7. (23612)

Motocykl (12900)
3 P. S. 2 cylindrowy w dobrym stanie tania na sprzedaż. Grunwaldzka 98.

Maszyna
szteperska mało używana zaraz na sprzedaż. Nakielzka 128. 23754

Tanio
ale zaraz na sprzedaż 2 łóżka, szafa do ubrań i szafa kuchenna, 3 stoły we wtorek po południu. Sobieskiego 9, I p. lewo. 13007

Korzystnie
sprzedam 3 metry materiału ubraniowego i płaszczowego. Bocianowo 1, III p. lewo. (1309)

Hurtownia
konkurencyjna, sprzedaż dobrych trwałych butów z cholewami w firmie J. Krzymiński, Toruń, ul. Królowej Jadwigi nr. 10. 23405

Maszyna
krawiecka w dobrym stanie tania na sprzedaż, ul. Bocianowo 1, III ptr. lewo. (13098)

Prawie
nowy wóz na resorach, dogkart i półsorki na sprzedaż. Warszawska 19. 12999

Elegancka
jadalka na sprzedaż. Of. do filii Dz. Bydg. Dworcowa 2 pod „Jadalka“. 12993

Najlepsza
okazja dobrego zakupu używanych mebli w wielkim wyborze na raty i na zamianę. Jadalki, sypialki, męskie pokoje, biurka, zegary stojące, krzesła przed biurka, lustra, garnitury pluszowe, kanapy 65 zł, obudowania 95 zł, leżanki 55 zł, kuchnie 85 zł, szafy do rzeczy 68 zł, szafonierki 45 zł, łóżka 18 zł, materace skrzyniowe 28 zł, łóżka żelazne 10 zł, pierzyny 35 zł, umywalki 23, garnitur koszykowy 38 zł, toaleta do fryzowania 75 zł, waga decymalna 20 zł, wóz z płytą 85 zł, szafy do lodu 45 zł, konwie do mleka 15, krzesło przed fortepjan 21 zł, piece ogniotrwałe, piece żelazne, wózek ręczny na sprzedaż. Okole, Jasna 9, tylny dom parter lewo, siedem minut od dworca. 23695

Maszyna
Singera, dywan 2x3 na sprzedaż. Stary Rynek 20, II ptr. prawo. (23694)

KUPNA

Szukam
gospodarstwa mniejszego w dużej wsi, lub przy mieście. Zgl. poczta Zacharyn nr. 225, powiat Chodzież. (23740)

Poszukuje
celem kupna motoru Diesel lub benzynowego 6-8 PS Bolesław Ostrowski, Wiele, pow. Chojnice. (23662)

Poszukuje
celem kupna motoru Diesel lub benzynowego 6-8 PS Bolesław Ostrowski, Wiele, pow. Chojnice. (23662)

Chcesz
otrzymać posadę? Musisz ukończyć kursa fachowe, korespondencyjne prof. Sekulowicza, Warszawa, Żórawia 42. Kursy wyuczenia listownie: buchalterji, rachunkowości kupieckiej, korespondencji handlowej, stenografji, nauki handlu, prawa, kalendarji, pisania na maszynie, towaroznawstwa, angielskiego, francuskiego, niemieckiego, pisowni (ortografji). Po ukończeniu świadectwo. Żądajcie prospektów. (18624)

Poszukujemy
majstra rutynowanego, któryby mógł objąć zaraz kierownictwo cegielni. Mieszkanie wolne. Of. z opisami świadectw wraz z zadaniami nadsyłać pod adresem Cegielni Parowa Sępólno, w Sępólnie, ziemia kaliska. 23614

Bony
nauczycielki z dłuższą praktyką prywatną, władającą także językiem niemieckim i początkiem muzyki do 2 chłopców 6 i 7 lat od 1. 10. poszukujemy. Zgl. z opisem świadectw, podaniem pretensji i fotografią pod adresem M. Zielińska, Toruń, ul. Szeroka 31. (23545)

Ekspedienta
przyjmie Borowiak Mostowa 4. Magazyn Konfekcji. (23657)

Ekspedientkę
przyjmie Borowiak, ul. Mostowa 4 Magazyn Konfekcji. (23658)

Młodsza
ekspedjentka do składu białawatów i konfekcji, z wolnym utrzymaniem może się natychmiast zgłosić. Łask. zgłoszenia z podaniem pretensji B. Skonieczny, Brodnica, Pom., Mały Rynek. (23581)

Pomocnik
cukierniczy, samodzielny i prędki pracownik potrzebny od 15. 9. 28 r. Zgl. z odpis. świadectw i żądanej pensji przyjmują. Wład. Frackowski, cuk. i kaw., Chelmno (Pom.) 23442

Fryzjerka
potrzebna. Kessin, Grunwaldzka 7. 23663

Fryzjerskiego
pomocnika poszukuje natychmiast. Wojtkiewiczowa, Keynia. 23261

Krawcowa
przyjmie uczennice. Gdańska 41, I ptr. (13092)

Dziewczyna
uczniwa, pracowita, z gotowaniem, praniem może się zgłosić na wyjazd o sobiście w filii Dz. Bydg. ul. Dworcowa 2 pomiędzy godz. 4-6. 13042

Silna
i uczniwa służąca ze wsi do wszelkich prac zaraz. Promenada 29. 23703

Służąca
do wszelkich prac domowych potrzebna. We-glewska, 20 Stycznia 12. 25766

Praczą
czysta, silna, biegła w pracy, szuka posady. Zgl. do filii Dz. Bydg. Dworcowa 2, pod „L. M. P.“ 13025

Szofer
z dłuższą praktyką, trzeźwy, pracowity z dobrimi świadectwami poszukuje posady. Zgłoszenia pod „Trzeźwy“ do filii Dzien. Bydg. 13043

Dziewczyna
lat 24, poszukuje posady do dwojga starszych państwa, na mniejsze gospodarstwo lub też do pracy rolnej. Marta Trepkowska, Śliwice Wielkie, pow. Tuchola, Pomorze. 23721

DZIERŻAWY

Budyneczek
na mieszkanie lub warsztat wydzierżawie. Zduny 11, właściciel. (13018)

Hotel
centrum Gdyni, bieżąca woda w każdym pokoju, wykwintne umeblowanie, bez pościeli do wydzierżawienia. Wiadomość: Grażyna, Gdynia. (23741)

MIESZKANIA

Poszukuję
składu z mieszkaniem na prowincji. Oferty z warunkami do filii Dzien. Bydg. Dworcowa 2, pod „Spieszne“. (12958)

Przyjmę
na stancję uczennice, troskliwa opieka oraz pomoc w nauce. Hetmańska 12, II ptr. lewo. (12987)

Pokój
do wynajęcia. Cieszkowskiego 14, II ptr. prawo. 13086

Pokój
duży z utrzymaniem przy lepszej rodzinie oddam również uczniom. Sniadeckich 9, I ptr. (12838)

Pokój
z utrzymaniem przy lepszej rodzinie oddam również uczniom. Sniadeckich 9, I ptr. (12838)

Pokój
umebl. do wynajęcia, ul. Cieszkowskiego 9 parter. 23528

Pokój
dla 2 panów lub uczeni z utrzymaniem lub bez, ul. Gimnazjalna 3, parter. 13071

Mały
pokoik umebl. do wynajęcia. Chrobrego nr. 19a, III ptr. (13097)

Pokoje
dla młodzieży szkolnej. 3-go Maja 16, II parter. 13036

Poszukuję
pokoju z osobnym wejściem, śródmieście, ładnie umeblowane, możliwe z centralnym ogrzewaniem. Oferty pod „R. M.“ do Dz. Bydg. (23691)

2 pokoje
dobrze umeblowane dla 2 inteligentnych panów. Ul. 3 Maja 16, II lewo. (13037)

Stancja
dla uczeni i uczenic. Dobre odżywianie, rodzicielska opieka. Cieszkowskiego 15, I p. prawo. (13024)

Pokój
z całodziennym utrzymaniem zaraz do wynajęcia. Hotel Metropol, Dworcowa nr. 33. (23638)

Urzednik
kolej. żonaty, bezdzietny poszukuje umebl. pokój z używaniem kuchni. Zgl. pod „Urzednik“ do filii Dzien. Bydg. Dworcowa 2. 12979

Pokoik
umebl. (telefon, elektryczne światło, łazienka) z całym utrzymaniem zaraz do wynajęcia. Gdańska 52, I ptr. prawo. (13016)

RÓŻNE

Książki szkolne
do wszystkich zakładów naukowych, materiały piśmienne w księg. N. Gieryna, Pl. Teatralny 3. 23372

Zawiadomienie!
Do wiadomości P. P. Restauratorów i osób zainteresowanych, zawiadamiamy, że Związek pomocników Gastronomii z dniem 1 września został przeniesiony na Plac Piastowski nr. 2, tel. 1163. Biuro czynne od godz. 9 do 5 popoł. Polecamy się łaskawym względem W. Panów. 12354

Hotel Warszawski
ul. Warszawska 16, 5 minut od dworca poleca obiady 3 dań 1,20, kolacje z 2 dań 1,30 łącznie z obsługą oraz pokoje czysto utrzymane. (15833)

Obiady
smaczne z trzech dań 1 zł, śniadania 60 gr, kolacja 1 zł, kuchnia wyśmienita. Restauracja Hotelu Rios. (22176)

Unieważnia się
niniejszem zagubione wykazy osobiste na nazwiska Edward Freund, Stefan Skopowski i Franciszek Zawadzki i książeczkę wojskową na nazwisko Edward Freund. (13055)

Zagubiłem
papiery wojskowe na nazwisko Komar Julian, które unieważniam. (23705)

KLISZE

kreskowe i siatkowe
do wszelkiego rodzaju reklam oraz ilustrowania dzieł i katalogów - wykonuje starannie

DRUKARNIA BYDGOSKA S.

(WYDAWNICTWO „DZIENNIKA BYDGOSKIEGO“)
ulica Poznańska 29/30

Posiadamy fotochemografię, urządzoną w najnowszym stylu.

Gospodarstw
folwarków, majątków, poszukujemy do kupna lub dzierżawy dla poważnych reflektantów z gotówką. Złatwiami sprzedaż spiesznie i fachowo. „Argus“ Poznań, Piekary 18, Tel. 37-28. (22856)

Wyczesane włosy
kupuje Demitter, Król. Jadwigi 5. 4046

Kupię
wśródmięściu plac budowlany. Zgl. proszę nadesłać do Dz. Bydg. pod „Plac“. (23250)

LEKCJE

Kto
udziela lekcji rysunków haftu, Grupa, Bielicka 44. 23756

Fortepjan
do ćwiczeń wynajmę, ul. Gaonna 8, I p. lewo. 12860

Lekcje
na Prakt. Kursach Handlowych przy ul. Chrobrego 7 rozpoczęły się 3-go września. Zapisy dodatkowe przyjmuje jeszcze w godzinach 5-6 Dyrekcja. (23742)

POSADY WOLNE

Stenografji
listownie najszybciej uczymy „Stenograf Polski“, miesięcznik [wychodzi]. Instytut Stenograficzny, Warszawa, Krucza 26. 23272

Stolarze
na meble, tylko czystą pracę poszukuje Habermann, fabryka mebli, Unji Lubelskiej 9/11. (16893)

Ucznia
przyjmie Borowiak, Mostowa 4. Magazyn Konfekcji. (23659)

Zdolni pomocnicy
malarscy mogą się zaraz zgłosić. St. Hartman, mistrz malarski, Poznań, ul. Głogowska 98. (23715)

Poszukuje
czeladnika rzeźnickiego, który jako pierwsza siła samodzielnie pracuje pierwszorzędne wędliny i drugiego młodszego. Zgłosz. pod „129“ do Dz. Bydg. 23378

Na stałą posadę
poszukuję do mego warsztatu mechanicznego, dzielnicowego i rzetelnego czeladnika mechanicznego do samodzielnego prowadzenia mego warsztatu. Zakres pracy: (toczenie, reperacje rowerów, maszyn do szycia i reperacji samochodów. Zgl. do J. Giersch, skład rowerów, Chojnice. (23442)

Poszukuję
zaraz lub później dzielnicowego pomocnika fryzjerskiego znającego ondulację i wolontariusza za wynagrodzeniem. R. Schewe, Sępólno. 23570

Posługaczka
na cały dzień potrzebna. Szarek, Dworcowa 90. 13013

Służąca
z dobrimi świadectwami może się zaraz zgłosić. Dworcowa 50, I p. (23772)

POSADY

Starszy
czeladnik piekarski samodzielny, z kilkoletnią praktyką poszukuje posady. Of. do Dzien. Bydg. pod „Piekarz“. (23622)

Ogrodnik
kawaler poszukuje od 15. 9. lub później stałej posady samodzielnej. Pracowałem w dużych zakładach poza granicą i posiadam dobre świadectwa. Łask. zgłosz. pod adr. A. Warczyński, Skarszewy, Pomorze, u p. Dahlmann. 23611

Elektromonter-szofer
poszukuje stałej posady na większym majątku do elektrowni, również do traktoru. Wiśniewski, Bydgoszcz, Grunwaldzka 25. 23579

Szofer
początkujący, inteligentny, trzeźwy, lat 32, poszukuje posady zaraz lub później. Łaskawe zgłosz. skierować do Piotr Piotników, Działdowo, ulica Ogrodowa nr. 4. 23446

Młodszy
pomocnik zbożowy poszukuje posady. Miejscowość obojętna. Łask. oferty uprasza do Dzien. Bydg. pod „J. S. 100“. 23571

Poszukuję
3-4 pok. mieszkanie w okolicy Placu Piastowskiego lub śródmieściu. Warunki do omówienia. Zgl. do 7-go składać do filii Dzien. Bydg. pod „K. N.“ (12986)

Mieszkania
3-4 pokojowe z wygodami w okolicach Cieszkowskiego — Mickiewicza poszukuję. Zapłać czynsz dwuletni zgóry. Zgłoszenia pod „Jadwiga“ do filii Dzien. Bydg. Dworcowa 2. 13053

Mieszkanie
2 pokojowe z dobrimi meblami zaraz do oddania. Adres wskaże filija Dzien. Bydg. Dworcowa 2. (13060)

Mieszkanie
4-6 pokoi, parter lub I piętro od 1. października ewtl. przedź lub później w centrum miasta poszukuje architekt, zapłacić może dzierżawę z góry. Oferty uprasza się pod „Architekt 200“ do filii Dz. Bydg. (13058)

Poszukuję
mieszkania 3-5 pokojowego. Warunki do umowy. Transakcje gotówką. Of. do filii Dzien. Bydg. pod „S. R.“ 13057

POKOJE

Pokoik
umebl. do wynajęcia. Św. Trójcy 16, I p. (23701)

POLECENIA

W całej Polsce taniej nie kupisz jak u mnie w Bydgoszczy 2 piętrową kamienicę z oficyną, piekarnią i dużym ogrodem za 35.000 zł. gotówką lub w dzierżawę piekarnię z urządzeniem i sklepem na 2 lata 4.000 zł, gospodarz Leszczyńskiego nr. 3. 23762

Zamówienia na solidne wykonanie kanapy, leżanki, materacy oraz wszelkie przeróbki przyjmuje Tapiczeria ul. Gdanska 94, II podwórce. 13103

Kostjumy płaszcze, suknie wykonuje podług ostatnich żurnali Zofja Nowackiewiczowa, Śniadeckich 27. 12768

Murarz jest wolny z kilkoma murarzami, obejmuje wszelkie prace murarskie akordowo. Oferty do Dz. Bydg. pod „Murarz”. 23759

Zgrabnia i tanio szyje ubranka chłopięce i wszelką garderobę damską idla dzieci Kowalska Chelmińska 23, II ptr. 23748

SPRZEDAŻ

Realność przemysłową składająca się z wili, ogrodu, hal maszynowych i kompletnie urządzonego przedsiębiorstwa mechaniczno-slusarskiego. Objekt ten jest bez ciężarów, wymagana gotówka 30 tys. zł., umówioną resztę zakredują na hipotece. Of. skierować: A. Palucki, Tuchola. Pośrednicy wykluczeni. 23207

Majątki 7000 mórg buracz. ziemi, 2200 mórg lasu, 4000 mórg wtem 1400 lasu, 3200 mórg wtem 1500 lasu, 2200 mórg pszen.-buracz. ziemi, wpłaty 500 tys., 750 mórg, wtem 350 jeziora za 80 tys., 600 mórg, 340 mórg, 250 mórg, 200, 100 i wiele innych na dogodnych warunkach. — Szczegółowe zarzys w biurze „ROLPOL” Bydgoszcz, Gamma 2. Telefon 2040. 13035

Z powodu wyjazdu dom na sprzedaż w dobrej okolicy, 5 pok. i kuchnia zaraz do objęcia. Agenci wykluczeni. Cena 85.000. Adres wskaże Dz. Bydg. 13017

Wielki skład 4 pokoje kochnia nadająca się najlepiej na kawiarnię sprzeda. Wielewiecki, Gdanska 103 biuro. 13104

130 mórg ziemia dobra, część owow z inwentarzem, cena 30 tys. zł., 99 mórg, ziemia dobra, z pełnym żywym i martwym inwentarzem, cena 48 tys. zł. 53 mórg ziemi dobrej, kompletnym zabudowaniem, inwentarzem, cena 31 tys. zł na sprzedaż. Małek, Bydgoszcz, Dworcowa 2 tel. 699. 23796

140 mórg ziemi pszennej, zabudowania maszynowe, inwentarz kompletny bez długu. Cena 85.000, wpłaty 50.000 zł, sprzedaż Kieliszek, Plac Piastowski 12. 13118

Kamienica II piętrowa, 2 składy, centrum 50.000 sprzedaje Nowakowski, Dworcowa 69, tel. 850. 13122

Skład kolonialny - delikatesów z towarami, z dużymi piwnicami, nadający się na każde inne przedsiębiorstwo, z komfortowym wolnym mieszkaniem za 13.500 zł natychmiast na sprzedaż. Adres wskaże Dzień. Bydg. 23758

Okazja skład z mieszkaniem za 1600 zł zaraz na sprzedaż Adres wskaże Dz. Bydg. 23747

Majątek —Poznańskie 1600 mórg z gorzelnia, bonitacji 3 mk z morgi, od miasta 8 km. od stacji 6 km. od szosy 2 km., martwy inwentarz nadkompletny, żywy: 40 koni, 20 źrebców, 80 sztuk bydła, 60 świń. — Dom mieszkalny 13 pokoi w parku. Budynki gospodarcze oraz robotnicze w bardzo dobrym stanie. Pełne żniwo. Cena 960 tys. zł, wpłaty 400.000 zł. Majątek bardzo okazyny. Bliższ. informacji udzieli Ag. Dóbr „Polonia”, Bydg. Dworcowa 17 tel. 698. 13111

Resztówki 260 mórg, bonitacji 3 mk. z morgi, od miasta 1 km. przy szosie. Pałac, park, ogród, światło i siła elektryczna, żywy i martwy inwentarz nadkompletny. Cena 200.000 zł. 160 mórg 20 km. od Bydgoszczy, pałac, park, budynki i kl. ziemia pszenno-buraczana, żywy i martwy inwentarz nadkompletny. Cena 120.000 zł, oras dużo innych polece Ag. Dóbr „Polonia”, Bydgoszcz, Dworcowa 17 tel. 698. 13110

Dom dwupiętrowy 15 mieszkań sprzedam, wpłata 15 tys. Szuchiewicz, Bernardyńska 10. 13052

Dom nowy z piekarnią kolonialną i ogród, interes, mieszkanie wolne, sprzedam za 20 tys. zł. Znaczek na odpowiedź. Dy-sarz, Swiecie, Młyńska 11. 23737

Rzeźnictwo w pełnym biegu z całkowitem urządzeniem i mieszkaniem z powodu choroby na sprzedaż. Of. do Dz. Bydg. pod „A. Z. R.” 23725

Kopalnia złota Restauracja i kawiarnia wśród miasta Grudziądzka oraz wolne mieszkanie 4 pokojowe jest natychmiast na sprzedaż. Dzierżawę oplać się miesięcznie 175 zł. Zgł. przyjmuje Stefan Mołoj, Górna Grupa, powiat Swiecie. 23464

Wielka okazja! Hotel pierwszorządny, dom własny, w centrum 30.000 miasta Wielkopolski — restauracja, ogród, dochód roczny około 28.000 zł, z powodu choroby właściciela za 185.000 zł, wpłata 100.000 zł zaraz na sprzedaż. Zgłoszenia „Par”, Poznań, Aleje Marcinkowskiego 11, pod „35258”. 23548

Dom piętrowy, maszynnie budowany, dobrze się procentujący, w samym rynku, z dwoma składami jeden kolonialny z wyszynkiem piwa, zaraz do objęcia. Drugi piekarski z przynależącymi wygodnymi mieszkaniami, z powodu stosunków rodzinnych zaraz na sprzedaż wprost od właściciela. Agenci nie wykluczeni. A. Kopecki Rogowo, pow. Żnin. 23254

Wóz piekarski używany kupię. Zgł. Promenada 39. 23763

Niżej cen. rynkowych gruszek, jarzyni sprzedaje się. Senatorska 23. 13051

Place nad morzem od 800 złotych. Wpłata przy kontrakcie połowa, reszta na raty sprzedaje Makowski, Wejherowo, Klasztorna 10. 23738

Radjoaparar 8 lampkowy grający bez anteny w pałesandrowej szafce okazynie na sprzedaż. Skład mebli M. Piechowiak, ul. Długa 8. 23826

2 eleganckie palta męskie, jes enne i zimowe, mało używane na średnią osobę tanio na sprzedaż. Kozopna 33, ptr. prawo. 23795

Worki od maki 100 sztuk tanio sprzedaje Katlewski, Solec Kujawski. 23819

Rower z nową gumą tanio na sprzedaż. Plac Poznański 2 w podwórzu. 23706

KUPNA

Dom kupię z 3-4 mieszkaniami, oraz ogródkiem. Zgł. pod „N. O. 5” do filji Dz. Bydg. 13123

Kupię domek z wolnym mieszkaniem wpłacę 4.000 zł. lub 3 pokoje z kuchnią od gospodarza. Oferty do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2, pod „Domek”. 23812

LEKCJE

Udzielam lekcji gry na fortepianie. Uczęszczałam do konserwatorium w Gdańsku, posiadam długoletnią praktykę. H. Wysocka, Śniadeckich 21. 13083

Lekcyj muzyki (fortepjan) udziela nauczycielka dyplomowana. Zacisze 3, I p. lewo. Od 2-5. 13100

POSADY WOLNE

Pomocnik fryzjerski potrzebny zaraz. Kamieński, ul. Sw. Trójcy 14. 23165

Poszukuje się starszego pomocnika krawieckiego na damską i męską miarową garderobę, który by także zastąpił właściciela. Posada jest stała. Zgłosz. pomiędzy 6 a 7 wiecz. do zakładu krawieckiego przy ul. Gdańskiej 148. 13127

Elewa biurowego wzgl. elewek poszukuje miejscowe przedsiębiorstwo fabryczne. — Warunki: Znajomość prowadzenia żurnalu amerykańskiego i konto-korentu, Piewszęstwo kandydatom z ukończoną szkołą handl. Of. z dołączeniem własnoręcznie pisanego życiorysu do filji Dzień. Bydg. pod „Elew”. 13072

Stolarz na okrągłe stoły i chłopak zaraz potrzebni. Litkowski, Dworcowa 17. 13128

Panienka do szycia biegła na maszynie potrzebna. Pracownia konfekcji, Nowy Rynek. 23731

Piekarz-cukiernik tylko pierwszorządna siła w starszym wieku może się zgłosić. Promenada 39. 23734

Krawcowe do sukien damskich potrzebne. „Model”, Emila Warmińskiego 10. 13056

Poszukuje dzielnego pomocnika fryzjerskiego. Kirski, Gdanska 162. 13045

10 stolarzy na forniorowaną pracę przy dobrym wynagrodzeniu poszukują dla fabryki mebli i urządzeń biurowych. Zduny nr. 13. Zgłosz. Jan Zborowski, Sw. Trójcy 14. 23293

Propagandzistka wymowna pani w starszym wieku, władająca dokładnie językiem polsk. i niemieckim zaraz potrzebna. Pierwszeństwo mają panie zamieszkałe w Bydgoszczy. Of. pod „P 3565” do Dz. Bydg. 23283

Poler i doskonali robotnicy maszynowy do obróbki drzewa potrzebni. Grudziądzka 13. 12660

Slusarzy na okucie okien jak i stolarzy poszukuje „Rika” Bud. T. A. Bydgoszcz, Marcinkowskiego 9 tel. 172 23776

Dziewcze do dziecka i lekkich prac domowych może się zgłosić. Adr. wskaże Dzień. Bydg. 23750

Potrzebna zaraz służąca, umiejąca gotować, uczciwa, z dobrymi świadectw. Zgłosz. się Krylens, Pomorska 67, II. 13049

Bona wychowawczynię poszukuję do dwójga dzieci, pierwszeństwo mają francuzki. Śniadeckich 1 parter. 13087

Rysowników lub kreślarzy poszukuję zaraz na stałą lub też pozadomową pracę. Zgł. pod „Rysownik” do filji Dzień. Bydg. Dworcowa 2. 13080

Potrzebny zaraz starszy czeladnik rzeźnicki. Paszotta Wąbrzeźno. Hallera 6. 23596

Służąca uczciwa, czysta, która samodzielnie gotuje, poszukuje Heidnerowa, ulica Gdanska 54. 13014

Slusarza maszynowego i kowala poszukuje zaraz. Zgłoszenia Juljan Głyda, Łabiszyna, n/Notecia. 23803

2 czeladników szewskich na męską pracę poszukuje zaraz. St. Cieślewicz, Mroczka Rynek nr. 30. 23817

Nauczycielkę wychowawczynię z francuskim do uczennicy 4 klasy poszukuje. Pomorska 11, II piętro lewo, od 4 do 6. 23580

Uczeń inteligentny do fryzjerstwa potrzebny. Dworcowa nr. 91. 13022

Dziewczyna do wszelkiej pracy domowej z dobrym gotowaniem potrzebna zaraz. Zgł. między 4-5 przy ul. Dworcowej 3 I piętro prawo. 13070

Dziewczynka do dzieci może się zgłosić zaraz. Gdanska 2 I. 13061

Chłopiec do lat 16 do posługi może się zgłosić. Warsztat rep. samochodów, Grudziądzka 4. 23722

Potrzebna służąca do wszystkiego, która zna dobrą kuchnię warszawską, pranie i prasowanie. Adres wskaże filja Dz. Bydg. 13026

Dziewczynę 13-30 przychodnią 14-15 letnią do dzieci i drobnych posług poszukuje zaraz. Barańska, Bocianowo 27 I. 23702

Panna 13031 do niemowlęcia jak również dzieciny a do wszystkiego poszukiwane. Dworcowa 18c, III pr. 23702

Kobieta do czyszczenia domu potrzebna. Św. Trójcy 16, I p. 23702

Potrzebna uczciwa służąca do wszystkiego ze znajomością kuchni. Ulica Sielanka, róg Markwarta, Zaborowska. 23783

Krawcowe potrzebne do szycia sukien z własnymi maszynami. Jezuicka 4, II piętro. 13841

Służąca uczciwa, która dobrze gotuje, z dobrymi poleceniami zaraz potrzebna. Budziński, Jagiellońska 65/66 23825

Panienka króra pisze na maszynie w języku polskim i niemieckim znajdzie stałą posadę. Zgłosz. z dołączeniem życiorysu w języku polskim i niemieckim skierować do Biura Ogłoszeń IRO Hermana Frankiego 3, pod „K. W.” 23822

Posługaczkę porządna, rzetelną poszukuje Toruńska 188, parter prawo. 13119

Młoda dziewczyna przychodnia do dzieci potrzebna. Borechańska, Nakielska 10 a. 23781

Poszukuję się zaraz służącej do wszelkich prac domowych umięjącej gotować. Z do-bremi świad. Ul. Cieszkowskiego 15 I. p. lewo. 13108

Służąca uczciwa, porządna umięjąca dobrze gotować może się zgłosić. Stary Rynek nr. 14, I ptr. 23752

Pracznka czysta i posługaczka potrzebna. Zgłoszenia Kujawska 127, I ptr. prawo. 23757

Uczeń rzeźnicki potrzebny. Ul. Grunwaldzka 151. 23760

Uczeń do składu kolonialnego może się natychmiast zgłosić. Oferty do Dzień. Bydg. pod „Uczeń”. 23749

POSADY POSZUKUJĄ

Przedstawiciel miejscowej fabryki wyrobów drzewnych dobrze zaprowadzony w składach żelaza i artykułów kuchennych Pomorza, Poznańskiego, G. Śląska i Gdanska przyjmie zastępstwo jeszcze jednej fabryki. Zgł. pod „Przedstawiciel” do filji Dzień. Bydg. 13078

Gospodyni samodzielną i pokojówką poszukują posady najchętniej na majątku. Zgł. do Dz. Bydg. pod „O. K.” 23746

Pokojowa poszukuje posady od 15. 9. lub 1. 10., umięjąca prasować sztywną bieliznę, cośkolwiek szyć i gotować ewentualnie i do wszystkiego. Of. rty proszę złożyć pod „Pokojo-wa” do Dzień. Bydg. 23763

Fryzjerka manikurzystka, nie tutejsza, poszukuje posady li tylko w pierwszorzędnym zakładzie. Łaskawe oferty z podaniem warunków u-praszam pod „1928” do filji Dz. Bydg. 13069

Szofer kawaler, zdrowy, trzeźwy, z dwuletnią praktyką slusarską, 1 1/2 roku samodzielnie kierował samochodem osobowym, do-bremi świadectwami, władający językiem polskim i niemieckim poszukuje posady od 1 lub 15. 10. 28. Miejscowość obojętna. Adres wskaże filja Dzień. Bydg. 13078

Nadszwajcar młodo żonaty, poszukuje posady zaraz lub później, bardzo dobre świadectwa do dyspozycji. Paweł Wałdoch, Chrzastowo—Nakło pow. Wyrzysk. 23739

Sierota z lepszej rodziny znająca gotowanie i szycie poszukuje posady. Łask. zgłoszenia pod „Sierota” do Dz. Bydg. 23766

Panienka inteligentna, ładny charakter pisma, pragnie otrzymać posadę w biurze. Of. Dzień. Bydg. „Wrzesień”. 23779

DZIERŻAWY

Poszukuje 3-4 morgi dobrej ziemi w dzierżawę. Of. do Dz. Bydg. pod „3-4 morgi”. 23770

Wydzierżawię lub kupię restaurację. Of. z podaniem ceny i warunki pod „Fachowiec N. B.” do Dz. Bydg. 23755

Skład 23736 z mieszkaniem w małym mieście i dobrej okolicy na Pomorzu, nadający się tylko dla blawatnika zaraz do wynajęcia. Of. do Dz. Bydg. pod nr. „P. 24”. 23770

Ubikacja nadająca się na składnicę jest zaraz do wynajęcia przy ul. Pod Blankami 21, wehód z ulicy. 23765

Poszukuje celem dzierżawy lub kupna kina ewtl. dobrze zaprowadzonego przedsiębiorstwa w większym mieście, albo też przystąpię jako współniczka. Zgłosz. pod „Dobrze zaprowadzone” do filji Dzień. Bydg. 13059

Ubikacje wraz z piwnicą, nadające się do przechowania warzywa lub warsztat, zaraz na dogodnych warunkach do wynajęcia. Zgłosz. u właściciela przy ul. Jac-kowskiego 19, I ptr. 13048

MIESZKANIA

Poszukuje 2 pokoje wzgl. 1 pokój z kuchnią, czynsz z góry ewtl. zremontuje. Oferty pod „Urzednik 2” do adm. Dz. Bydg. 13096

Mieszkania 4-5 pokojowego poszukuję wśródmieściu Bydgoszczy. Czyszn placę zgóry. Iwicki, Koronowo. 13047

Mieszkania 2 pokoje za rocznym czynszem, 3 pokoje przystępnie, 4-6 pokoje od gospodarzy poleca „Ostoja” ul. Dworcowa 59 telefon 1105 13101

Pokój sypialno - mieszkalny dla lepszego, solidnego pana zaraz do wynajęcia. Poznańska nr. 24, parter pr. 23793

Pokój przy lepszej rodzinie z utrzymaniem do wynajęcia. Paderewskiego 7, I ptr. prawo. 13050

Pokój umebl. duży, czysty dla 1-2 osób zaraz do wynajęcia. Garbary 7, parter lewo. 13068

Pokój umeblowany dla ucznia lub 2 pałów z całym utrzymaniem. Sienkiewicza nr. 29, II p. pr. 13054

Pokój umeblowany dla pana zaraz do wynajęcia. Chrobrego 13, II brama, III piętro. 13044

Stancja dla młodszego ucznia z pomocą w nauce, wzgl. pokój dla inteligentnej panny. Warszawska 21, I p. prawo. 23775

Solidny i inteligentny z wyższym wykształceniem kupiec-bławatnik, poszukuje naj-później od 15 bm. ładnego, słonecznego, umebl. pokoju, możliwie z urządzeniem fortepjanu, lecz nie konieczny warunek. Pościel ma własną. Spieszne of. pod „100 T. F.” do adm. tejże gazety. 13045

Pokój umeblowany przy Placu Teatralnym zaraz do wynajęcia. Adres wskaże Administracja. 23778

Pokój z własną pościelą do wynajęcia. Kordeckiego 1a, II ptr. 23787

Poszukuje pokoju z osobnym wejściem w pobliżu Placu Wolności, z utrzymaniem lub bez. Oferty do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2, pod „100”. 13076

Pokój dla pana. Libelta 10, III piętro. 13120

Pokój z pianinem, utrzymaniem dla dwóch panów wynajmie Błonia 2, II. lewo. 23780

Pokój umebl. dla lepszej pani. Gdzie? wskaże Dz. Bydg. 23724

ROZMAITE

Baczność! Przyjechał do Bydgoszczy tylko na parę dni i w tych dniach odjeżdża słynny w kraju i zagranicą Astro-Chiromata i fizjognomista prof. J. Nowogrodzki. Nieomylnie od-twarza przeszłość, teraż-niejszość, przyszłość, u-dziela porad w najważn. sprawach życiowych. Opracowuje horoskopy wychowawcze, udziela wskazówek dotyczących wyboru zawodu. Specjalność: zastosowanie horoskopów przyszłych małżonków. Dla mężczyzn specjalnie płatne porady od godz. 9-12 i od 2-9 wieczorem. Szczegóły w afiszach. „RIO” Hotel, pokój 2/24, ul. Długa 53. Honorarium po porozumieniu się. 23774

Ostrzeżenie! Ostrzegam niniejszem każdego, ażeby mojemu mężowi Marjanowi Żendel nie nie pożyczać wzgl. na kredyt nie dawać, gdyż za jego długi nie odpowiadam. Rozalja Żendel, ul. Grunwaldzka 22, Bydgoszcz, dn. 4. 9. 28 r. 23767

Zgubiono na szosie od Kruszcza do Świekatowa wykaz kolejowy niżkowy na nazwisko Łucja Stachowska, ul. Kujawska 50, która uczciwego znalazcę prosi się o zwrot. 23768

Zginęła w pociągu Poznań—Bydgoszcz (2 września) teka z książkami. Za znalezienie nagroda. Wiadomość w redakcji. 23771

Skradziony portfel z gotówką oraz wykaz osobisty kolejowy na nazwisko Bolesław Pawłowski, Poniańskiego nr. 4, prosi się o zwrot. Wykaz unieważniam. 23773

Spółnika poszukuję do męgo spichlerza, wymiany zboża, sprzedaży maki, ospy, sruutu i kupna zboża, lub oddam ów spichlerz. Wymiana miesięczna 3000 ctr. sprzedaż większa ilość. Spichlerz jest dobrze zaprowadzony. Zgłosz. do Dz. Bydg. pod „H. G. C.” 23074

Pożyczki 30-40.000 zł na I hipotekę poszukuje się. Oferty pod „400” do Dz. Bydg. 23751

Wspólnika cichego z kapitałem poszukuje fachowiec posiadający ubikację w centr. miasta celem założenia wytworni konfekcji damskiej. Of. do Dzień. Bydg. pod „K”. 23743

Zgubiono na dworcu przy kontroli biletów portfel z zawartością i wykazem osobistym. Uczciwego znalazcę uprasza się o zwrot u właściciela przy ul. Szczecińskiej 4. 23720

Zaginął wilk suczka, wabi się „Inka” za wynagrodzeniem oddać Kirski, Sw. Florjana 6. 13124

MATRYMONJALNE

Blondyn lat 26, (biedny), poszukuje pani, blondynki do lat 30 w celu matrymonjalnym. Zgł. do filji Dz. Bydg., możliwie z fotografią pod „Biedny”. 13089

Syn posiadziela ziemskiego, lat 31, katolik, posiadający 6000 dol., szuka dla braku znajomości inteligentnych pań w celu ożenku. Wdowy niewykluczone. Wznie się w gospodarstwo lub w dzierżawę. Of. poważnie myślących z fotografią, która się zwraca pod „S. 1000” do Dz. Bydg. Dyskrecja, rzezc honorowa. 23735

+

W niedzielę, dnia 2 września br. o godz. 1 rano zasnął w Bogu po krótkich cierpieniach mój najdroższy, najukochańszy, nigdy niezapomniany mąż, ukochany jedyny syn i brat, zięć, szwagier i wujek

ś. p.

Józef Piechocki

o czym donosi w ciężkim smutku pogrążona

Żona, matka i rodzeństwo.

Białosłiwie, Wąbrzeźno, Bydgoszcz, Wągrowiec, w wrześniu 1928 r.

Pogrzeb odbędzie się w środę, dnia 5-go września b. r. o godzinie 9-tej rano z domu żałoby.

Osobnych zawiadomień nie wysyła się.

(23830)

Przetarg.

Państw. Urząd Budownictwa Naziemnego w Kartuzach ogłasza niniejszym przetarg publiczny

- na wykonanie stajni w domenie państwowej Przewoźnie powiat kartuski
- na wykonanie domu mieszkalnego dla leśniczego (leśniczówki) w leśnictwie Drozdowo powiat kartuski.

Oferty w zamkniętej kopercie z odpowiednim napisem na kopercie wraz z dołączonym dowodem na złożone w formie przepisanej gotówką lub papierach wartościowych wadium w wysokości 5% od oferowanej sumy należy składać do dnia 10-go września br. godz. 10 rano w Państw. Urzędzie Budown. Naziemn. w Kartuzach. W wyżej oznaczonym czasie nastąpi komisyjne otwarcie ofert przy ewent. obecności oferentów. Oferty bez wadium lub z zastrzeżeniami, dopiskami itp. nie będą rozpatrywane.

Urząd zastrzega sobie dowolny wybór oferentów bez względu na wysokość oferty jakoteż nieprzyjęcie żadnej z nadesłanych ofert.

Formularze ofertowe (ślepe kosztorysy) wysyła się za nadesłaniem 4 zł. od objektu. Plany budowy, szczegółowe i ogólne warunki są do przejrzania w biurze urzędu w godzinach od 8—15.

(23717)

Kierownik P. U. B. N.
(—) Pamuła.

Tanio i na raty

Ubrania męskie
Płaszczki damskie i męskie
Suknie, ubranka, płaszczyki

Lucjan Szulc

Bydgoszcz, Jana Kazimierza 2

Konkurs na posady nauczycielskie.

Kuratorjum Towarzystwa „Dregersches Privatlyzeum“ w Bydgoszczy ogłasza niniejszym konkurs na dwa stanowiska nauczycielskie, a mianowicie: **jednego historyka i geografę i jednego matematyka i fizyka.**

Wykwalifikowani kandydaci (tki) zechcą skierować należyte udokument. podania (załączn.: życiorys, metryka urodzenia wzgl. list chrztu, świadectwa, świadectwo moralności, przy należności polskiej i tabela osobista z dokładnym podaniem ewentl. dotychczasowej służby) do Kuratorjum Tow. i przesłać je do Dyrekcji Liceum (Bydgoszcz, Petersona 1) do dnia 12 września. Pobory według norm Niem. Towarz. Szkolnego w Bydgoszczy.

(23777) (—) Dr. M. Landwehr, dyrektor.

Przetarg przymusowy.

W środę dnia 5 września br. o godz. 10 przed poł. sprzedam przy ul. Matejki 6 najczęściej dającym za natychmiastową zapłatą

(23835)

1 szafę do książek i biurko z fotelem

Kucharz, kom. sądowy z pol. w Bydgoszczy.

KSIĘGARNIA I SKŁAD PAPIERU

„Świt“

właściciel Zdzisław Zdebski
Bydgoszcz, Śniadeckich 50 - tel. 1169

Poleca w wielkim wyborze
wszelkie książki szkolne i naukowe.

Poleca również bruljony, zeszyty, bloki rysunkowe, cyrkle, linje, farbki i inne przybory szkolne które oddaje po cenach znacznie niższych.

Obwieszczenie.

W sprawie upadłościowej nad majątkiem firmy Fabryka Tektury i Papieru Jan Kłosoński w Bydgoszczy wyznaczono termin do badania dodatkowo zgłoszonych pretensji **na dzień 12 września 1928 o godzinie 10-tej** w Sądzie Powiatowym w Bydgoszczy, pokój l. 12.

(23786)

Bydgoszcz, dnia 9 sierpnia 1928 r.
Sąd Powiatowy.

Ekspedjentka i ekspedjent

do konfekcji damskiej wzgl. męskiej zaraz potrzebni. Oferty z odpisami świadectw oraz wymaganej pensji do „ZRÓDŁO“, Bydgoszcz, ul. Długa nr. 19.

Dnia 8. IX. br. o godz. 15.30 odbędzie się **przetarg robót stolarskich** przy wykończeniu budynku oficarskiego, ulica Za Cmentarzami. Oferty odebrać można w kancelarii Dyonu Samochodowego, dokąd także należy złożyć w wyżej oznaczonym terminie oferty wraz z kwitem złożonego wadium w wysok. 3% kwoty kosztorysowej.

(23761)

Kierownik budowy.

Wróciłam

L. Radkova
Pracowniasukien damskich „Chic Paristen“, Gdańska 157. Tel. 838.

Kupek natura'ny

najlepszej jakości w ładnym modroczarnym kolorze dostarczamy tak tanio jak Eternit. Nie potrzeba zatem swą nową budowę zniekształcić materiałem sztucznym. 22656

Bracia Schlieper

fabryka papy dachowej i destylacja smoły
Gdańska 99.
Tel. 306. Tel. 361.

Piegi

plamy wyrzu. **Benegina** ty usuwa krem znany i wypróbowany środek do odświeżania i wydelikacenia cery. **Benegina** mydło przeżone, jako konieczny dodatek do kremu teje nazwy usuwa piegi i plamy na twarzy i na ciele. Cena kremu 2. zł, mydło 1,50 zł (10885)

Mag. Jan Stenzel, aptek. Główny skład i wytwórnia Apteka pod łabędziem Grudziądz, Rynek 20.

POWOZY BRYCZKI

różnego rodzaju w bardzo dobrem i ładnym wykonaniu.

WIELKI WYBÓR
poleca tanio

HIPOLIT KOTLIŃSKI

GRUDZIĄDZ

Handel Powozów — Mickiewicza 24, tel. 3.

(23842)

Do siewu

żyto I. odsiew „Petkus“ Granum
żyto I. „Włoszanowskie
żyto I. „Zeelandzkie. Hildebrandta
żyto oryginalne Wierzbińskie

„Rolnik w Bydgoszczy“

Spółdzielnia Rolniczo-Handlowa z ograniczoną odpow.
telefon: 336, 1336, 1337. (23824)

Wróciłem

Dr. M. Miedziszewski.
15015

Na raty

miesięczn.
18 zł

pierwsza wpłata 36 zł

Kromczyński, Poznań
Al. Marcinkowskiego 5.
16 66

Garaze

do wynajęcia. Budowa nowoczesna, przy (23318)
ul. Sienkiewicza 7,
wjazd Lipowa 7.

Wafle

w arkuszach, grube i cienkie, bomby, muszle oraz różne figurki wafłowe po cenach bardzo przystępnych. Cennik żądać pod „3550“ biuro ogłoszeń Wallis, Toruń. (23713)

Odciski

szybko i pewnie usuwają bez bólu

plasterki

„RAZ - DWA - TRZY“

Cena 1,25 zł, sprzedają drogerje i apteki.
St. Müller, laborat. Poznań 1.
14806

Doświadczoną kantorzystkę

z znajomością książkowości, władającą językiem polskim i niemieckim, **poszukuje się natychmiast.** Zgłoszenia z odpisami świadectw i podaniem pensji do admin. Dziennika Bydgoskiego pod „Nr. 23371“.

(23371)

Każdy może sam przefarbować obuwie oraz wszelkie wyroby skórzane

SKINOL-FARBA

26 KOLORACH - WSIĄKA W SKÓRĘ - NIE ŚCIERA SIĘ - ZADAC W SZEDZIE

Przetwory Chemiczne „SKINOL“ Sp. z o. o.,
Warszawa, Zielna 52. — Tel. 51-78.

Dzielna starsza ekspedjentka

do oddziału konfekcji damskiej i towarów krótkich oraz

ekspedjent - dekorator

do blawatów i konfekcji

poszukiwani od 15 września lub 1 października 1928. Zgłoszenia samodzielnych sił wraz z dołączeniem fotografii i odpisami świadectw skierować do firmy

Skórczewski i Odejewski

Tuchola (Pomorze). (23275)

Auto

używane, lecz w dobrym stanie kupię. Opis, cena i warunki pod „Auto S S.“ do Dz. Bydg. (23597)

4 czeladników blacharskich

instalatorów dobrze wykwalifikowanych **poszukuje na stałą pracę** za dobrem wynagrodzeniem.

Herszkowicz, ul. Długa 3, tel. 1335

(23828)

Rutynowana stenotypistka

z znajomością języka polskiego i niemieckiego, tylko dzielna siła **poszukiwana natychmiast** przez większe przedsiębiorstwo. Szczegółowe zgłoszenia z odpisami świadectw i fotografią pod „5600“ do administracji Dziennika Bydgoskiego.

(23843)

Jeżeli chcesz mieć piękniejszą twarz to użyj Kremu, który zawiązuje skórę

Junoderma

23413

Żądać w aptekach, drogerjach i perfumerjach.

Laborant

do gabinetu chemicznego **potrzebny natychmiast.** Pożądane ukończenie 6klas gimnazjalnych i praktyka drogeryjna. Płaca podług umowy. Zgłoszenia między 11—12 w Dyrekcji (23672)

Miejskiego Gimnazjum Mat.-Przyrod.

M. Kopernika w Bydgoszczy.

ekspedjenta dekoratora i ucznia.

Reflektanci, którzy mogą się wykazać pierwszorz. świadectwami, zdolni fachowcy zechcą złożyć wyczerpujące oferty do

Fr. Sikorski, hurt i det. sprzedaż wysyłkowa
Bydgoszcz 23499
Dworcowa nr. 31.

Bydgoska Fabryka Maszyn H. Loehner S. A.
Bydgoszcz, Gen. Bema 10
poszukuje natychmiast zdolnych, wykwalifikowanych

tokarzy

Oferty prosimy skierować do fabryki. (23316)

Posiadamy większą ilość

cegły i drenów

na sprzedaż (23815)

Zarząd Dóbr Ostromecko.

Jest Pan nerwowy?

Wtedy zażądaj Pan naszych dokładnych wskazówek do zdrowych i mocnych nerwów.

(23839)

Dr. Gebhard & Co., Gdańsk 12 odz.

Auto

„Fiat“ nowszy typ mało używany na korzystnych warunkach sprzedam. Zgł. pod „Auto“ do biura ogłoszeń „IRO“ Hermana Frankego 3. (23838)

Cena ogłoszeń: 20 gr. za milim. 1 łamowo, szer. 38 m/m. Za reklamy na stronie przed ogłoszeniami 50 gr., w tekście na drugiej i trzeciej stronie 90 gr., na dalszych stronach 75 gr. za milim. 1 łam., szer. 67 m/m. Drobne ogłoszenia słowo tytułowe 20 gr., każde dalsze 10 gr.; dla poszukujących pracy oraz na nekrologi 20% niżki. Przy powtórzeniu ogłoszeń udziela się rabatu. Przy konkursach i dochodzeniach sądowych wszelkie niżki upadają. — Ogłoszenia zagraniczne 25% dopłaty. — Ogłoszenia skomplikowane oraz z zastrzeżeniem miejsca o 20% drożej. Za terminowe umieszczenie i przepisane miejsce administracja nie odpowiada. — Miejsce płatności: Bydgoszcz. — Konta bankowe: Bank Związku Spółek Zarobkowych, Bank Ludowy Bank Gospodarstwa Krajowego, Bank M. Stadthagen. — Konto czekowe: P. K. O. 208713 Poznań.

Wydawca, nakładem i czcionkami: Drukarnia Bydgoska Sp. Akc. w Bydgoszczy. — Redaktor odpowiedzialny: Henryk Ryszewski w Bydgoszczy.